

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ:

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΕΛΛΑΔΑ-
ΚΥΠΡΟΣ.**

της

ΩΡΑΙΟΠΟΥΛΟΥ ΧΑΡΙΚΛΕΙΑΣ

(Α.Μ.: 17017)

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

ΜΠΟΥΤΣΙΟΥΚΗ ΣΟΦΙΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2021

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δε συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

Περιεχόμενα

Περίληψη	3
Summary	5
Εισαγωγή.....	7
1. Βασικές Έννοιες και Ορισμοί	9
2. Ευρωπαϊκές πολιτικές Εκπαίδευσης και Αθλητισμού.....	16
2.1 Η Ευρωπαϊκή Πολιτική: Τομείς δραστηριότητας και στόχοι.....	16
2.2. Πολιτική και Αθλητισμός.....	18
2.3 Ο Αθλητισμός στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	19
3. Εκπαίδευση και Φυσική Αγωγή Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.....	23
3.1 Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική και Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.....	23
3.3 Η Ιστορική Εξέλιξη της Ειδικής Αγωγής στην Ελλάδα.....	25
3.3. Ιστορική Εξέλιξη της Ειδικής Αγωγής στην Κύπρο	29
3.4 Σύγκριση Ιστορικής Αναδρομής στην Ειδική Αγωγή στην Ελλάδα και την Κύπρο	30
3.5. Ιστορική Αναδρομή στα Συστήματα Φυσικής Αγωγής.....	33
3.6. Ο ρόλος της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο	36
4. Αναλυτικά Προγράμματα και Νομοθεσία Ελλάδας και Κύπρου για τη Φυσική Αγωγή και τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες	39
4.1. Αναλυτικά Προγράμματα Φυσικής Αγωγής Ελλάδας.....	39
4.2. Αναλυτικά Προγράμματα Φυσικής Αγωγής στην Κύπρο	46
5. Νομοθετικό πλαίσιο Εκπαίδευσης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στην Ελλάδα και την Κύπρο 49	
5.1. Νομοθετικό πλαίσιο Ελλάδας για την εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες	50
5.2. Νομοθετικό πλαίσιο Κύπρου για την εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες.....	54
6. Διερεύνηση Αναλυτικών Προγραμμάτων με Τεχνικές Εξόρυξης Κειμένου.....	57
6.1 Εξόρυξη Κειμένου και Συχνότητες λέξεων	57
6.2 Συχνότητες Λέξεων και Προγράμματα Σπουδών Φυσικής Αγωγής Ελλάδας- Κύπρου	60
7. Συμπεράσματα	68
Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	70
Παράρτημα	80

Περίληψη

Στην αρχαία Ελλάδα, και σε άλλους αρχαίους λαούς, τονιζόταν η σημασία των αθλητικών δραστηριοτήτων για τον άνθρωπο, τόσο για την σωματική του υγεία, όσο και για το πνεύμα του. Η γυμναστική ήταν βασικό μάθημα στην εκπαίδευση των νέων. Η ίδια άποψη επικρατεί και στα νεότερα χρόνια καθώς θεωρείται ότι ένα άτομο σωματικά και ψυχικά υγιές μπορεί να προσφέρει με διάφορους τρόπους στην κοινωνία. Αυτό λαμβάνει μεγαλύτερη σημασία στις σύγχρονες κοινωνίες, οπότε κάθε κράτος προσπαθεί να ενισχύσει την οικονομία του διασφαλίζοντας παραγωγικό ανθρώπινο δυναμικό με υψηλή ικανότητα συμβολής. Συγκεκριμένα τα άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑΜΕΑ) αποτελούν τμήμα του ανθρώπινου δυναμικού μίας χώρας και η αναγνώριση των δικαιωμάτων τους, έχει αναβαθμίσει και την ανάγκη για πρωτοβουλίες ενίσχυσης της σωματικής και ψυχικής τους υγείας.

Από μικρές ηλικίες είναι ενδεδειγμένο τα παιδιά να ασχολούνται με τον αθλητισμό, καθώς τους προσφέρεται πλήθος πλεονεκτημάτων. Η ενασχόληση των παιδιών από νεαρή ηλικία με τον αθλητισμό προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα, καθώς μέσω αυτής βελτιώνεται γενικά η σωματική και η ψυχική υγεία. Συγκεκριμένα για την σωματική υγεία μερικά από τα πλεονεκτήματα είναι τα εξής: καλλιέργεια κινητικών δεξιοτήτων και συντονισμός κινήσεων, βελτίωση φυσικής κατάστασης, μείωση κινδύνου για εμφάνιση προβλημάτων υγείας. Τα ψυχικά οφέλη είναι επίσης αξιόλογα: το παιδί έρχεται σε επαφή με τους συναθλητές και τους εκπαιδευτικούς, οπότε κοινωνικοποιείται, καλλιεργείται το ήθος, ο αλληλοσεβασμός και η ανεκτικότητα, αντιλαμβάνεται τον κόσμο, αποδέχεται την διαφορετικότητα. Για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, ο αθλητισμός είναι εξίσου ευεργετικός. Εκτός από τα οφέλη αυτά, τα παιδιά με ειδικές ανάγκες μαθαίνουν να αγωνίζονται, να προσπαθούν, να επιμένουν και να διεκδικούν, γιατί, ανάλογα με την ιδιαιτερότητα που χαρακτηρίζει κάθε παιδί, η άσκηση γίνεται και ανάλογα επίπονη. Επίσης, συναναστρέφονται με άλλα άτομα εκτός της οικογένειας και μαθαίνουν να τα εμπιστεύονται.

Γενικότερα, τα παιδιά με ειδικές ανάγκες μέσα από τον αθλητισμό αποκτούν ψυχική και σωματική ευρωστία. Τέλος, μέσω αυτού πραγματοποιείται και κοινωνική ενσωμάτωση.

Όπως στα παιδιά, πολλά πλεονεκτήματα προσφέρονται και στους ενήλικες, εκ των οποίων τα περισσότερα είναι κοινά. Ένα πλεονέκτημα που αφορά κυρίως τους ενήλικες και έχει αντίκτυπο στην οικονομία είναι ότι μέσω της άθλησης αποφεύγονται χρόνια σωματικά προβλήματα. Καθώς επίσης, άτομα τρίτης ηλικίας που ασχολούνται, όσο είναι εφικτό, με αθλητικές δραστηριότητες έχουν καλύτερη φυσική κατάσταση και μπορούν να συντηρηθούν μόνα τους. Έτσι δεν αντιμετωπίζονται αυξημένες δαπάνες για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

Γίνεται επομένως φανερό, ότι η Φυσική Αγωγή είναι ένας πολύ ουσιαστικός παράγοντας για τη σωματική και ψυχική υγεία του ανθρώπου. Για τον λόγο αυτό, το άτομο θα πρέπει να έρχεται σε επαφή με τον αθλητισμό από πολύ μικρή ηλικία και μέσα από κατάλληλα προγράμματα θα διατηρεί έναν υγιή τρόπο ζωής και ως ενήλικας.

Στην συγκεκριμένη εργασία, αρχικά αναλύονται τα Ευρωπαϊκά προγράμματα που αφορούν τις αθλητικές δραστηριότητες, με το ενδιαφέρον να επικεντρώνεται σε εκείνες που αναφέρονται στα άτομα με ειδικές ανάγκες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το πρόγραμμα Erasmus+, που περιλαμβάνει δράσεις για την εκπαίδευση και κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό.

Στην συνέχεια συγκρίνονται τα σχολικά αναλυτικά προγράμματα Φυσικής Αγωγής της Ελλάδας και της Κύπρου, λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι αυτά ισχύουν και για τα άτομα με ειδικές ανάγκες στο πλαίσιο της ένταξής τους στα γενικά σχολεία. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζονται τα αναλυτικά προγράμματα Φυσικής Αγωγής Α΄ βάθμιας και Β΄ βάθμιας εκπαίδευσης της Ελλάδας και της Κύπρου. Ακολούθως συγκρίνονται τα εκπαιδευτικά προγράμματα των δύο αυτών χωρών και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας.

Στόχος της εργασίας είναι να αναδειχθεί η σημασία των αθλητικών δραστηριοτήτων για την Ευρωπαϊκή Ένωση και οι προσφερόμενες προοπτικές. Επίσης, με την σύγκριση Ελλάδας-Κύπρου επιχειρείται η ανάδειξη της σπουδαιότητας της Φυσικής Αγωγής, όπως αποδίδεται σε κάθε ένα από τα εξεταζόμενα εκπαιδευτικά συστήματα.

Summary

Since ancient times in Greece and elsewhere, the importance of sports practices has been underlined for both physical health and spirit. Exercising was a crucial youth education activity. The same view prevails in recent years, as a physically and mentally stable person is perceived to be able to contribute positively to society in different ways. In modern societies, this is becoming more important, so each state is trying to improve its economy by ensuring productive human capital with a great capacity to contribute. People with disabilities (disabled people) are part of the human capital of a nation and the acknowledgment of their rights has increased the need for measures to improve their physical and mental health. From an early age, children should be involved in sports, as they offer benefits. Engaging children in sports at an early age provides many advantages, as it usually promotes physical and mental health. Many of the benefits particularly for physical health include development of motor skills and coordination of movement, enhancement of physical activity, reduction of the risk of health problems. The mental effects are just as remarkable: the child meets athletes and teachers so that they are socialized, they develop morality, mutual respect and acceptance, they view the environment, they embrace diversity.

Sports are just as good for children with disabilities. Besides the advantages a child receives, as seen above, children with disabilities often learn to aspire for, persevere and assert, as exercise is often painful depending on the specifics of each individual. They also communicate with, and learn to trust, other people outside the family. Kids with special needs usually achieve emotional and physical strength by sports. In the end, social integration takes place through sports.

As with children, adults are provided various benefits, most of which are general. A benefit that also affects adults, and thus the economy, is that health issues are avoided by sports. Furthermore, older people who are as healthy as possible have more physical activity and can support themselves. Therefore, the state economy does not have high medical care expenses.

Therefore, it is clear that Physical Education (PE) is a very critical consideration for physical and mental health of humans. For this reason, from a very young age one

should be in touch with sports and through suitable programs, which will help him to maintain a healthy lifestyle as an adult.

In the present study, firstly we examine the European sport-related services and subsequently, those that apply to people with disabilities. A related case study is that of Erasmus+ programme, which covers education and training, children, and sports activities. The school curricula in PE and PE for people with special needs are also examined and associated with Greece and Cyprus. Specifically, we present the curricula of PE of primary and secondary education both of Greece and Cyprus. The educational programs of these two countries are compared and the conclusions of this research are presented. The same procedure is followed for PE school programs for people with special needs.

The aim of this study is to highlight the value of the European Union's sporting activities and the opportunities it provides. Also, an attempt is made to compare Greek and Cypriot PE curricula so to demonstrate the underlined importance related to each educational system.

Εισαγωγή

Η εργασία έχει χωριστεί σε επτά κεφάλαια τα οποία πραγματεύονται το θέμα της ανάπτυξης της Φυσικής Αγωγής στο σχολικό πλαίσιο δύο ευρωπαϊκών χωρών, της Ελλάδας και της Κύπρου, συγκρίνοντας τα Αναλυτικά Προγράμματα σπουδών τους σχετικά με τους βασικούς στόχους τους και το περιεχόμενο αυτών. Η σύγκριση ανέδειξε την ανάγκη πρόβλεψης της ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής, καθώς τα ισχύοντα Αναλυτικά Προγράμματα δεν δίνουν την απαραίτητη έμφαση σε αυτήν.

Αναλυτικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας πραγματοποιείται ανάλυση των σημαντικότερων εννοιών και όρων που αναφέρονται στο κείμενο. Συγκεκριμένα, εξετάζονται οι όροι: «πολιτική», «αθλητισμος», «εκπαίδευση», «εκπαιδευτική πολιτική» και «άτομα με ειδικές ανάγκες».

Το δεύτερο κεφάλαιο εστιάζει στις πρακτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τον Αθλητισμό. Αρχικά, γίνεται μια γενική ανάλυση των βασικών τομέων δραστηριότητας και των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έπειτα, αναφέρεται η πολιτική που ακολουθείται για τον Αθλητισμό σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και η ανάπτυξη του ευρωπαϊκού προγράμματος για τον αθλητισμό, Erasmus+.

Στο πλαίσιο της ανάπτυξης του Αθλητισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν ληφθεί αποφάσεις και στον τομέα της Αγωγής Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, θέμα το οποίο σημειώνεται στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας. Πριν την προσέγγιση της Φυσικής Αγωγής γίνεται αναφορά γενικότερα στην εξέλιξη της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής και των συστημάτων της Ειδικής Αγωγής στην Ελλάδα και την Κύπρο. Στη συνέχεια, πραγματοποιείται σύντομη ιστορική αναδρομή στα βασικότερα Συστήματα της Φυσικής Αγωγής που συναντώνται σε παγκόσμιο επίπεδο και τονίζεται ο ρόλος της Φυσικής Αγωγής στο σχολικό πλαίσιο.

Το τέταρτο κεφάλαιο εστιάζει στο Νομοθετικό πλαίσιο της Ελλάδας και της Κύπρου σχετικά με την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες και αναφέρεται συγκεκριμένα το περιεχόμενο των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών Φυσικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης των δύο χωρών.

Ακολουθεί το πέμπτο κεφάλαιο όπου ορίζεται το νομοθετικό πλαίσιο της ειδικής Αγωγής στην Ελλάδα και την Κύπρο, έτσι ώστε να σημειωθεί η εξέλιξη σε αυτόν τον εκπαιδευτικό τομέα.

Στο έκτο κεφάλαιο, διερευνώνται και συγκρίνονται τα δύο προγράμματα σπουδών αναφορικά με τον σκοπό και το περιεχόμενό τους. Η σύγκριση πραγματοποιήθηκε με Τεχνικές Εξόρυξης Κειμένου. Δεν αναφερόμαστε στα προγράμματα σπουδών της Ειδικής Αγωγής, αλλά στα προγράμματα που ακολουθούνται στην γενική εκπαίδευση, καθώς κύριος σκοπός της εργασίας ήταν η σύγκριση του περιεχομένου και των βασικών στόχων των προγραμμάτων Φυσικής Αγωγής της Ελλάδας και της Κύπρου. Από αυτήν την σύγκριση προέκυψε η επέκταση του προβληματισμού μας σχετικά με την δυνατότητα ένταξης των ατόμων με ειδικές ανάγκες στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής, καθώς όπως φαίνεται στα Αναλυτικά Προγράμματα και των δύο χωρών δεν υπάρχουν σαφείς οδηγίες προς αυτήν την κατεύθυνση. Τέλος, διατυπώνονται τα συμπεράσματα της ανάλυσης και τα σημαντικότερα θέματα που προκύπτουν από αυτήν.

1. Βασικές Έννοιες και Ορισμοί

Πολιτική

Πώς ορίζεται η πολιτική; Σύμφωνα με το λεξικό Πάπυρος Larousse Britannica (2003), ως πολιτική ορίζεται «ο τρόπος χειρισμού των κρατικών υποθέσεων, το πρόγραμμα που εφαρμόζει μια κυβέρνηση στους διάφορους τομείς». Συμπληρωματικά, το Λεξικό της κοινής νεοελληνικής της Πύλης για την Ελληνική γλώσσα (2020α) ορίζει ότι «Πολιτική είναι η τέχνη και η πρακτική της διακυβέρνησης, δηλαδή της οργάνωσης, της διεύθυνσης και της διοίκησης των ανθρωπίνων κοινωνιών: Η πολιτική είναι η τέχνη του εφικτού, είναι το πεδίο όπου κρίνονται οι ιδεολογίες».

Μέσω της πολιτικής, του είδους της, του τρόπου και της μεθόδου της διακυβέρνησης ενός κράτους, καθώς και της ρύθμισης των σχέσεων με άλλα κράτη, οι ομάδες επιδιώκουν να επιτύχουν τους σκοπούς τους στους διάφορους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα και χωρίς μεγάλο κόστος. Η πολιτική, προερχόμενη από τη γαλλική λέξη «policié» και από τη λατινική «Polītia» -που αποδίδεται στα αγγλικά με τον όρο «policy»- δηλώνει ένα σύνολο ιδεών ή σχεδίων που χρησιμοποιούνται ως βάση για τη λήψη αποφάσεων, στη διακυβέρνηση μιας χώρας, τα οικονομικά ή τις επιχειρήσεις. Η πολιτική ενός επίσημου οργανισμού, για ένα συγκεκριμένο ζήτημα ή έναντι μιας χώρας, είναι η στάση του και οι ενέργειές του σχετικά με αυτό το ζήτημα ή τη χώρα (Collins, 2020).

Αθλητισμός

Σύμφωνα με τον Sidjanski και τον Diem (στο Γαργαλιάνος, 1996: 65) «ο αθλητισμός θεωρείται ως εξειδικευμένη και ενεργός λειτουργία της υπερδομής της πολιτικής και κοινωνικής ζωής του ανθρώπου. Συμμετέχει έμμεσα στην πολιτική διαδικασία, αποτελεί μια από τις λιγότερο βίαιες μορφές προσπάθειας για επικράτηση και κατατάσσεται στο πεδίο των δευτερευόντων ζητημάτων (low politics) μιας χώρας».

Εκπαίδευση

Η λέξη «εκπαίδευση» προέρχεται από το αρχαιοελληνικό ρήμα «εκπαιδεύω». Είναι πλησιέστερη ετυμολογικά και λειτουργικά προς τη ριζική λέξη «παιδεία», παράγωγη

του ρήματος «εκπαιδεύω», το οποίο, εμφανίζεται πρώτη φορά στον πλατωνικό Κρίτωνα, με τη σημασία του διδάσκω κάποιον κάτι ή εντυπώνω σε κάποιον κάτι με τη διδασκαλία (Μαρωνίτης, 2009)

Στο λεξικό Πάπυρος Larousse Britannica (2003: 157) ορίζεται συνοπτικά η εκπαίδευση ως «η παροχή γνώσεων και η καλλιέργεια των δεξιοτήτων».

Αναλυτικότερη αναφορά στην εκπαίδευση συναντά κανείς στο ηλεκτρονικό λεξικό greek-language.gr όπου σημαίνει την καλλιέργεια, με συστηματική διδασκαλία και άσκηση σε ειδικά ιδρύματα (σχολεία κ.ά.), των διανοητικών και σωματικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων των ατόμων, κυρίως των παιδιών και των νέων, για να μπορέσουν να ασκήσουν κάποιες επαγγελματικές ή άλλες δραστηριότητες (Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, 2020β).

Με την ευρεία έννοια του όρου, εκπαίδευση σημαίνει την εξάσκηση των ατόμων σε συγκεκριμένες δεξιότητες και δραστηριότητες. Μετά την απόκτηση των επιθυμητών δεξιοτήτων σε ικανοποιητικό βαθμό τα άτομα καλούνται στη συνέχεια να τις εφαρμόσουν σε συγκεκριμένα πλαίσια και μετέπειτα να τις αναπτύξουν και να τις βελτιώσουν. Από την άλλη, η στενή έννοια του όρου, όπως αυτή χρησιμοποιείται από την Παιδαγωγική Επιστήμη, αναφέρεται στη συστηματική και οργανωμένη διαδικασία αγωγής και μάθησης. Αυτή η διαδικασία οργανώνεται και υλοποιείται είτε από την πολιτεία είτε από οποιονδήποτε ιδιωτικό ή δημόσιο φορέα (Χατζηδήμου, 2013).

Η εκπαίδευση έχει πολλαπλούς σκοπούς οι οποίοι εξαρτώνται από τον φορέα υλοποίησής της, από τους εκπαιδευτές και τους εκπαιδευόμενους αλλά και από το γνωστικό αντικείμενο. Προκύπτουν, λοιπόν, συγκεκριμένες μορφές εκπαίδευσης, όπως η ιδιωτική και δημόσια εκπαίδευση, η πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια εκπαίδευση, η ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση, η πανεπιστημιακή, στρατιωτική, γεωργική, μουσική κτλ. εκπαίδευση (Χατζηδήμου, 2013).

Εκπαιδευτική Πολιτική

Η Εκπαιδευτική Πολιτική, από την πλευρά της επιστήμης, ως γνωστικό αντικείμενο που διοικείται με τους δικούς του νόμους, είναι σχετικά καινούρια ενασχόληση. Από πολύ παλιά όμως, υπάρχουν δυο διαφορετικές ομάδες που συνεργάζονται, οι «παραγωγοί πολιτικής» και «οι ερευνητές επιστήμονες». Η πρώτη ομάδα είναι αυτοί

οι οποίοι συνθέτουν, αναμορφώνουν και βελτιώνουν εκπαιδευτικές πολιτικές, κατά τη συγκρότηση, την ανάπτυξη και τη διοίκηση ενός σύγχρονου κράτους (Σταμέλος, Βασιλόπουλος & Καβασακάλης, 2015: 20).

Πιο συγκεκριμένα, μπορεί να αναφερθεί ότι οι παραγωγοί πολιτικής είναι σημαντικά πρόσωπα, διότι το έργο που φέρουν εις πέρας συνδέεται άμεσα και σε μεγάλο βαθμό με το σύστημα της εκπαίδευσης του κράτους, το οποίο αποτελείται από την πρωτοβάθμια, τη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αυτό το σύστημα αφορά την εκπαίδευση του έθνους και μεταδίδει την ταυτότητα του, καθώς έχει αναλάβει και τη διαδικασία προεργασίας των νέων ανθρώπων για την ομαλή και πιο εύκολη ένταξή τους στη διαδικασία παραγωγής και στην κοινωνία, γενικότερα. Επίσης, τοποθετεί τη νέα γενιά σε διαφορετικές θέσεις, μέσα στην αγορά του κράτους. Έτσι, οι ανάγκες και οι προϋποθέσεις ανάπτυξής του έθνους για εργατικό δυναμικό προφυλάσσονται (Σταμέλος κ.ά., 2015: 20).

Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

Κρίνεται χρήσιμο να διευκρινιστούν και οι όροι «Ευάλωτες κοινωνικές ομάδες», «ευπαθείς» ή «ομάδες υψηλού κινδύνου». Ως τέτοιες ορίζονται εκείνες οι ομάδες του πληθυσμού που έχουν περιορισμένη ή καθόλου πρόσβαση σε κοινωνικά και δημόσια αγαθά και δυσκολεύονται ή αδυνατούν σε πολλά επίπεδα και σε διάφορους τομείς να έχουν ποιότητα ζωής (π.χ. στέγη, εργασία, ικανοποιητικό εισόδημα, εκπαίδευση, ιατρική περίθαλψη, κοινωνική ασφάλιση κ.ά.). Πρόκειται κυρίως για αστέγους, ανέργους/μακροχρόνια άνεργους, άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ), πάσχοντες (σοβαρά παθολογικά προβλήματα, ψυχικές ασθένειες), αποφυλακισμένους, χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών, οροθετικούς, άτομα από θρησκευτικές ή πολιτισμικές μειονότητες, ρομά/τσιγγάνους, μονογονεϊκές οικογένειες, ανήλικους παραβάτες, κακοποιημένες γυναίκες, θύματα εμπορίας (trafficking), πρόσφυγες, μετανάστες, παλιννοστούντες, πληγέντες από θεομηνίες και φυσικές καταστροφές (πυρόπληκτοι, σεισμοπαθείς, πλημμυροπαθείς) (Συνήγορος του Πολίτη, 2020).

Με βάση τον νόμο 4019/2011 «ευπαθείς ομάδες πληθυσμού» ορίζονται οι ομάδες της κοινωνίας, οι οποίες αντιμετωπίζουν διαφόρων ειδών εμπόδια, όσον αφορά τη συμμετοχή τους στην κοινωνικοοικονομική ζωή. Τα εμπόδια αυτά μπορεί να είναι είτε κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, είτε διαταραχές, ψυχικές ή σωματικές.

Οι ευπαθείς ομάδες χωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία αφορά τις «ευάλωτες ομάδες πληθυσμού», στις οποίες συμπεριλαμβάνονται τα άτομα τα οποία αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη συμμετοχή στον κοινωνικό ή οικονομικό τομέα, εξαιτίας σωματικών ή ψυχικών διαταραχών. Τα άτομα αυτά αντιμετωπίζουν ψυχικά προβλήματα υγείας ή αναπηρία ή είναι εξαρτημένοι ή απεξαρτημένοι χρήστες ουσιών. Στη δεύτερη κατηγορία, τις «Ειδικές Ομάδες Πληθυσμού», ανήκουν άτομα τα οποία λόγω οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών γεγονότων, βρίσκονται σε κατώτερη θέση σχετικά με την εύρυθμη ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, η ομάδα αυτή αποτελείται από: ανέργους άνω των 50, νέους καθώς και γυναίκες, μακροχρόνιους άνεργους, αρχηγούς μονογονεϊκής οικογένειας, κατοίκους απόμακρων περιοχών, ανήλικους παραπτωματίες, άτομα που ήταν ή είναι τρόφιμοι των φυλακών, αναλφάβητους, άτομα με πολιτισμικά και γλωσσικά χαρακτηριστικά ανόμοια της κοινωνίας στην οποία ζούνε και μετανάστες (Συνήγορος του Πολίτη, 2020).

Μειονεξία είναι οτιδήποτε απομακρύνεται από τη υγεία. Ένα άτομο χαρακτηρίζεται μειονεκτικό όταν έχει δυσκολίες στην κοινωνική του προσαρμογή, με αιτία την ιδιαιτερότητά του. Για την κατάστασή του αυτή το άτομο δεν φέρει ευθύνη (τις περισσότερες φορές). Από την άλλη πλευρά όμως, όλα τα υγιή άτομα, καθίστανται συνυπεύθυνα για τον βαθμό εγκλιματισμού του στην κοινωνία, καθώς και για την ισότιμη ή όχι αντιμετώπισή του (Αγγελοπούλου-Σακαντάμη, 2004: 1).

Άτομα με μειονεξία ή ειδικές ανάγκες είναι εκείνα τα οποία πάσχουν από κάποια διαρκή σωματική ανικανότητα της προσωπικότητας ή του πνεύματος και εντάσσονται διεθνώς στις παρακάτω κατηγορίες αναπτυξιακής ή φυσικής μειονεξίας: α) διαταραχές της ομιλίας, β) δυσκολίες μάθησης, γ) ελαφρά ή μέση νοητική υστέρηση, δ) βαριά νοητική υστέρηση, ε) σοβαρές συναισθηματικές διαταραχές, στ) διάφορα οργανικά νοσήματα, ζ) σοβαρή απώλεια ακοής, η) πολλαπλές μειονεξίες, θ) ορθοπεδικές βλάβες, ι) κώφωση, κ) ελλιπής όραση, λ) κώφωση – τύφλωση (Αγγελοπούλου-Σακαντάμη, 2004: 4).

Στην Ελλάδα, αλλά και στο εξωτερικό, το ποσοστό παιδιών με ειδικές ανάγκες είναι περίπου 10-15%. Αυτό το ποσοστό όμως, στην πραγματικότητα είναι μεγαλύτερο εφόσον πολλά από τα παιδιά και τους ενήλικες με δυσκολίες στη μάθηση ή με οργανικά νοσήματα, δεν έχουν συμπεριληφθεί σε αυτήν την κατηγορία. Στη χώρα

μας, τα παιδιά και οι ενήλικες που εμπίπτουν στα άτομα με ειδικές ανάγκες, ανέρχονται στις 300.000. Η ιατρική έχει συμβάλλει σημαντικά στην αντιμετώπιση τέτοιων καταστάσεων από την παιδική ηλικία, συμβάλλοντας στην αύξηση του ποσοστού των παιδιών που ενηλικιώνονται, περίπου στο 80% αυτών (Αγγελοπούλου-Σακαντάμη, 2004: 4).

Τα χρόνια νοσήματα προκαλούν αντιξοότητες στα πάσχοντα άτομα και επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό τη νοητική και φυσική εξέλιξη, την προσωπικότητα, τη μόρφωση και την προσαρμογή στην Κοινωνία. Δυσκολίες, ωστόσο, δεν αντιμετωπίζει μόνο το άτομο που πάσχει, αλλά και οι γονείς και τα αδέρφια του, στους οποίους προκαλούνται διάφορα ψυχολογικά, καθώς και σοβαρά προβλήματα οικονομικής φύσεως. Τα χρήματα που δαπανώνται για την ιατρική φροντίδα των παιδιών αυτών αποτελούν το ένα τρίτο του συνόλου των εξόδων της ιατρικής κάλυψης όλων των πολιτών (Αγγελοπούλου-Σακαντάμη, 2004: 4).

Η μέριμνα του Κράτους προς τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, είναι πολύ σημαντικό κριτήριο για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη μιας Κοινωνίας. Δεν αρκεί, όμως, η αναγνώριση της κατάστασης, αλλά απαιτείται μια πιο εμπειριστατωμένη γνώση των ψυχολογικών, κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων που δημιουργούνται και καθορίζουν την ποιότητα ζωής τους. Τα παιδιά αυτά έχουν ίδιες ανάγκες και ίσα δικαιώματα με τα υπόλοιπα παιδιά. Έχουν δικαίωμα στην οικογένεια, τη γειτονιά, την άσκηση, τη μόρφωση, το σχολείο, και χρειάζεται περισσότερη φροντίδα για την ικανοποίηση των παιδικών τους αναγκών (Onaga & Martoccio, 2008; Αγγελοπούλου-Σακαντάμη, 2004: 4).

Η Ειδική Εκπαίδευση συνδέεται άμεσα και είναι απαραίτητη όχι μόνο για τα ίδια τα παιδιά με ειδικές ανάγκες αλλά και για τις οικογένειες τους. Πολλοί γονείς μόλις πληροφορηθούν για την ειδική ανάγκη του παιδιού τους νιώθουν θυμό και δυσκολεύονται να διαχειριστούν τα νέα δεδομένα (Hadjiyannakou et al., 2007) Είναι απαραίτητο, λοιπόν, οι γονείς αρχικά να αποδεχθούν το παιδί τους και την κατάσταση στην οποία βρίσκεται. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη τους. Επίσης, αναγκαίο κρίνεται οι γονείς να εκπαιδευτούν ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν και να βοηθήσουν το παιδί τους στο σπίτι, δηλαδή να διδαχθούν τα απαραίτητα στοιχεία που αφορούν το παιδί, ως προς τη φυσικοθεραπεία, τη λογοθεραπεία, τη ψυχοκινητική αγωγή και την κατάλληλη

συμπεριφορά που πρέπει να έχουν απέναντί του. Από τη διαδικασία αυτή δεν μπορούν να απουσιάζουν τα υγιή παιδιά της οικογένειας, καθώς τα συναισθήματά τους είναι ποικίλα και ανάμικτα για τα αδέρφια τους (Αγγελοπούλου-Σακαντάμη, 2004: 5).

Σε κάποιες χώρες, στις οποίες η Ειδική Εκπαίδευση βρίσκεται σε υψηλότερο επίπεδο, λόγω της μεγάλης εμπειρίας τους σε αυτόν τον τομέα, αποδέχονται ότι μπορούν, και πρέπει, τα παιδιά με ειδικές ανάγκες να φοιτούν σε κανονικά σχολεία. Προϋπόθεση βέβαια, για να πραγματοποιηθεί ποιοτική φοίτηση είναι η ύπαρξη ειδικευμένου προσωπικού και η κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή (Block, 2015).

Τα τελευταία 20-30 χρόνια έχουν βελτιωθεί οι συνθήκες σχετικά με την ειδική εκπαίδευση. Έχουν δημιουργηθεί ειδικά σχολεία και τάξεις, καθώς και σχολικές τάξεις μέσα σε νοσοκομεία. Υπάρχουν βέβαια και άτομα που δεν είναι τόσο ευνοούμενα, όπως αυτά τα οποία ζουν στην επαρχία ή και τα παιδιά που αναγκάζονται να μείνουν για αρκετό χρονικό διάστημα στο σπίτι. Για την αποφυγή αυτής της κατάστασης η Αγγελοπούλου-Σακαντάμη (2004: 8) προτείνει, το Υπουργείο Παιδείας να διαθέσει δασκάλους για κατ' οίκον εκπαίδευση ή και εκπαίδευση δια αλληλογραφίας.

Το Νοέμβριο του 1999 στο Μίντελφαρ της Δανίας εγκρίθηκαν Άρθρα Συνεταιρισμού του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την ανάπτυξη της Ειδικής Αγωγής, τα οποία στη συνέχεια επικυρώθηκαν με τον Νόμο 2885/ 2001. Στο κείμενο αυτών των Άρθρων, και συγκεκριμένα στο Άρθρο 1 αναφέρεται ότι ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την ανάπτυξη της Ειδικής Αγωγής είναι διεθνής και αυτοδιοικούμενος. Έδρα του ορίζεται το Μίντελφαρτ της Δανίας, και κατ' επέκταση διοικείται με το δίκαιο αυτής της χώρας.

Στο Άρθρο 2 του ίδιου κειμένου προσδιορίζεται ο σκοπός της ίδρυσης του Οργανισμού, ο οποίος είναι η βελτίωση της εκπαίδευσης ως προς την ποιότητά της για τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην Ευρώπη, καθώς και η καθιέρωση ενός σταθερού πλαισίου ευρωπαϊκής συνεργασίας που αφορούν την Ειδική Αγωγή. Για να εκπληρωθούν οι στόχοι του Οργανισμού προβλέπεται η προώθηση της ευρωπαϊκής ανάπτυξης και έρευνας για την Ειδική Αγωγή, η εδραίωση ενός αποτελεσματικού συστήματος συλλογής, επεξεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών για τα νέα μέτρα και τις εξελίξεις στον τομέα της Ειδικής Αγωγής στην Ευρώπη, η επικέντρωση της προσοχής σε θέματα υψηλής προτεραιότητας για την ανάπτυξη της Ειδικής Αγωγής,

η επιδίωξη αποτελεσματικότητας στην Ειδική Αγωγή μέσω μαθημάτων, εκπαιδευτικών επισκέψεων, σεμιναρίων, συνεδρίων και τέλος, η υποστήριξη προγραμμάτων από τους διάφορους διεθνείς οργανισμούς όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο ΟΟΣΑ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Βόρειο Συμβούλιο (Nordic Council) (Λαγού, 2006: 196-197).

2. Ευρωπαϊκές πολιτικές Εκπαίδευσης και Αθλητισμού

2.1 Η Ευρωπαϊκή Πολιτική: Τομείς δραστηριότητας και στόχοι

Η Ευρωπαϊκή πολιτική δραστηριοποιείται σε πολλούς τομείς: «Ανθρώπινα δικαιώματα, αθλητισμός, ανάπτυξη και συνεργασία, ανθρωπιστική βοήθεια και πολιτική προστασία, ανταγωνισμός, απασχόληση και κοινωνική πολιτική, ασφάλεια των τροφίμων, γεωργία, διάστημα, διεύρυνση, δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις, δράση για το κλίμα, εκπαίδευση, κατάρτιση και νεολαία, εμπόριο, ενεργειακή πολιτική, ενιαία αγορά, εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, επιχειρήσεις, έρευνα και καινοτομία, ευρωπαϊκή ιθαγένεια, θαλάσσια πολιτική και αλιεία, θεσμικά θέματα, καταναλωτές, μεταφορές, οικονομικά και νομισματικά θέματα, οπτικοακουστικός τομέας και μέσα επικοινωνίας, περιβάλλον, περιφερειακή πολιτική, πολιτισμός, πολυγλωσσία, προϋπολογισμός, πρόληψη της απάτης, τελωνεία, υγεία, φορολογία, ψηφιακή οικονομία και κοινωνία» (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2020α).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει στόχους και κινείται με βάση κάποιες αξίες, οι οποίες αποτελούν τη βάση της και καθορίζονται κυρίως στη Συνθήκη της Λισαβόνας, τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και γενικότερα στις διάφορες Συνθήκες, νομοθετικές ρυθμίσεις, στρατηγικές και στα κείμενα κοινωνικής πολιτικής που εκδίδονται από τα θεσμικά της όργανα. Θεμέλιο όλων αυτών αποτελεί το κράτος δικαίου, το οποίο εξασφαλίζει την έγκριση των Συνθηκών με δημοκρατικές διαδικασίες από όλα τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2020α).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δραστηριοποιείται σε όλους τους παραπάνω τομείς πολιτικής που αναφέρθηκαν, έτσι ώστε να μπορέσει να πετύχει τους στόχους που έχει θέσει, για να βοηθήσει τα κράτη – μέλη και κατ' επέκταση τους πολίτες να έχουν καλύτερη και ποιοτικότερη ζωή. Συγκεκριμένα, οι στόχοι που έχουν τεθεί, όπως αναφέρονται στην επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι:

α) Προαγωγή των αξιών της ειρήνης και της ευημερίας των πολιτών

β) Διατήρηση της ελευθερίας, δικαιοσύνης και ασφάλειας χωρίς να είναι απαραίτητα τα εσωτερικά σύνορα

γ) Εξισορρόπηση στην οικονομία με σταθερές τιμές που προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον ανταγωνισμό, με κύριους στόχους την κοινωνική πρόοδο και την πλήρη απασχόληση στην αγορά, με παράλληλη μέριμνα για την προστασία του περιβάλλοντος.

δ) Καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων

ε) Προώθηση της επιστημονικής και τεχνολογικής προόδου

στ) Ενίσχυση κοινωνικοοικονομικής και εδαφικής συνοχής και η ύπαρξη του αισθήματος αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών

ζ) Καλλιέργεια σεβασμού προς την πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία

η) Δημιουργία οικονομικής και νομισματικής ένωσης (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2020α).

Για να κατανοηθεί καλύτερα το πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής αξίζει να αναφερθεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελείται από 27 κράτη μέλη, όπως διαμορφώθηκε με την αποχώρηση του Ηνωμένου βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις 31 Ιανουαρίου 2020. Τα κράτη μέλη έχουν εκχωρήσει σε αυτήν κάποιους τομείς πολιτικής και κοινωνικής φύσεως όπου είναι δυνατή η συνεργασία τους, παραμένοντας ανεξάρτητα και κυρίαρχα, ένα από τα μοναδικά χαρακτηριστικά της Ε.Ε.

Τα κράτη μέλη έχουν συστήσει θεσμικά όργανα, τα οποία παίρνουν αποφάσεις για θέματα στα οποία έχουν κοινό ενδιαφέρον. Έτσι, η λήψη των αποφάσεων γίνεται δημοκρατικά σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, με τη βοήθεια θεσμικών οργάνων, όπως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο εκλέγεται απευθείας από τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τους οποίους και εκπροσωπεί, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο απαρτίζεται από τους αρχηγούς των κρατών- μελών ή των κυβερνήσεων αυτών, το Συμβούλιο, στο οποίο αντιπροσωπεύονται οι κυβερνήσεις των κρατών μελών της Ένωσης, και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία είναι αρμόδια για τη διασφάλιση των συμφερόντων της στο σύνολό της (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2020β). Ωστόσο, σε τομείς, όπως η απασχόληση, η κατάρτιση, η νεολαία, η κοινωνική προστασία και η εκπαίδευση, όπου δεν έχουν θεσπιστεί κοινές πολιτικές, εφαρμόζεται η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού. Αυτή η μέθοδος καθορίζει κοινούς στόχους, μετατρέποντάς τους σε εθνικές στρατηγικές και παρακολουθεί την επίτευξή τους σύμφωνα με κοινά

συμφωνημένους και καθορισμένους δείκτες. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται μια διακυβερνητική συνεργασία, η οποία όμως δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα, αλλά λειτουργεί ως διαδικασία εκμάθησης που οδηγεί σε κοινές πολιτικές (Μούσης, 2018)

2.2. Πολιτική και Αθλητισμός

Μια κυβέρνηση μπορεί να συμμετάσχει στον αθλητισμό και την προώθησή του με την οικονομική υποστήριξη των εμπλεκόμενων, χρηματοδοτώντας τους άμεσα από τον κρατικό προϋπολογισμό ή έμμεσα από κρατικά λαχεία, και παρεμβαίνοντας σε διοικητικά θέματα. Παράλληλα, η ίδια μπορεί να αξιοποιήσει τον αθλητισμό ως μέσο προώθησης θεμάτων εξωτερικής πολιτικής (Σταμίρης, 1990).

Οι αλλαγές που υπάρχουν στο πολιτικό και κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, δεν εμπόδισαν τον αθλητισμό να εξελιχθεί και να καθιερωθεί ως ένας σημαντικός θεσμός. Όπως αναφέρει ο Γαργαλιάνος (1996: 66), σε αυτό έπαιξαν ρόλο η συντονισμένη οργάνωσή του, το εμπορικό ενδιαφέρον που παρουσιάζει και το ενδιαφέρον του κράτους για συμμετοχή στις δραστηριότητές του.

Σύμφωνα με τον Semotiuk (Γαργαλιάνος ,1996“67-68), το ενδιαφέρον που έχουν τα κράτη για συμμετοχή στον αθλητισμό πηγάζει από την προσφορά του στην πνευματική ανάπτυξη των πολιτών, στην προσαρμογή σε ισχύουσες κοινωνικές δομές, στην αύξηση του εθνικού γοήτρου έναντι των άλλων χωρών, στην επίδειξη καλής θέλησης στο διεθνές επίπεδο και στην αναβάθμιση της φυσικής κατάστασης των πολιτών, η οποία έχει ως συνέπεια την αύξηση του βαθμού ετοιμότητας των στρατιωτών, της παραγωγικής ικανότητας του εργατικού δυναμικού και την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας. Το 1991, ο Galtung προσθέτει στα παραπάνω επιχειρήματα τη σημαντική επίδραση του αθλητισμού στη διαμόρφωση του εθνικού και του πολιτισμικού χαρακτήρα του λαού, καθώς και τη θετική επιρροή του στους ανθρώπους, ιδιαίτερα στις μικρές ηλικίες. Επίσης προβάλλει την επιρροή του αθλητισμού στην εξισορρόπηση των σχέσεων μεταξύ των φύλων, των ηλικιών, των φυλών, των τάξεων και των θρησκειών, στη διεθνή εκπροσώπηση της χώρας και στην προσέλκυση του ενδιαφέροντος των ΜΜΕ. Τέλος, ο ίδιος θεωρεί ότι ο αθλητισμός λόγω της δημοτικότητάς του και της λειτουργίας του ως δείκτης βιοτικού επιπέδου μιας χώρας, ενισχύει την εικόνα μίας χώρας στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής της. Γενικότερα, όπως υπογραμμίζει και η Μπουτσιούκη (2015) ο αθλητισμός ενισχύει

την ανάπτυξη των κοινωνιών και των χωρών, προωθώντας τον διάλογο και την ενσωμάτωση σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες στο πλαίσιο της πολιτιστικής διπλωματίας και της επιρροής κοινωνικών και πολιτικών σχέσεων μεταξύ των χωρών.

2.3 Ο Αθλητισμός στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Πλήθος Ευρωπαίων πολιτών έχουν ενταγμένο στην καθημερινότητά τους τον αθλητισμό και τη σωματική άσκηση. Επίσης, ο αθλητισμός είναι ένα από τα βασικά στοιχεία του προγράμματος Erasmus (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020)

Το νέο αυτό πρόγραμμα αποσκοπεί ανάπτυξη της συνεργασίας, του διαλόγου και της συμμετοχής. Ο αθλητισμός προάγει το ομαδικό πνεύμα, την αλληλεγγύη, την ευγενή άμιλλα, τη σωματική και ψυχική ευεξία και διαπαιδαγωγεί, προωθώντας κοινωνικές αξίες. Επίσης, αποτελεί έναν σημαντικό τομέα της οικονομίας, ο οποίος αναπτύσσεται ραγδαία. Τέλος, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και την απασχόληση. Υπάρχουν όμως και κάποια προβλήματα που απαιτείται να αντιμετωπιστούν, όπως το ντόπινγκ, η βία, καθώς και οι στημένοι αγώνες (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση απέκτησε αρμοδιότητες για τον χώρο του αθλητισμού μετά την Συνθήκη της Λισαβόνας, δηλαδή μετά τον Δεκέμβριο του 2009. Η εν λόγω Συνθήκη απένειμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση συντονιστική, συμπληρωματική και υποστηρικτική αρμοδιότητα στον αθλητικό τομέα. Έως τότε, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είχε στη διάθεσή της καμία νομική βάση για την υλοποίηση ενός συγκεκριμένου αθλητικού προγράμματος με ευρωπαϊκή προέλευση. Πλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αρμόδια για τον σχεδιασμό τεκμηριωμένης πολιτικής, την ανάπτυξη συνεργατικού πνεύματος στο χώρο του αθλητισμού και την ανάληψη πρωτοβουλιών για την προώθηση της άθλησης. Πρώτη φορά το 2014- 2020, στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+, προσφέρθηκε ειδικό κονδύλι του προϋπολογισμού για την ανάπτυξη προγραμμάτων και δικτύων σχετικών με τη σωματική άσκηση και τον αθλητισμό (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014)

Το πρόγραμμα Erasmus+ (2014-2020) επικεντρώνει την προσοχή του στον μαζικό αθλητισμό. Για την προώθηση του αθλητισμού σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, συγχρηματοδοτεί ενέργειες που σκοπό έχουν να αναπτύξουν, να ανταλλάξουν και να υλοποιήσουν καινοτόμες ιδέες και πρακτικές. Επίσης, μέσω του

Erasmus+: Sport επιδιώκεται η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής διάστασης του αθλητισμού και η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ αθλητικών οργανώσεων, δημόσιων αρχών και άλλων φορέων. Γενικότερα, φιλοδοξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η αύξηση του ποσοστού των πολιτών που ασχολούνται με αθλητικές δραστηριότητες, είτε ως συμμετέχοντες, είτε ως εθελοντές (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Ειδικότερα, ο σκοπός είναι οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω του προγράμματος Erasmus+ να προβούν σε ενέργειες οι οποίες θα μπορέσουν να καλλιεργήσουν τις γνώσεις των πολιτών σχετικά με τον αθλητισμό και τη σωματική άσκηση. Επίσης, επιδιώκεται η ευαισθητοποίηση των ατόμων σχετικά με τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει ο αθλητισμός τόσο στην υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης και της ισότητας ευκαιριών, όσο και στην ευεργετική επίδρασή του στην υγεία. Εκτός από αυτά, το πρόγραμμα στοχεύει και στην ανάπτυξη ισχυρών συνεργατικών δεσμών ανάμεσα σε θεσμούς και οργανώσεις που σχετίζονται με τον αθλητισμό και τη σωματική άσκηση. Ταυτοχρόνως, αναμένεται να σημειωθεί βελτίωση στη συμμετοχή αθλητικών κι άλλων συναφών οργανισμών από τις χώρες του προγράμματος στα δίκτυα που θα αναπτυχθούν και θα ενισχυθούν, προωθώντας την ανταλλαγή καλών πρακτικών (Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών, 2019).

Μέσω του προγράμματος αυτού, υποστηρίζονται τρεις δράσεις: Συμπράξεις Συνεργασίας, Συμπράξεις Συνεργασίας Μικρής Κλίμακας και Ευρωπαϊκές Αθλητικές Διοργανώσεις Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα. Οι δράσεις αυτές συμβάλλουν στην πραγματοποίηση της «Ευρωπαϊκής Εβδομάδας Αθλητισμού».

Το πρόγραμμα, διάρκειας μιας εβδομάδας, ήταν μια πρωτοβουλία της Επιτροπής, με στόχο να προωθήσει τη σωματική άσκηση και τον αθλητισμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διότι παρατηρείται ότι η συμμετοχή των πολιτών σε αθλητικές δραστηριότητες είναι μειωμένη.

Η συγκεκριμένη εβδομάδα άρχισε να πραγματοποιείται το 2017 και καθιερώθηκε να συμβαίνει κάθε 23-30 Σεπτεμβρίου. Αποτελείται από τέσσερις ημέρες, κάθε μια από τις οποίες εστιάζει σε διαφορετικό θέμα. Αυτή η ευρωπαϊκή εβδομάδα προτρέπει και ενισχύει τη διοργάνωση δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης σε διασυνοριακό επίπεδο.

Ειδικότερα, το Erasmus+ επικεντρώνεται στην εξάλειψη απειλών που σημειώνονται σε διασυνοριακό επίπεδο, εις βάρος της ακεραιότητας του

αθλητισμού, όπως για παράδειγμα, η χρήση χημικών ουσιών για τη βελτίωση της απόδοσης των αθλητών, η βία, κάθε φανατισμός και άνιση μεταχείριση. Επίσης, φροντίζει για την υποστήριξη της χρηστής διαχείρισης του αθλητισμού και της διπλής σταδιοδρομίας των αθλητών, ενώ μεριμνά τόσο για την ενθάρρυνση του εθελοντισμού στον αθλητικό χώρο, της κοινωνικής ένταξης και των ίσων ευκαιριών, όσο και για την καλλιέργεια της ευαισθησίας των πολιτών σχετικά με τα οφέλη της σωματικής άσκησης στην υγεία. Η ευαισθητοποίηση αυτή μπορεί να επιτευχθεί μέσω της αύξησης της ενεργού συμμετοχής του πληθυσμού στα αθλήματα και της ισότιμης πρόσβασης όλων στον χώρο του αθλητισμού (Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών, 2019).

Πιο συγκεκριμένα, οι επιμέρους επιδιωκόμενοι στόχοι του προγράμματος Erasmus+ είναι:

α) Σωματική άσκηση για καλύτερη υγεία. Το Συμβούλιο του 2013 εξέδωσε σύσταση σύμφωνα με την οποία επιδιώκεται η ενθάρρυνση αποτελεσματικότερων πολιτικών στον αθλητικό τομέα καθώς και η συνεχής ενημέρωση για την πρόοδο και τις νέες τάσεις σχετικά με τα επίπεδα άθλησης και τις πολιτικές αποφάσεις και πρακτικές, προωθώντας τη βελτίωση της υγείας μέσω σωματικής άσκησης. Με παρότρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι χώρες και τα ενδιαφερόμενα μέρη ανταλλάσσουν και προωθούν ορθές πρακτικές. Από τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2008) γίνεται φανερό ότι διατομεακές εθνικές πολιτικές είναι σε θέση να υποστηρίξουν αυτήν την προσπάθεια.

β) Καταπολέμηση του ντόπινγκ. Εκτός από το γεγονός ότι προκαλεί κινδύνους στην υγεία του αθλητή που θα καταφύγει σε αυτό, αποθαρρύνει τα άτομα να ασχοληθούν με τον αθλητισμό, υπονομεύοντας τον θεμιτό ανταγωνισμό. Για αυτό το θέμα η Ευρωπαϊκή Ένωση συνεργάζεται με το Συμβούλιο της Ευρώπης, την UNESCO και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Καταπολέμησης της Φαρμακοδιέγερσης.

γ) Κοινωνική ένταξη, ενσωμάτωση και ίσες ευκαιρίες. Σε όσες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης καταθέτουν αίτηση για επιχορηγήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης παρέχεται στήριξη για τη συμπερίληψη σχεδίων διάδοσης της κοινωνικής ένταξης μέσω αθλητικών δραστηριοτήτων. Τέτοιες επιχορηγήσεις έχουν προσφερθεί σε διακρατικά σχέδια και διεθνείς εκδηλώσεις. Μέσω του αθλητισμού οι κοινωνικές διαφορές που υπάρχουν γεφυρώνονται. Οι δεξιότητες που έχουν τα άτομα με

αναπηρία προβάλλονται, ενώ, τονώνεται και η αυτοπεποίθηση των γυναικών, προσφέροντας ευκαιρίες ανάδειξης των ικανοτήτων τους και στην ηγεσία.

δ) Καταπολέμηση του ρατσισμού και της βίας σε αθλητικές εκδηλώσεις. Πολλές φορές κατά τη διάρκεια της έναρξης ή στη διάρκεια των αθλητικών αγώνων δημιουργούνται προβλήματα από οπαδούς των ομάδων. Γι' αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση προτρέπει τις αθλητικές και αστυνομικές αρχές της κάθε χώρας να μοιράζονται χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τους τρόπους δράσης και τα χαρακτηριστικά των εκάστοτε οπαδών, ενθαρρύνοντας ταυτοχρόνως κάθε πρωτοβουλία πρόληψης συγκρούσεων στον αθλητικό χώρο.

ε) Χρηστή διακυβέρνηση στον αθλητισμό. Σεβόμενη την αυτονομία κάθε αθλητικής οργάνωσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση ενδιαφέρεται για την προώθηση των αρχών χρηστής διακυβέρνησης, δηλαδή της δημοκρατικότητας, της διαφάνειας, της λογοδοσίας κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων και της ισότιμης εκπροσώπησης των ενδιαφερόμενων μερών.

στ) Διπλή καριέρα για τους αθλητές. Οι μαθητές που ασχολούνται με τον αθλητισμό σε επίπεδο πρωταθλητισμού έχουν λιγότερο χρόνο να προετοιμαστούν για να έχουν τη δυνατότητα μιας δεύτερης καριέρας στο μέλλον, πέρα από τον αθλητισμό, που ενδέχεται κάποια στιγμή να σταματήσουν. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αυτό το αναγνωρίζει και υποστηρίζει αυτά τα παιδιά, ώστε να ανταπεξέλθουν στην εκπαίδευσή τους, η οποία θα τα βοηθήσει έπειτα στην επαγγελματική τους κατάρτιση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ανακοινώσει οδηγίες για το θέμα της διπλής καριέρας των αθλητών, γεγονός που δείχνει ότι, με τις κατάλληλες ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές, είναι εφικτό να πραγματοποιηθεί (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2007). Οι νέοι, άλλωστε, είναι βασική προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς αναγνωρίζεται η σημαντικότητά τους στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη των χωρών (Boutsiouki, 2018)

3. Εκπαίδευση και Φυσική Αγωγή Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

3.1 Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική και Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

Η πολιτική της εκπαίδευσης, απασχολούσε τις κυβερνήσεις, επειδή είναι το θεμέλιο για τη σύνταξη και την ανάπτυξη ενός έθνους. Για τον λόγο αυτό, δεν αποτελούσε αντικείμενο επιστημονικής έρευνας. Αυτή η άποψη της εκπαιδευτικής πολιτικής επικρατούσε έως τη δεκαετία του '60, ενώ τις επόμενες δεκαετίες, κλονίστηκε η ορθότητά της, με αποτέλεσμα να διαφοροποιηθεί (Σταμέλος κ.ά., 2015: 20).

Μετά το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '50, άρχισαν να εμφανίζονται οι ερευνητές που ασχολήθηκαν με την εκπαίδευση. Αυτό έγινε όταν το σύστημα της εκπαίδευσης έγινε μέρος της ανάπτυξης του έθνους και όχι μόνο της συγκρότησής του (Σταμέλος κ.ά., 2015: 20).

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, δημιουργήθηκαν διεθνή ζητήματα, τα οποία θέτουν ως στόχο την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος και γενικά την ανάδειξη της σημαντικότητας της εκπαίδευσης. Αρχικά, λόγω των συνεπειών του Πολέμου, αλλά και του καινούριου αντικειμενικού κόσμου που αναπτύσσεται, ο ΟΗΕ υιοθετεί την Οικουμενική Διακήρυξη για τα δικαιώματα του ανθρώπου, το 1948. Με αποτέλεσμα, επίσημα, και για πρώτη φορά, να θεωρείται ως ανθρώπινο δικαίωμα η εκπαίδευση (Σταμέλος κ.ά., 2015: 21).

Έπειτα, το γεγονός ότι πολλές περιοχές του κόσμου απελευθερώθηκαν από την αποικιοκρατία, δημιούργησε αίσθηση αισιοδοξίας και ελπίδας για έναν καλύτερο και δικαιότερο κόσμο. Ως αποτέλεσμα, η εκπαίδευση άρχισε να αποκτά μεγαλύτερη αξία, διότι πολλά από τα κράτη τη θεωρούσαν βασικό στοιχείο για την ανάπτυξη και το μέλλον τους (Σταμέλος κ.ά., 2015: 21).

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η δύναμη της Ευρώπης καταστρέφεται σε πολύ μεγάλο βαθμό. Έτσι, έπειτα από πολλά χρόνια, η Ευρώπη χάνει τον έλεγχο που είχε στον κόσμο. Τώρα, ο καινούριος κόσμος που δημιουργείται, αποτελείται από δυο ισχυρές πλευρές, τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ) και την Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών (ΕΣΣΔ). Έτσι, και η Ευρώπη χωρίζεται στα δύο, με τη Δυτική Ευρώπη να στηρίζεται στις ΗΠΑ για την ανασυγκρότησή της (Σταμέλος κ.ά., 2015: 21-22).

Η δημιουργία μιας ένωσης κρατών στην Ευρώπη επέτρεπε την ανασυγκρότηση και την ισχυροποίησή τους. Τον πρώτο πυρήνα της ΕΟΚ αποτέλεσε η Ευρωπαϊκή Ένωση Άνθρακα και Χάλυβα, με τη συμμετοχή έξι κρατών (Βέλγιο, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία) η οποία διαχειριζόταν τις πιο σημαντικές πρώτες ύλες για την ευρωπαϊκή βιομηχανία, δηλαδή τον άνθρακα και τον χάλυβα (Nugent, 2003: 33-100). Αυτή η Ένωση οδήγησε στην δημιουργία της ΕΟΚ, η οποία σημείωνε πρόοδο στον οικονομικό τομέα, χωρίς να επεκτείνεται σε άλλους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Ωστόσο, ο στόχος της δημιουργίας μιας κοινής ευρωπαϊκής αγοράς σχετίζεται με τη διασφάλιση κοινών προσόντων στους εργαζόμενους και κατ' επέκταση ίσο επίπεδο εκπαιδευτικής ποιότητας. Έτσι, η μετέπειτα Ευρωπαϊκή Ένωση, με την συμμετοχή όλο και περισσότερων κρατών, άρχισε να ασχολείται και με νέες αρμοδιότητες όπως η εκπαιδευτική πολιτική, η οποία στην σημερινή κοινωνία παγκοσμιοποίησης, έχει συσχετιστεί με την απόκτηση ή διατήρηση των απαραίτητων δεξιοτήτων για εξασφάλιση μιας θέσης εργασίας και με την ανάπτυξη της οικονομίας (Σταμέλος & Βασιλόπουλος, 2004).

Σκοπός της πολιτικής σε αυτό το πλαίσιο είναι να μειωθούν οι ανισότητες της κοινωνίας και η κοινωνική περιθωριοποίηση, που απορρέουν από τον αποκλεισμό των ατόμων στην πρόσβαση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, να βελτιωθούν οι δείκτες της συστηματικής επαγγελματικής απασχόλησης και να αυξηθούν οι δυνατότητες εναρμόνισης των πολιτών της Ευρώπης στις απαιτήσεις που έχει η οικονομία της γνώσης (Μωυσίδου, 2013: 6).

Με βάση τις συνθήκες που έχουν συνταχθεί, η πολιτική της εκπαίδευσης είναι εσωτερική αρμοδιότητα των κρατών. Συγκεκριμένα, η συνθήκη του Μάαστριχτ που αφορά την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, με το άρθρο 149 αναφέρει ότι η Κοινότητα συμβάλλει στην επίτευξη της ανάπτυξης μιας υψηλής και ποιοτικής εκπαίδευσης, παρακινώντας τα κράτη μέλη να συνεργαστούν. Επίσης, αν θεωρηθεί αναγκαίο, υποστηρίζει και συμπληρώνει τις δράσεις τους. Πάντα όμως, ενεργεί έχοντας υπόψιν τη δικαιοδοσία που έχει κάθε κράτος μέλος για τη μεθοδική διαμόρφωση του εκπαιδευτικού του συστήματος, το περιεχόμενο που διδάσκεται, τη γλωσσική και πολιτιστική διαφορετικότητά του. Έτσι, η Κοινότητα προσπαθεί να μη θίξει τα κράτη μέλη, ως προς αυτές τις παραμέτρους, με τις ενέργειές της (European Commission, 2011).

Στο ίδιο άρθρο αναφέρονται οι στόχοι της δράσης της Κοινότητας. Μέσω κυρίως της διάδοσης και της εκμάθησης των διαφόρων γλωσσών των κρατών μελών, επιδιώκεται η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής διάστασης της παιδείας, η ενθάρρυνση και η διευκόλυνση της κινητικότητας των φοιτητών και των εκπαιδευτικών, κυρίως με την ακαδημαϊκή αναγνώριση διπλωμάτων και περιόδων σπουδών, καθώς και η προώθηση συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Στοχεύει, επίσης, τα κράτη μέλη, να αναπτύξουν τη φιλοσοφία ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών για τα κοινά προβλήματα που αντιμετωπίζουν, να αναπτυχθεί και να διευκολυνθεί η ανταλλαγή νέων, όπως επίσης και ατόμων που διαμορφώνουν και διευθετούν μεθοδικά τις κοινωνικές και μορφωτικές δραστηριότητες. Τέλος, ένας ακόμα στόχος, είναι η ανάπτυξη της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης.

Με τη συνθήκη αυτή ευνοείται η συνεργασία της Κοινότητας και των κρατών μελών με τις τρίτες χώρες αλλά και με τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς για θέματα παιδείας. Υποστηρίζεται, ειδικότερα, και η συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Έπειτα από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή των Περιφερειών και με την Επιτροπή των Περιφερειών, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 251, το Συμβούλιο θέσπισε δράσεις ενθάρρυνσης χωρίς την εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών, διατυπώνοντας ταυτοχρόνως συστάσεις, λαμβάνοντας αποφάσεις με ειδική πλειοψηφία για τις προτάσεις της Επιτροπής. Στόχος αυτών των ενεργειών είναι η συμβολή στην επίτευξη των επιδιώξεων του παρόντος άρθρου (European Commission, 2011).

3.3 Η Ιστορική Εξέλιξη της Ειδικής Αγωγής στην Ελλάδα

Η Εξέλιξη της Ειδικής Αγωγής στην Ελλάδα μπορεί να διακριθεί σε πέντε περιόδους: περίοδος της αρχαιότητας, από τα βυζαντινά χρόνια έως και το 1900, από το 1900-1970, από το 1970-1990, από το 1990-σήμερα.

Α' Περίοδος: Στον ελλαδικό χώρο, ο Όμηρος, αναφερόμενος στη δομή της κοινωνίας του, όπου η σωματική δύναμη και το ηρωικό πνεύμα ήταν το μέλημα όλων, αναφέρεται σε μειονοτικές ομάδες όπως: «κουφός» (ανίκανος), «νήπιος» (κουτός), «αισιόφρων» (νοητικά καθυστερημένος), «νηπύτιος» (τρελός). Η ομηρική κοινωνία καταδίκαιζε την αναπηρία, ενώ πρωταρχικό της μέλημα ήταν η σωματική δύναμη και ο ηρωισμός του πνεύματος. Στην Σπάρτη, σύμφωνα με τον ανεπιβεβαίωτο μύθο, τα παιδιά που τύχαινε να γεννηθούν με κάποια αναπηρία ρίχνονταν στον Καιάδα θεωρώντας ότι δεν υπήρχε θέση στην κοινωνία. Αντίθετα με τον Πλάτωνα, που ζητούσε την απομάκρυνση των ατόμων με αναπηρία από την κοινωνία, ο Ιπποκράτης ασχολήθηκε με την επιστημονική θεώρηση της αναπηρίας, κάνοντας διαγνώσεις και ερευνώντας τα αίτια των προβλημάτων επιδιώκοντας με διάφορα φάρμακα να επιφέρει την ίαση τους.

Β' Περίοδος: Αν και κατά την αρχαιότητα παρατηρείται ενδιαφέρον για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, από το 143 π.Χ. και έως τη Βυζαντινή εποχή δεν σημειώνεται καμία αναφορά σε αυτά. Ουσιαστική μέριμνα και προστασία των ατόμων με αναπηρία παρατηρείται, αργότερα, κατά την νεοελληνική εποχή, με την ίδρυση φιλανθρωπικών ιδρυμάτων υπό την επίβλεψη της εκκλησίας, από το 1821 έως το 1900, χωρίς βέβαια να λαμβάνει χώρα καμία ιδιαίτερη προσπάθεια για την εκπαίδευση τους (Ζώνιου- Σιδέρη, 2011).

Γ' Περίοδος: Η Ειδική Αγωγή στην Ελλάδα ξεκίνησε εν σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες αρκετά αργά. Το 1906 η ίδρυση της φιλανθρωπικής εταιρείας «Οίκος Τυφλών» στην Καλλιθέα δημιουργεί την αφετηρία της πορείας προς την περίθαλψη και εκπαίδευση των ατόμων αυτών. Έως σήμερα έχουν ιδρυθεί 1416 σχολεία ειδικής αγωγής.

Το Αμερικανικό Ίδρυμα Περίθαλψης της «Εγγύς Ανατολής», ιδρυόμενο στην Αθήνα και μετεγκατασταθέν στη Σύρο, σχολείο για κωφά παιδιά, με την ίδρυση του σηματοδοτεί το έτος για την αρχή της θεσμοθέτησης της Ειδικής Αγωγής (Ζώνιου - Σιδέρη, 2011). Με πρωτοβουλία του επίσημου κράτους της Ελλάδας, ιδρύεται το 1937 στην Αθήνα το πρώτο Δημόσιο Ειδικό Σχολείο. Μετονομαζόμενο σε «Πρότυπον Ειδικόν Σχολείον Αθηνών» από «Ειδικόν Σχολείον Ανωμάτων», αναβαθμίζει το εκπαιδευτικό σύστημα και το κάνει αντάξιο των τότε Ευρωπαϊκών (Κρουσταλάκης, 2000).

Έτσι λοιπόν, με μεθόδους βασισμένες σε παιδαγωγικές και ψυχολογικές αρχές, γίνεται προσπάθεια επίλυσης των προβλημάτων εκπαίδευσης των παιδιών με «ιδιαίτερες δεξιότητες». Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο η υιοθέτηση της άποψης, ότι το ειδικό σχολείο παρέχει καλύτερη ποιότητα εκπαίδευσης σε παιδιά με αναπηρία, η ειδική αγωγή αναπτύσσεται στην Ελλάδα ως κλάδος της Παιδαγωγικής Επιστήμης. Μέσα στην δεκαετία του '60 και του '70 δίνεται έμφαση στον ρόλο της εκπαίδευσης και στα ψυχολογικά και κοινωνικά οφέλη της ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία (Ζώνιου -Σιδέρη, 2011).

Δ' Περίοδος: Συγχρόνως με την ίδρυση ειδικών σχολείων και με την προσπάθεια γονέων για αναζήτηση πόρων, ξεκινά το 1970 ειδικό σχολείο, με τμήματα μετεκπαίδευσης δασκάλων και νηπιαγωγών, στο Μαράσλειο Διδασκαλείο. Το Ελληνικό Σύνταγμα του 1975 προβλέπει ότι η δωρεάν Εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα είναι δικαίωμα όλων των Ελλήνων.

Από το 1981 ξεκινά μία ραγδαία ανάπτυξη της Ειδικής Αγωγής, η οποία κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα. Με την πεποίθηση ότι εξασφαλίζεται ένα κλίμα κοινωνικής αποδοχής και προετοιμασίας για την ενήλικη ζωή των παιδιών, δημιουργούνται ειδικές τάξεις (παράλληλες τάξεις πλήρους φοίτησης σε κανονικά σχολεία καθώς και τάξεις ενισχυτικής διδασκαλίας), με παράλληλη μείωση των ειδικών σχολείων. . Για την Ειδική Εκπαίδευση βασικός Νόμος είναι ο 1143 του 1981, ο οποίος συμπληρώθηκε με το Νόμο 1566 του 1985. Ο Νόμος αυτός αναφέρεται στη διάρθρωση και τη λειτουργία της βασικής ανώτερης Εκπαίδευσης (Αγγελουπούλου-Σακαντάμη, 2004).

Ε' Περίοδος: Με Προεδρικό Διάταγμα της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΠΔ 301/29.8.1996) διατυπώθηκαν οι σκοποί του προγράμματος της Ειδικής Αγωγής, σύμφωνα με τους οποίους προβλέπονταν:

α) Σχολική ετοιμότητα. Ένας από τους βασικούς σκοπούς της Ειδικής Αγωγής είναι η υποστήριξη για κατάκτηση της σχολικής ετοιμότητας, προετοιμάζοντας τα παιδιά για ομαλή εισαγωγή σε βασικές σχολικές δεξιότητες, αναπτύσσοντας ικανότητες επικοινωνίας, είτε προφορικά, είτε με εναλλακτικές μορφές, καλλιεργώντας τις νοητικές τους δυνατότητες και οργανώνοντας τα συναισθήματά τους.

β) Βασικές σχολικές δεξιότητες. Επιδιώκεται τα παιδιά να μπορέσουν να αποκτήσουν βασικές γνώσεις, όπως οι μηχανισμοί γραφής και ανάγνωσης, οι στοιχειώδεις μαθηματικές έννοιες και η αξιοποίηση σχολικών δεξιοτήτων για σχολική και κοινωνική ένταξη.

γ) Κοινωνική προσαρμογή. Τα παιδιά μέσω της Ειδικής Αγωγής αναμένεται να γνωρίσουν και να κατανοήσουν το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον τους, να το αποδεχτούν, να γίνουν αποδεχτά από αυτό και να κατακτήσουν την αυτονομία τους στον υψηλότερο δυνατό βαθμό.

δ) Δημιουργικές δραστηριότητες. Μέσω δημιουργικών δραστηριοτήτων προσφέρεται στα παιδιά η απόλαυση της δημιουργίας και της αισθητικής ικανοποίησης, ενώ ταυτοχρόνως μπορούν να εδραιώσουν τις σχολικές τους δεξιότητες και να χρησιμοποιήσουν ορθά τον ελεύθερό τους χρόνο.

ε) Προεπαγγελματική ετοιμότητα. Εκτός από τη σχολική ετοιμότητα σημαντική θεωρείται και η επαγγελματική ετοιμότητα των παιδιών. Για τον λόγο αυτό η Ειδική Αγωγή στοχεύει να μάθει στα παιδιά να σκέφτονται και να φροντίζουν την προσωπικότητά τους, να κατανοούν τις δυνατότητες και τις αδυναμίες τους, να καλλιεργούν προεπαγγελματικές δεξιότητες αλλά και να τα βοηθήσει στο επαγγελματικό προσανατολισμό τους (ΠΔ 301/ 29.8.1996· Αγγελοπούλου-Σακαντάμη Ν., 2004).

Σήμερα στην Ελλάδα λειτουργούν 1416 σχολεία ειδικής αγωγής, εκ των οποίων 107 είναι νηπιαγωγεία, 74 τμήματα ένταξης σε νηπιαγωγεία, 155 σχολεία βασικής εκπαίδευσης, 920 τμήματα ένταξης στη βασική εκπαίδευση, 9 ειδικά γυμνάσια, 4 Λύκεια και 10 τμήματα ένταξης σε λύκεια, 5 τμήματα ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης (ΤΕΕ) και 2 τμήματα ένταξης σε ΤΕΕ, καθώς και 62 τμήματα ειδικής επαγγελματικής κατάρτισης. Σε αυτές τις μονάδες σπουδάζουν 18.585 μαθητές και μαθήτριες, απασχολούνται 2.619 καθηγητές και δάσκαλοι, καθώς και 714 επαγγελματίες του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού (Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων· Αγγελοπούλου-Σακαντάμη, 2004).

3.3. Ιστορική Εξέλιξη της Ειδικής Αγωγής στην Κύπρο

Όσον αφορά την εξέλιξη της Ειδικής Αγωγής στην Κύπρο μπορούμε να διακρίνουμε τέσσερις περιόδους: Από το 1929 μέχρι το 1979, από το 1979-1988, από το 1988-1999 και το τέταρτο από το 1999 μέχρι σήμερα (Φτιάκα, 2007: 54-55).

Α' περίοδος: Χαρακτηρίζεται από έλλειψη ενιαίας νομοθεσίας. Η ιδιωτική πρωτοβουλία και τα φιλανθρωπικά σωματεία δημιουργούν τα ιδρύματα, καθώς η υπάρχουσα νομοθεσία αφορά το κάθε σχολείο ξεχωριστά. Κατά την περίοδο αυτή, κυριαρχεί η έκφραση οίκτου προς τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Τα άτομα αυτά δεν αποτελούν λειτουργικά, αλλά περιθωριοποιημένα, μέλη της κοινωνίας, η οποία δεν είναι εξοικειωμένη και δυσκολεύεται να τα αποδεχτεί (Φτιάκα, 2007: 55-57). Αξίζει να σημειωθεί ότι μέχρι και το 1960 η Κύπρος βρισκόταν υπό την κυριαρχία της Μεγάλης Βρετανίας κι επομένως επηρεαζόταν από τα βρετανικά πρότυπα εκπαίδευσης (Περσιάνης, 2006).

Β' περίοδος: Επικρατεί μια χρονική περίοδος κατά την οποία υπάρχει ενιαία νομική θεώρηση για την ειδική εκπαίδευση, κι έτσι αναπτύσσονται τα ειδικά σχολεία που είχαν ιδρυθεί. Τη δεκαετία μετά το 1980, το Υπουργείο Παιδείας υιοθετεί την ιδέα της ένταξης και αρχίζει να αλλάζει και να τοποθετείται υπέρ της ένταξης των παιδιών με ειδικές ανάγκες στα «συνηθισμένα» σχολεία. Αρχίζει, έτσι, η διαδικασία της ένταξης και συνεκπαίδευσης των παιδιών με ειδικές ανάγκες στα σχολεία, διευκολύνοντας την κοινωνικοποίηση των ατόμων με αναπηρία. Παρ' όλη την εμφάνιση θετικών βημάτων, διαφαίνεται μία ανεπάρκεια των νόμων που είχαν ψηφιστεί, κυρίως του 1979, ο οποίος δεν αναφέρεται στην προ-δημοτική εκπαίδευση, ούτε στην επαγγελματική αποκατάσταση.

Γ' περίοδος: Ξεκινά μία ξεκάθαρη θέση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για την ένταξη των παιδιών με ειδικές ανάγκες στα «συνηθισμένα» σχολεία, διευκολύνεται η μάθηση, η κοινωνικοποίηση των παιδιών αυτών και το επίπεδο της προσπάθειας αυτής φθάνει σε Ευρωπαϊκά και Αμερικάνικα πρότυπα. Τα ειδικά σχολεία ξεκινούν με δοκιμαστικές πρακτικές ένταξης. Η Σχολή Τυφλών, το 1990, ξεκινάει επισήμως προγράμματα ένταξης τυφλών παιδιών σε σχολεία. Ακολουθεί η ένταξη παιδιών με προβλήματα ακοής και παιδιών με νοητική καθυστέρηση.

Δ' περίοδος: Με τον «Περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Νόμο του 1999», τα παιδιά με ειδικές ανάγκες αποκτούν το δικαίωμα να φοιτούν στα συνηθισμένα σχολεία της γειτονιάς τους. Η νομοθεσία αυτή είναι αντίστοιχη με την ελληνική του 1981 και φαίνεται για πρώτη φορά να έχουμε μια ενιαία συγκροτημένη εκπαιδευτική φιλοσοφία στην Κύπρο για την ειδική εκπαίδευση, νομοθετικά κατοχυρωμένη (Φτιάκα, 2007: 59-62).

3.4 Σύγκριση Ιστορικής Αναδρομής στην Ειδική Αγωγή στην Ελλάδα και την Κύπρο

Συγκρίνοντας τα ιστορικά στοιχεία σχετικά με την ειδική αγωγή βλέπουμε ότι στην Ελλάδα υπάρχουν αναφορές σε άτομα με ειδικές ανάγκες ήδη από την αρχαιότητα. Ενώ στην Αθήνα υπάρχει μερική αποδοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες, στην Σπάρτη συμβαίνει το άκρως αντίθετο, δεν υπάρχει, δηλαδή, καμία θέση γι' αυτούς στην κοινωνία. Στην Κύπρο, αντίθετα, υπάρχει έλλειψη βιβλιογραφίας κατά τα αρχαία χρόνια για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, ενώ οι πρώτες πληροφορίες αρχίζουν να εμφανίζονται το 1929. Στην Ελλάδα, από το 1821, υπάρχει η τάση για περίθαλψη των ατόμων αυτών ενώ η εκπαίδευση παραμένει ακόμη έωλη. Στην Ελλάδα, όσο και στην Κύπρο, οι ιδιωτικές πρωτοβουλίες είναι αυτές που στηρίζουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες απευθυνόμενες κυρίως σε αισθητηριακές αναπηρίες. Το 1906, ιδρύεται στην Ελλάδα ο Οίκος Τυφλών, και λίγα χρόνια αργότερα, στην Κύπρο, ιδρύεται το 1929 η Σχολή Τυφλών, η οποία το 1959 περνάει στην εποπτεία του κράτους. Τα άτομα με νοητική καθυστέρηση αναγνωρίστηκαν στην Ελλάδα το 1937, με τη δημιουργία κρατικών ιδρυμάτων, ενώ στην Κύπρο το 1962, σχηματίζονται οι πρώτες ειδικές τάξεις για παιδιά με νοητική υστέρηση.

Στην Αρχαία Ελλάδα ο αθλητισμός κατείχε σημαίνουσα θέση στην αγωγή των νέων. Υπήρχαν περιπτώσεις, όπως στην πόλη της Σπάρτης, όπου η γυμναστική ήταν το βασικότερο στοιχείο για τους νέους, διότι ήταν προσανατολισμένη στο να δημιουργήσει άξιους πολεμιστές (Καϊμακάμης, 2012: 7). Η γυμναστική, ήταν «το σύνολο της σωματικής εκπαίδευσης των νέων, που στόχευε στην αρμονική ανάπτυξη του σώματος και στην απόκτηση καλής συμπεριφοράς» (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993: 14).

Οι αρχαίοι Έλληνες, εφάρμοσαν τη φυσική αγωγή αρχικά ως μέσο διαπαιδαγώγησης, για να δημιουργήσουν χρηστούς ανθρώπους για την κοινωνία, και ύστερα ως μέσο για υγεία, καλαισθησία ή στρατιωτική ρώμη. Υπήρχε η αντίληψη πως ο αθλητισμός διδάσκει πανανθρώπινες αξίες όπως ο σεβασμός, η ευγενή άμιλλα, η ισότητα, η δικαιοσύνη και πολλές άλλες αρετές (Καϊμακάμης, 2012: 9).

Η θέση που είχε ο αθλητισμός στην αρχαία Ελλάδα φαίνεται ακόμα και από το ότι μεγάλοι φιλόσοφοι της εποχής, όπως ο Πλάτων και ο Αριστοτέλης, ίδρυσαν τις σχολές τους στα μεγάλα γυμνάσια που είχε η Αθήνα, την Ακαδημία, το Λύκειο. Αυτό φανερώνει το πόσο σημαντικό ήταν το σώμα και το πνεύμα να καλλιεργούνται ισάξια, έτσι ώστε να δημιουργούνται στην κοινωνία καλοί και αγαθοί πολίτες (Καϊμακάμης, 2012: 8).

Η σπουδαιότητα ενός υγιούς και δυνατού σώματος, συναντάται και στα έργα του Ομήρου, γεγονός που υποδεικνύει ότι οι Έλληνες, από την αρχαιότητα, έχουν αναγνωρίσει τη γυμναστική ως μια σημαντική αξία, την οποία πρέπει να βιώνουν στην καθημερινότητά τους. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, το υγιές και δυνατό σώμα, προσέφερε χαρά και ευτυχία στη ζωή των αθλητών και των ηρώων του Ομήρου. Υπήρχε τόσο μεγάλη αγάπη για ένα όμορφο σώμα, που προτιμούσαν τον θάνατο από τα γερατειά, τα οποία θα τους έκαναν αδύναμους, με άσχημο σώμα. Δεν παραλείπει, όμως, και ο Όμηρος να τονίσει ότι πρέπει να υπάρχει και η ευχέρεια του λόγου, η οποία επιτυγχάνεται με την παράλληλη καλλιέργεια του πνεύματος (Μουρατίδης, 1990: 157).

Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι από τα αρχαία ακόμα χρόνια δίνεται μεγάλη έμφαση τόσο στην γνώση, όσο και στην καλλιέργεια ενός δυνατού και υγιούς σώματος. Έτσι μόνο, οι άνθρωποι θεωρούνται ολοκληρωμένοι σωματικά, ενώ είναι ταυτοχρόνως καλοί πολίτες.

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος αποτελεί τροχοπέδη για εκπαιδευτικές εξελίξεις στην Ελλάδα, καθώς την περίοδο αυτή προτεραιότητα δόθηκε στην επιβίωση του λαού κι όχι στην εκπαίδευσή του. Η εμφάνιση ασθενειών κατά την περίοδο του πολέμου κάνει επιτακτική την ανάγκη δημιουργίας ιδρυμάτων για τα άτομα με αναπηρία, την αναγνώριση της Ειδικής Αγωγής ως ανεξάρτητου κλάδου και τον καθορισμό των κατηγοριών αναπηρίας. Για την περίοδο αυτή, δεν υπάρχουν βιβλιογραφικές αναφορές σχετικά με την εξέλιξη της ειδικής αγωγής στην Κύπρο.

Όσον αφορά την ένταξη των ατόμων στα ειδικά σχολεία, στην Ελλάδα το 1969 εμφανίζεται ενεργή κρατική μέριμνα με την ίδρυση του Γραφείου Ειδικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας, με στόχο την αντιμετώπιση των δυσκολιών αυτών των ατόμων, την ένταξή τους στα γενικά σχολεία και την επαγγελματική τους αποκατάσταση.

Επιδίωξη του ελληνικού κράτους είναι ο μη διαχωρισμός των ατόμων με ειδικές ανάγκες από τα άτομα χωρίς ειδικές ανάγκες. Η κοινωνία της Κύπρου την ίδια χρονική περίοδο, παρά την ίδρυση, της Ειδικής Επαγγελματικής Σχολής «Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ» το 1977, εμφανίζει δυσκολία στην αποδοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Επιπλέον, στην Ελλάδα, ο νόμος του 1981 (Ν.1143/1981) κατοχυρώνει συνταγματικά την ίδρυση ειδικών τάξεων στα γενικά σχολεία, ενώ στην Κύπρο, δεν έχει κατοχυρωθεί νομοθετικά πριν το 1988. Βέβαια, ακόμη και μετά την νομική καθιέρωση θεσμών για την ένταξη, τα παιδιά εξακολουθούν να διδάσκονται σε ειδικά σχολεία. Η ουσιαστική εφαρμογή της ένταξης στην Κύπρο, πραγματοποιήθηκε με την ψήφιση του νόμου του 1999 (Ν.113(Ι)/1999), που συμπίπτει με την ελληνική νομοθεσία του 1981. Ωστόσο, και στις δύο χώρες η εφαρμογή της ένταξης εμφανίζει δυσκολίες λόγω της έλλειψης οικονομικών πόρων, υποδομών και εξειδικευμένου εκπαιδευτικού προσωπικού.

Η δωρεάν εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες κατοχυρώνεται στην Ελλάδα με τον νόμο του 1975, ενώ στην Κύπρο με τον νόμο του 1995 κατοχυρώνεται η παροχή μέριμνας από το κράτος προς τα άτομα με ειδικές ανάγκες ήδη από τη γέννησή τους, ενώ τροποποιείται από τον νόμο του 1999 (Ν.113(Ι)/1999), και ορίζεται η υποχρεωτική εκπαίδευση των ατόμων αυτών από την ηλικία των 6-17 χρόνων, όπως ίσχυε στην Ελλάδα από το 1981. Στην Κύπρο, η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες περιοριζόταν στα ειδικά σχολεία πριν το 1995, ενώ με τον νόμο «Περί Αγωγής Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες» του 1995, προβλέπεται η ένταξη των ατόμων με αναπηρίες στα γενικά σχολεία, και καθορίζεται ο αριθμός των ατόμων αυτών ανά τάξη. Αξιόλογη προσπάθεια γίνεται με τον νόμο του 2000 (Ν.2817/2000) για την από κοινού εκπαίδευση.

Με τον νόμο του 1985 κατοχυρώνεται η επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα, ενώ δεκαπέντε χρόνια

αργότερα στην Κύπρο, με τον νόμο του 2000 (Ν.127/2000), παρέχεται η δυνατότητα επαγγελματικής εκπαίδευσης και εισόδου των ατόμων αυτών στην αγορά εργασίας.

Το 2009 ορίζεται η είσοδος στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση των παιδιών με αναπηρία, που από το 2006 ισχύει και στην Κύπρο με τον νόμο Ν. 22(Ι)/2006. Η είσοδος στην τριτοβάθμια εκπαίδευση διαφοροποιείται στις δύο χώρες. Στην Ελλάδα γίνεται χωρίς εισαγωγικές εξετάσεις, με μοναδική προϋπόθεση την κατοχή απολυτηρίου Λυκείου, ενώ στην Κύπρο λαμβάνουν μέρος σε εισαγωγικές εξετάσεις, όπως οι υπόλοιποι υποψήφιοι, έχοντας επιπλέον διευκολύνσεις.

3.5. Ιστορική Αναδρομή στα Συστήματα Φυσικής Αγωγής

Στην εποχή του διαφωτισμού, δραστηριοποιήθηκαν παιδαγωγοί και φιλόσοφοι, όπως ο Jean Jacques Rousseau, ο John Locke, καθώς και ο J.F. Guts Muths, ο οποίος έβαλε τα θεμέλια για την σύγχρονη Φυσική Αγωγή, γράφοντας βιβλία για την επίδραση που έχει η άσκηση του σώματος. Εξαιτίας των τριών αυτών διαφωτιστών, προκύπτουν δύο Γυμναστικά συστήματα, τα οποία επηρεάζουν μέχρι σήμερα την Φυσική Αγωγή. Τα συστήματα αυτά είναι το Γερμανικό και το Σουηδικό (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993: 16).

Το Γερμανικό σύστημα, εξυπηρετούσε κυρίως στρατιωτικούς σκοπούς. Στόχος ήταν «η αύξηση της βιολογικής απόδοσης του ατόμου καθώς και η εξύψωση του εθνικού φρονήματος». Ο θεμελιωτής του συστήματος αυτού είναι ο Ludwin Jahn (1778-1852). Οι ασκήσεις που περιλαμβάνει το Γερμανικό σύστημα είναι ελεύθερες, αλλά και ασκήσεις με τη βοήθεια οργάνων, όπως, για παράδειγμα, το μονόζυγο. Στη συνέχεια προστέθηκαν ασκήσεις σε καινούρια όργανα, όπως η δοκός, μια επιρροή από το Ελβετικό σύστημα. Το νέο αυτό μοντέλο γυμναστικής είχε μεγάλη απήχηση στην Κεντρική Ευρώπη, ενώ έτσι ξεκίνησε και η δημιουργία της Ενόργανης Γυμναστικής (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993: 17).

Ο Per Henrik Ling (1776-1839) εισήγαγε το Σουηδικό σύστημα, το οποίο είχε σκοπό να αυξήσει τη βιολογική απόδοση, με βασικό στόχο τη διατήρηση και τη βελτίωσή της υγείας. Το σύστημα αυτό είχε ως μέσο τη γυμναστική άσκηση, την οποία ο Ling καθόρισε με το εξής αξίωμα: «γυμναστική άσκηση θεωρείται μόνο εκείνη στην οποία έχει εκ των προτέρων προσδιορισθεί το φυσιολογικό – λειτουργικό της αποτέλεσμα και εκτελείται σύμφωνα με τις αρχές της μηχανικής των κινήσεων και την

ανατομική κατασκευή των αρθρώσεων». Από το σύστημα αυτό προκύπτουν τέσσερα είδη γυμναστικής, τα οποία έχουν και διαφορετικές ασκήσεις, ειδικές, ανάλογα με το κοινό που απευθύνονται: η θεραπευτική, η παιδαγωγική ή εκπαιδευτική γυμναστική, η στρατιωτική και η αισθητική. Τέλος, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι το σύστημα αυτό θεωρήθηκε ως ένα από τα αρτιότερα, καθώς είχε και μια πιο πλήρης επιστημονική θωράκιση (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993: 17).

Η εκπαιδευτική Γυμναστική του Σουηδικού συστήματος εντάχθηκε στα περισσότερα προγράμματα εκπαίδευσης της Ευρώπης, ύστερα από τη βελτίωση που είχε χάρη στον Hjalmar , γιο του Ling. Στην Ελλάδα εισήχθη από τον Ιωάννη Χρυσάφη και είχε εφαρμογή μέχρι και το τέλος της δεκαετίας του 1960 (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993: 17).

Ο Thomas Arnold στην Αγγλία, ανέπτυξε μια τρίτη άποψη προσθέτοντας τις αθλοπαιδιές και γενικότερα την ομαδικότητα. Με αυτόν τον τρόπο δίνεται μεγαλύτερη σημασία στις σχέσεις που δημιουργούνται μέσω των αθλοπαιδιών, ώστε να αναπτυχθεί καλύτερα η κοινωνική συνοχή (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993).

Ο Lesgraft (1837-1909) ήταν από τους πρώτους που ασχολήθηκε με τη γυμναστική εκπαίδευση στη Ρωσία. Μελετώντας το Σουηδικό και το Αγγλικό σύστημα εκπαίδευσης της γυμναστικής, συνέθεσε ένα καινούριο σύστημα, επηρεασμένο και βασισμένο σε αυτά (Μουρατίδης, 2009: 430).

Τον 20ο αιώνα, ξεκινάει μια άλλη προσέγγιση της γυμναστικής, ανοίγοντας νέους ορίζοντες. Αυτό οφείλεται στην εμφάνιση διαφορετικών ειδικοτήτων, όπως: α) παιδαγωγοί, β) γιατροί, γ) μουσικοί, δ) χορογράφοι. Το περιεχόμενο της Φυσικής Αγωγής αρχίζει να γίνεται πιο ελεύθερο, σε σχέση με το παρελθόν. Δίνεται η δυνατότητα, δηλαδή, αυτοσχεδιασμών από τον αθλούμενο. Οι σκοποί και τα μέσα της Φυσικής Αγωγής άλλαξαν και στράφηκαν προς τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών, με πιο επιστημονική προσέγγιση. Συγκεκριμένα, ο Claparede υποστήριξε «την ανάγκη της μελέτης της παιδικής ηλικίας, και ότι η διδασκαλία πρέπει να προχωρήσει με βάση τους φυσικούς και πνευματικούς νόμους ανάπτυξης του παιδιού» (Φράγκος, 2006: 125).

Ο John Dewey υπέδειξε ότι η διδακτική της μάθησης θα πρέπει να πραγματοποιείται μέσα από την πράξη και την ενεργή συμμετοχή των μαθητών στις μαθησιακές διαδικασίες (Φράγκος, 2006).

Μια πολύ σημαντική παιδαγωγός με μεγάλο και σημαντικό έργο, η Maria Montessori, έχει επηρεάσει με την μέθοδό της την προσχολική αγωγή, καθώς και τις μικρές τάξεις του δημοτικού σχολείου. Ήταν κατά της κλασικής εκπαίδευσης, όπου τα παιδιά αναγκάζονταν να εκτελούν συγκεκριμένες ασκήσεις ύστερα από εντολή, που, κατά την γνώμη της, αναστέλλει την αυθόρμητη κινητικότητα, και πρότεινε οι εκπαιδευτές να έχουν ως τρόπο διδασκαλίας την έμμεση καθοδήγηση, και, με τα κατάλληλα όργανα, να βοηθούν τα παιδιά να μαθαίνουν μέσω της αναζήτησης (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993: 19).

Σύμφωνα με τον Piaget, το σχολείο δεν πρέπει να μεταδίδει απλά τις γνώσεις, αλλά να προσφέρει στα παιδιά τη δυνατότητα να αναπτύξουν την γνώση μέσω πειραμάτων και έρευνας. Αυτή η άποψη δικαιολογείται από το γεγονός ότι το κομμάτι της έρευνας και της ανακάλυψης είναι σημαντικό για την ανάπτυξη της νοητικής λειτουργίας. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι «κατανοώ κάτι σημαίνει ότι ενεργώ σ' αυτό, το διερευνώ και το μεταμορφώνω» (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993: 19).

Ο Ελβετός, μουσικός και παιδαγωγός Emile Jaques - Dalcroze (1865-1950), δημιούργησε την ρυθμική γυμναστική. Για να μάθουν οι μαθητές του πιο γρήγορα τα στοιχεία της μουσικής, όπως για παράδειγμα το μέτρο, την αρμονία και άλλα, χρησιμοποίησε τον ρυθμό της κίνησης. Έτσι, το αποτέλεσμα ήταν οι μαθητές να παρατηρούν την κίνηση του σώματος, είτε των ίδιων, είτε των άλλων παιδιών, και να καταλαβαίνουν τους κοινούς νόμους της κίνησης και της μουσικής (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993: 19).

Ένας ακόμα μουσικός, από την Γερμανία, ο Karl Orff (1895-1982), χρησιμοποίησε ένα άλλο σύστημα ώστε να διδάξει τον χορό και τη μουσική, το οποίο πήρε και το όνομα του, «Orff». Επικεντρώθηκε στον ρυθμό της κίνησης, χρησιμοποίησε τον λόγο, τη μουσική και την κίνηση, συμβάλλοντας στη μουσικοκινητική αγωγή (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993: 20).

Ο Ούγγρος χορευτής και χορογράφος Rodolf Laban (1879-1958), από το 1933 διέμενε στην Αγγλία όπου ερεύνησε μια άλλη πλευρά της κίνησης του ανθρώπου, γεγονός που οδήγησε τους Άγγλους ειδικούς της Φυσικής Αγωγής να προσδιορίσουν εκ νέου τη γυμναστική, τον χορό και τα παιχνίδια. Διατύπωσε την άποψη ότι «ο άνθρωπος κινείται επειδή το θέλει και το χρόνο που κινείται επιθυμίες και

συναισθήματα συνυπάρχουν ταυτόχρονα με την κίνηση» (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993: 20).

3.6. Ο ρόλος της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο

Στο πλαίσιο της εκπαίδευσης η Φυσική Αγωγή θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένα δημιουργικό έργο που πραγματοποιείται με τη συνεργασία εκπαιδευτικών και μαθητών, έχοντας σαν απώτερο σκοπό νέες γνώσεις και δεξιότητες. Η Φυσική Αγωγή, λοιπόν, δεν είναι μόνο μια απλή μίμηση και επανάληψη ασκησιολογίου (Quay & Peters, 2012). Όταν αυτή αντιμετωπίζεται ως δημιουργικό έργο, ένας εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής έχει τη δύναμη να εμπνέει και να προκαλεί θετική εξέλιξη στους μαθητές, τόσο στην υγεία τους όσο και στην προσωπική και επαγγελματική τους ζωή (Anderson & Glover, 2017).

Το περιβάλλον της Φυσικής Αγωγής και του αθλητισμού γενικότερα, είναι το πιο κατάλληλο ώστε να διδαχθούν οι μαθητές πολύτιμες δεξιότητες και βασικές αξίες της ζωής. Προετοιμάζονται για την μετέπειτα ζωή τους, στο πανεπιστήμιο, στην καριέρα τους αλλά και για να γίνουν προσωπικά και κοινωνικά υπεύθυνοι. Το περιβάλλον αυτό είναι ιδανικό και για την καλλιέργεια των συναισθηματικών δεξιοτήτων των μαθητών. Η επίγνωση των συναισθημάτων και ο τρόπος με τον οποίο αντιδράει κάποιος σε αυτά περιλαμβάνονται στη συναισθηματική νοημοσύνη. Τις περισσότερες φορές που, ίσως, κάποιο παιδί έχει αποτύχει, αντιδρά εκδηλώνοντας θυμό ή ακόμη και παραίτηση από τη δραστηριότητα. Για τον λόγο αυτό καλό είναι να διδαχθεί στους μαθητές η δεξιότητα αναγνώρισης των αρνητικών συναισθημάτων και της συμβολής αυτών στη προσωπική βελτίωσή τους. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω διαφόρων θεμάτων που υπάρχουν στη φυσική αγωγή, όπως είναι η ομαδική εργασία, ο καθορισμός στόχων, η επίλυση προβλημάτων, ο ανταγωνισμός. Συχνά όμως, στην εκπαιδευτική πράξη δίνεται προσοχή μόνο στις φυσικές ικανότητες και στις ειδικές δεξιότητες του εκάστοτε αθλήματος, ενώ θα ήταν σκόπιμο να συνδεθούν οι δεξιότητες αυτές και με τον συναισθηματικό τομέα, εφόσον έτσι θα επιτευχθεί πιο εύκολα ο βασικότερος στόχος μιας υγιούς και ενεργής ζωής (Anderson & Glover, 2017).

Εκτός από την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης των μαθητών η

Φυσική Αγωγή ενισχύει και την κοινωνικότητα. Μέσω της γυμναστικής τα παιδιά κοινωνικοποιούνται, μαθαίνουν να συνεργάζονται και να λειτουργούν ομαδικά. Αυτό μπορούμε να το παρατηρήσουμε περισσότερο στα ομαδικά αθλήματα, όπου υπάρχει ο ρόλος του αρχηγού, ενώ ο κάθε παίκτης/μαθητής έχει καθορισμένο ρόλο μέσα στην ομάδα και όλοι μαζί προσπαθούν να επιτύχουν έναν κοινό στόχο. Ένας αρχηγός πρέπει να έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά ώστε να εμπνέει τους συναθλητές του. Να είναι, δηλαδή, επικοινωνιακός, να μεταφέρει τις ιδέες του με σχόλια και τρόπο που να παρακινεί τους παίκτες και να τους δείχνει σεβασμό, να είναι θετικός, αισιόδοξος και να μην αποθαρρύνεται εάν συμβεί κάποιο λάθος, ένα ακόμα σημαντικό χαρακτηριστικό είναι η ικανότητα να ακούει και να καταλαβαίνει τις σκέψεις και τις ανησυχίες των υπόλοιπων παικτών. Έτσι, θα γίνονται πιο κατανοητοί οι ομαδικοί στόχοι και θα υπάρχει καλύτερη συνεργασία. Όλη η ομάδα είναι απαραίτητο να επικοινωνεί ουσιαστικά, να χαρακτηρίζεται από ευαισθησία, σεβασμό και εμπιστοσύνη προς όλα τα άτομα. Άλλα χαρακτηριστικά που αναπτύσσονται στα άτομα κατά τη συμμετοχή τους σε ομαδικά αθλήματα είναι η κριτική σκέψη για λήψη αποτελεσματικών αποφάσεων και η παρατηρητικότητα. Η παρατήρηση είναι σημαντική για τη διαπίστωση των δυνατοτήτων και των αδυναμιών του κάθε αθλούμενου, έτσι ώστε να χρησιμοποιηθούν κατάλληλα και προς κοινό όφελος οι δεξιότητες όλων. Για να επιτευχθούν τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν χρειάζεται η πρακτική εξάσκηση, για τον λόγο αυτό συνήθως ως αρχηγός σε μια ομάδα ορίζεται ο πιο έμπειρος, που συχνά είναι και ο μεγαλύτερος ηλικιακά (Corbin, McConell, LeMasurier et al 2014).

Τα οφέλη που προφέρει η σωματική άσκηση είναι ποικίλα και από την ιατρική σκοπιά, καθώς βοηθάει στον έλεγχο του βάρους, χτίζει και δυναμώνει τους μυς, βοηθάει στην καλή στάση του σώματος. Επίσης, ενισχύει τα όργανα του σώματος, όπως για παράδειγμα τον καρδιακό μυ. Μέσω της άσκησης βελτιώνεται η καρδιοαναπνευστική αντοχή και η ευεξία, με αποτέλεσμα να μειώνεται ο κίνδυνος υποκινητικότητας, καρδιακών παθήσεων και διαβήτη (Corbin et al, 2014).

Μέσω της Φυσικής Αγωγής στα σχολεία οι μαθητές παρακινούνται να προσέχουν τον εαυτό τους και τη φυσική τους κατάσταση με στόχο να καθιερώσουν κάποιες δραστηριότητες και να ακολουθήσουν υγιεινό τρόπο ζωής στην μετέπειτα ζωή τους και ως ενήλικες. Η φυσική κατάσταση επηρεάζεται από διάφορους

παράγοντες, ο σημαντικότερος από τους οποίους είναι η σωματική δραστηριότητα, η οποία μπορεί ο καθένας να προσαρμόσει στην καθημερινότητά του με βάση τα ενδιαφέροντα και το πρόγραμμά του. Άλλοι παράγοντες είναι η ηλικία, η ωρίμανση, η κληρονομικότητα, το περιβάλλον αλλά και οι επιλογές του τρόπου ζωής, όπως για παράδειγμα η διατροφή, η διαχείριση του στρες και οι ώρες ξεκούρασης. Ο παράγοντας “περιβάλλον” περιλαμβάνει τον χώρο διαμονής, όπως χωριό ή πόλη, το σχολικό περιβάλλον, καθώς και η διαθεσιμότητα χώρων για σωματική δραστηριότητα (παιχνίδια, άσκηση). Ακόμη και το κοινωνικό περιβάλλον επηρεάζει την φυσική κατάσταση των ανθρώπων. Όταν ο κοινωνικός περίγυρος και οι φίλοι που επιλέγονται είναι δραστήριοι τότε τα άτομα συνήθως παρακινούνται και ωθούνται σε πιο δυναμικό και ενεργό τρόπο ζωής (Corbin et al, 2014).

Σύμφωνα μάλιστα με τον Timothy Lynch (2016), το σχολείο είναι ένα από τα σημαντικότερα περιβάλλοντα όπου τα παιδιά μπορούν να μάθουν να συμμετέχουν στη σωματική δραστηριότητα και να εμπιστεύονται το σώμα τους. Επίσης, αναφέρει πως όταν οι μαθητές είναι ικανοποιημένοι από τις ικανότητες και τις επιδόσεις τους στον αθλητισμό, έχουν διπλάσιες πιθανότητες να δοκιμάσουν νέες δραστηριότητες, καθώς και να είναι δεμένοι με τον αθλητισμό. Ως αποτέλεσμα προκύπτει το γεγονός ότι σε μεγάλο ποσοστό αυτά τα παιδιά θα έχουν και μετέπειτα αθλητικό τρόπο ζωής.

Σε αυτό το πλαίσιο ο ρόλος των καθηγητών Φυσικής Αγωγής είναι πολυδιάστατος. Ο καθηγητής είναι υπεύθυνος για την προετοιμασία των οδηγιών και των πλάνων μαθημάτων, σε συμφωνία με τις γενικότερες οδηγίες που δίνονται σε εθνικό επίπεδο. Βεβαιώνεται επίσης για την προστασία των μαθητών από ατυχήματα, ελέγχει την καταλληλότητα του εξοπλισμού και διατηρεί την ασφάλεια στον χώρο. Αξιολογεί την πορεία των μαθητών, προσαρμόζει το πρόγραμμα των μαθημάτων στις ανάγκες τους, ενώ παράλληλα, καλείται να διαχειριστεί ποικίλες συμπεριφορές, διασφαλίζοντας ποιοτικό και θετικό περιβάλλον μάθησης. Ένα από τα σημαντικότερα καθήκοντα των εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής είναι η επαγγελματική τους ανάπτυξη. Μέσω της διαρκούς ενημέρωσης και επιμόρφωσης οι εκπαιδευτικοί ενισχύουν και βελτιώνουν τις πρακτικές τους και είναι σε θέση να ανταποκριθούν καλύτερα στις ανάγκες των μαθητών τους, και ιδιαίτερα εκείνων με ειδικές ανάγκες. Μέσω προγραμμάτων επιμόρφωσης σε θέματα ειδικής αγωγής οι εκπαιδευτικοί αναπτύσσουν γνώσεις και δεξιότητες, απαραίτητες για την εκπαίδευση μαθητών με ειδικές ανάγκες, όπως η

εφαρμογή εναλλακτικών ασκήσεων και η συνεργασία με ειδικούς παιδαγωγούς (Lieberman & Houston-Wilson, 2018).

4. Αναλυτικά Προγράμματα και Νομοθεσία Ελλάδας και Κύπρου για τη Φυσική Αγωγή και τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

Ο εκπαιδευτικός στο έργο του χρησιμοποιεί το Αναλυτικό Πρόγραμμα ως οδηγό στην οργάνωση της διδασκαλίας του και στον προγραμματισμό της διδακτέας ύλης. Στο θεσμικό πλαίσιο το Υπουργείο Παιδείας ορίζει μια ομάδα ειδικών ώστε να συντάξει ή να αναμορφώσει ένα Αναλυτικό Πρόγραμμα, με τη μορφή οδηγιών και υποδείξεων, το οποίο λειτουργεί δεσμευτικά για τους εκπαιδευτικούς, καθώς αυτό αποτελεί νόμο του κράτους ή υπουργική απόφαση (Βρεττός & Καψάλης, 1994: 14).

4.1. Αναλυτικά Προγράμματα Φυσικής Αγωγής Ελλάδας

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζεται το αναλυτικό πρόγραμμα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις οδηγίες που έχει δώσει το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Οι εκπαιδευτικοί Φυσικής Αγωγής, με βάση αυτό το πρόγραμμα καλούνται να σχεδιάσουν το περιεχόμενο και τους στόχους των μαθημάτων τους, έχοντας υπόψιν τις συνθήκες του περιβάλλοντος, την υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου, καθώς και τα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες των μαθητών.

Η γυμναστική στην ηλικία 6-12 ετών, προσαρμόζεται σύμφωνα με την κινητική ανάπτυξη και τα ψυχοπνευματικά γνωρίσματα. Επικεντρώνεται δηλαδή, στην προσωπικότητα, τον τρόπο κίνησης, μάθησης και ανάπτυξης του παιδιού.

Στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου, σημαντικότερη είναι η ποικιλία στο μάθημα από την απόδοση και την τελειοποίηση (μαθησιακός στόχος), Σε αυτή τη βαθμίδα ο εκπαιδευτικός ενδιαφέρεται περισσότερο για την παιδαγωγική διάσταση της γυμναστικής, ενώ στις επόμενες τάξεις η γυμναστική γίνεται πιο έντονη σωματικά. Αυτό συμβαίνει διότι στις μεγαλύτερες ηλικίες, από την προ-εφηβεία κι έπειτα, η ανάπτυξη διαφοροποιείται, εμφανίζεται μια σχετική σωματική και πνευματική ωρίμανση. Σημαντική είναι και η πρόληψη μέσω των ασκήσεων (κυρίως για τα κορίτσια) διότι υπάρχει πιθανότητα να ξεκινήσει πρόωρα η απότομη αύξηση ύψους. Έτσι μπορούν να βελτιωθούν ή και να αποφευχθούν τυχόν παρεκκλίσεις στην σπονδυλική στήλη (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993:29-31).

Οι στόχοι που θέτει η Φυσική Αγωγή σε αυτήν την ηλικία, σύμφωνα με τους Αναστασιάδη και Γίδαρη (1993:32-34), είναι ο κινητικός- εκφραστικός, ο βιολογικός – υγιεινός, ο κοινωνικός – ηθικός και ο πνευματικός – γνωστικός στόχος:

α) Ο κινητικός – εκφραστικός στόχος καλεί τα παιδιά να γνωρίσουν το σώμα τους σε σχέση με τον χώρο, τις κινήσεις και τον ρυθμό. Ο στόχος αφορά επίσης τη βελτίωση της νευρομυϊκής συναρμογής, δηλαδή των δεξιοτήτων κίνησης και χειρισμού (ισορροπία, χώρος – προσανατολισμός, αντίδραση κ.τ.λ.). Οι μαθητές και οι μαθήτριες σε αυτό το πλαίσιο καλούνται να δώσουν διαφορετικές κινητικές απαντήσεις βασισμένα στις εμπειρίες τους, ενώ επιδιώκεται, παράλληλα η ανάπτυξη της δεξιότητας αισθητικής αναγνώρισης της σωστής εκτέλεσης μιας κίνησης, έτσι ώστε μακροχρόνια να κρίνουν ποιο είναι το αληθινό και ωραίο (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993).

β) Ο βιολογικός- υγιεινός στόχος αφορά τη βελτίωση και διατήρηση της υγείας μέσω της γυμναστικής, σε συνδυασμό με τη διατροφή και άλλους παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη. Όπως αναφέρθηκε, η φυσική κατάσταση που αφορά, για παράδειγμα, τη δύναμη και την αντοχή, βελτιώνονται στις μεγάλες τάξεις.(Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993:35).

γ) Κατά τον κοινωνικό – ηθικό στόχο τα παιδιά γίνονται μέλη της κοινωνίας μέσω του σχολείου, όπου, απομακρυσμένα από το περιβάλλον του σπιτιού και της οικογένειας, καλούνται να ενταχθούν σε ένα άλλο κοινωνικό σύνολο. Η γυμναστική υποστηρίζει την ένταξη μέσω διάφορων μεθόδων διδασκαλίας, όπως οι συνασκήσεις, όπου τα παιδιά έρχονται σε επαφή και δίνουν λύσεις στις ασκήσεις μαζί με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές τους (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993:36).

δ) Σημαντικός κρίνεται και ο πνευματικός – γνωστικός στόχος που τίθεται στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής. Ειδικότερα, τα παιδιά καλούνται να εφαρμόσουν στην πράξη τη θεωρία, για παράδειγμα να σχηματίσουν ένα σχήμα με τα σώματά τους. Επίσης, μέσω των ασκήσεων γνωρίζουν το σώμα τους, πώς αυτό αντιδρά, γιατί ιδρώνουμε, τι είναι ο ρυθμός αναπνοής, ποια η λειτουργία μυών και οργάνων, τι σημαίνει σωστή διατροφή κ.τ.λ. Ταυτοχρόνως, καλλιεργούνται γνωστικές λειτουργίες, όπως η μνήμη, η κριτική ικανότητα, η ικανότητα σύγκρισης, η ικανότητα υποστήριξης, λήψης απόφασης, επιλογής και ενέργειας (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993:37).

Το «Ινστιτούτο Εκπαίδευσης Πολιτικής (Πράξη 42/20-20-2016 του Δ.Σ.)» αναφέρει τις οδηγίες για το αναλυτικό πρόγραμμα φυσικής αγωγής στο Δημοτικό.

1. «Α' - Β' Δημοτικού (96 ώρες):

Ψυχοκινητική αγωγή (32 ώρες)

Μουσικοκινητική Αγωγή – Χοροί (26 ώρες)

Παιχνίδια: ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά (12 ώρες)

Γυμναστικές κινήσεις και προασκήσεις Ενόργανης Γυμναστικής (10 ώρες)

Προετοιμασία εκδηλώσεων (4 ώρες)

Γνωριμία με φυσικές δραστηριότητες και спор υγείας και αναψυχής (8 ώρες)

Καταγραφή δεικτών σωματικής και κινητικής ανάπτυξης – ΕΥΖΗΝ (4 ώρες)

2. Γ' - Δ' Δημοτικού (96 ώρες):

- Ψυχοκινητική αγωγή (12 ώρες)

- Μουσικοκινητική αγωγή – Χοροί (20 ώρες)

- Παιχνίδια: ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά (8 ώρες)

- Γυμναστική – Ενόργανη Γυμναστική (10 ώρες)

- Μύηση στις αθλοπαιδιές και τον στίβο (ποδόσφαιρο, πετοσφαίριση, καλαθοσφαίριση, χειροσφαίριση) (20 ώρες)

- Γνωριμία με μη διαδεδομένα αθλήματα και αθλήματα ΑμΕΑ (4 ώρες)

- Γνωριμία με φυσικές δραστηριότητες και спор υγείας και αναψυχής (4 ώρες)

- Ενδοσχολικές διοργανώσεις προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών (4 ώρες)

- Καταγραφή δεικτών σωματικής και κινητικής ανάπτυξης – ΕΥΖΗΝ (4 ώρες)

- Κολύμβηση (10 δίωρα στη Γ' Δημοτικού) (όταν υλοποιείται η κολύμβηση, παραλείπονται ώρες

από τις υπόλοιπες θεματικές ενότητες αναλογικά)

3. Ε' - ΣΤ' Δημοτικού (68 ώρες):

- Καλαθοσφαίριση (8 ώρες)

- Πετοσφαίριση (8 ώρες)

- Ποδόσφαιρο (8 ώρες)

- Χειροσφαίριση (8 ώρες)

- Γυμναστική (8 ώρες)

- Κλασικός αθλητισμός (12 ώρες)

- Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί (12 ώρες)
- Ενδοσχολικές διοργανώσεις προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών (4 ώρες)

Στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση ο όρος Γυμναστική χρησιμοποιείται με την τυπική έννοια και όχι όπως στο Δημοτικό σχολείο όπου αναφερόταν κυρίως ως Παιδαγωγική Γυμναστική. Στις τάξεις του Γυμνασίου και του Λυκείου σκοπός είναι η σωστή σωματική και πνευματική ανάπτυξη των μαθητών και η υγεία τους. Δεν παραλείπεται όμως η παιδαγωγική παρέμβαση, η οποία είναι αυξημένη, διότι βοηθάει στην ανάπτυξη όλων των πλευρών με αρμονία τόσο στα διανοητικά όσο και στα ψυχοσωματικά χαρακτηριστικά. Οι στόχοι αυτής της σχολικής βαθμίδας διακρίνονται στον βιολογικό – υγιεινό, κινητικό – εκφραστικό, κοινωνικό – ηθικό, πνευματικό – γνωστικό και στον βιωματικό στόχο (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993:38).

α) Ο βιολογικός – υγιεινός στόχος κυριαρχεί στο μάθημα Φυσικής Αγωγής διότι πρώτον, οι βιολογικές συνθήκες είναι πλέον κατάλληλες ώστε να βελτιωθεί η αντοχή, η δύναμη, η ταχύτητα, η ευλυγισία και η νευρομυϊκή συναρμογή και, δεύτερον, όπως έχει αναφερθεί, σε αυτές τις ηλικίες μπορεί να εμφανιστούν τυχόν παρεκκλίσεις λόγω της απότομης αύξησης και ωρίμανσης. Γι' αυτό η Γυμναστική παρεμβαίνει προληπτικά με ασκήσεις δύναμης και ευλυγισίας, ώστε να ενισχύσει τις περιοχές που είναι πιθανό να παρουσιάσουν κάποια παρέκκλιση.

β) Στα προγράμματα της Γυμναστικής χρησιμοποιείται η μουσική και ο ρυθμός. Με την αυξημένη δυσκολία των ασκήσεων ως προς τον συνδυασμό μουσικής – ρυθμού και κίνησης καθώς και με την ακριβή εκτέλεση επιτυγχάνεται ο κινητικός εκφραστικός στόχος.

γ) Οι μέθοδοι που χρησιμοποιεί ο καθηγητής Φυσικής Αγωγής συμβάλλουν στην δημιουργία συνθηκών όπου οι μαθητές και οι μαθήτριες ωθούνται να συμμετάσχουν και να συνεργαστούν, έτσι οδηγούνται στην ομαλή και σωστή κοινωνικοποίηση. Στο Γυμνάσιο παρατηρείται δυσκολία στην συνύπαρξη των δύο φύλων, έτσι ο καθηγητής επεμβαίνει διακριτικά, ώστε να επιτευχθεί ο κοινωνικός – ηθικός στόχος του μαθήματος.

δ) Οι μαθητές και οι μαθήτριες στο Γυμνάσιο καλούνται να μάθουν έννοιες και όρους της Γυμναστικής. Φτάνοντας στο Λύκειο επιδιώκεται η προετοιμασία και η εξάσκηση των μαθητών να πραγματοποιείται από τους ίδιους, με μια πολύ μικρή καθοδήγηση

από τον καθηγητή Φυσικής Αγωγής, έχοντας επιτύχει με αυτόν τον τρόπο τον πνευματικό – γνωστικό στόχο.

Ο βιωματικός στόχος, σε συνδυασμό με τον γνωστικό, επιδιώκει οι γνώσεις που κατέχουν οι μαθητές και οι μαθήτριες και οι εμπειρίες που έχουν αποκτήσει μέσω της Γυμναστικής, να τους καταστήσουν ικανούς να γυμνάζονται μόνοι τους και στο μέλλον (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993).

Όπως ορίζει το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (πράξη 48/23-11-2017 του Δ.Σ.) οι μαθητές και οι μαθήτριες σε όλες τις τάξεις του Γυμνασίου διδάσκονται 64 ώρες συνολικά το μάθημα της Φυσικής Αγωγής, οι οποίες χωρίζονται ως εξής:

1. Α΄ Γυμνασίου (64 ώρες):

- «Εισαγωγικά μαθήματα (2 ώρες)
- Ποδόσφαιρο (8 ώρες)
- Πετοσφαίριση (9 ώρες)
- Κλασσικός αθλητισμός (άλματα, δρόμοι, ρίψεις) (10 ώρες)
- Ενόργανη – Ρυθμική Γυμναστική (6 ώρες)
- Παραδοσιακοί χοροί (6 ώρες)
- Καλαθοσφαίριση (9 ώρες)
- Φυσική κατάσταση – καταγραφή δεικτών ΦΚ (10 ώρες)
- Ενδοσχολικές διοργανώσεις προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών (4 ώρες)».

2. Β΄ Γυμνασίου (64 ώρες):

- «Καλαθοσφαίριση (8 ώρες)
- Πετοσφαίριση (8 ώρες)
- Παραδοσιακοί χοροί (6 ώρες)
- Ποδόσφαιρο (6 ώρες)
- Κλασσικός αθλητισμός (άλματα, δρόμοι, ρίψεις) – Φυσική κατάσταση (14 ώρες)
- Χειροσφαίριση (8 ώρες)
- Ενόργανη Γυμναστική (6 ώρες)
- Ενδοσχολικές διοργανώσεις προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών (4 ώρες)

- Σχέδιο εργασίας με ενδεικτικά θέματα: γνωριμία με μη διαδεδομένα αθλήματα, παραολυμπιακά αγωνίσματα, αθλήματα υγρού στίβου (έως 4 ώρες)».

3. Γ Γυμνασίου (64 ώρες):

- Πετοσφαίριση (9 ώρες)
- Κλασικός αθλητισμός (άλματα, δρόμοι, ρίψεις) – Φυσική κατάσταση – καταγραφή δεικτών ΦΚ
- (15 ώρες)
- Παραδοσιακοί χοροί (5 ώρες)
- Χειροσφαίριση (8 ώρες)
- Ποδόσφαιρο (5 ώρες)
- Γυμναστική (6 ώρες)
- Καλαθοσφαίριση (8 ώρες)
- Σχέδιο εργασίας με ενδεικτικά θέματα: γνωριμία με μη διαδεδομένα αθλήματα, παραολυμπιακά αγωνίσματα, αθλήματα υγρού στίβου (έως 4 ώρες)
- Ενδοσχολικές διοργανώσεις προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών (4 ώρες)».

Για το Γενικό Λύκειο έχουν οριστεί συγκεκριμένοι σκοποί και υποσκοποί, ενώ προσφέρονται και ενδεικτικά θέματα και δραστηριότητες που μπορεί να αξιοποιήσει ο εκπαιδευτικός φυσικής αγωγής.

α) Μέσω του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής αναμένεται οι μαθητές και οι μαθήτριες να επιδεικνύουν ικανότητα σε ένα εύρος αθλητικών και κινητικών δεξιοτήτων, χρήσιμων για την επίτευξη του στόχου της δια βίου άσκησης για υγεία και ποιότητα ζωής. Σε αυτό το πλαίσιο επιδιώκεται, πιο συγκεκριμένα, i) η διατήρηση κινητικών δεξιοτήτων που έχουν διδαχθεί με παράλληλη ανάπτυξη αυτών ώστε να εκτελούν συνθετότερες ή πολυπλοκότερες κινήσεις, ii) η ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων σε καινούριες φυσικές δραστηριότητες και iii) η επιλογή αθλητικών και φυσικών δραστηριοτήτων σύμφωνα με τις επιθυμίες και τις κινητικές ικανότητες του κάθε μαθητή και η περαιτέρω ανάπτυξή τους. Οι δραστηριότητες που προτείνονται για την

επίτευξη αυτού του στόχου είναι αθλήματα, χοροί, τροποποιημένα παιχνίδια και κινητική επιδεξιότητα.

β) Επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες να κατανοούν και να εφαρμόζουν γνώσεις και έννοιες των επιστημών που συμβάλουν στη δια βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής. Οι υποσκοποί που έχουν οριστεί για την επίτευξη αυτού του ευρύτερου σκοπού είναι: i) η κατανόηση των βασικών αρχών της άσκησης και η εφαρμογή τους προκειμένου να γυμνάζονται με ασφάλεια υπό διαφορετικές συνθήκες σε μια ποικιλία δραστηριοτήτων, ii) η κατανόηση των λειτουργιών και των τρόπων κίνησης του σώματος και η εφαρμογή αυτής της γνώσης προς όφελός του, προσαρμόζοντας το επίπεδο της άσκησης στις προσωπικές του ανάγκες και δυνατότητες, iii) η κατανόηση των επιπτώσεων του σύγχρονου τρόπου ζωής και της προσφοράς της άσκησης στην υγεία και στην πρόληψη, iv) η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η διατροφή και η άσκηση συμβάλλουν στην υγεία και στον έλεγχο βάρους και η ικανότητα αξιολόγησης μη θεμιτών πρακτικών(πχ. συμπληρώματα διατροφής, απαγορευμένες ουσίες) και v) η κατανόηση και η εφαρμογή ενός ευρύτερου πεδίου γνώσεων ψυχολογίας της άσκησης, κοινωνικών ή ηθικών θεμάτων και θεμάτων ιστορίας και παράδοσης. Οι δραστηριότητες προτείνεται να αφορούν γνώσεις, άσκηση και φυσικές δραστηριότητες με ασφάλεια, υγιεινές συνήθειες και ποιότητα ζωής.

γ) Σημαντικό είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες να αναπτύξουν και να διατηρήσουν ένα επίπεδο φυσικής κατάστασης για υγεία, μέσα από τη συστηματική συμμετοχή τους σε ένα εύρος σωματικών δραστηριοτήτων. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού τίθενται ειδικότεροι υποσκοποί. Οι μαθητές και οι μαθήτριες επιδιώκεται i) να ακολουθούν ένα πρόγραμμα συστηματικής άσκησης που έχουν αναπτύξει ατομικά ή σε συνεργασία με άλλους ii) να λαμβάνουν πρωτοβουλία συμμετοχής και να αξιοποιούν τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται προκειμένου να γνωρίσουν νέες φυσικές δραστηριότητες και αθλήματα με στόχο τη διασκέδαση, την κοινωνική αλληλεπίδραση και την αυτό – έκφραση iii) να αξιολογούν αποτελεσματικά την πρόοδό τους ως προς την τακτική συμμετοχή σε φυσικές δραστηριότητες καθώς και τα αποτελέσματα δοκιμασιών της φυσικής κατάστασής τους iv) να παρουσιάζουν βελτίωση ή το επιθυμητό επίπεδο σε δείκτες φυσικής κατάστασης που σχετίζονται με

την υγεία. Οι δραστηριότητες που προτείνονται είναι ασκήσεις φυσικής κατάστασης, εναλλακτικές μορφές άσκησης και φυσικές δραστηριότητες για υγεία.

δ) Το σχολικό πρόγραμμα της Φυσικής Αγωγής στοχεύει στην επίδειξη υπεύθυνης και κοινωνικής συμπεριφοράς, στο σεβασμό της διαφορετικότητας, στην κατανόηση του άλλου φύλου και στην ανάπτυξη κατάλληλων κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων που συμβάλλουν στη δια βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής. Σε αυτό το πλαίσιο αναμένεται οι μαθητές και οι μαθήτριες i) να εφαρμόζουν κανόνες, διαδικασίες και απλές πρακτικές που τονίζουν τις αρχές του τίμιου αγώνα (ευ αγωνίζεσθαι) σε μια ποικιλία δραστηριοτήτων ii) να επιδεικνύουν σεβασμό στη διαφορετικότητα, κατανόηση του άλλου φύλου, καθώς και των συμμαθητών τους οποιασδήποτε μειονότητας (θρήσκευμα, εθνότητα) ή αναπηρίας, iii) να επιδεικνύουν υπευθυνότητα στους στόχους που θέτουν και τους ρόλους που αναλαμβάνουν, iv) να επιδεικνύουν πνεύμα συνεργασίας και υποστήριξης σε μια ποικιλία φυσικών δραστηριοτήτων και αθλημάτων αναπτύσσοντας θετικές κοινωνικές σχέσεις και v) να επιδεικνύουν στοχευόμενη διάθεση να μεταφέρουν τα παραπάνω, καθώς και στρατηγικές βελτίωσης στον αθλητισμό σε άλλους τομείς της καθημερινής ζωής. Οι δραστηριότητες προσανατολίζονται στη θετική προσωπική, κοινωνική, ηθική συμπεριφορά και σε δεξιότητες ζωής.

4.2. Αναλυτικά Προγράμματα Φυσικής Αγωγής στην Κύπρο

Στην Κύπρο, στόχος της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό είναι να συμβάλλει στην εκπαίδευση των παιδιών ώστε να δημιουργηθούν σωστοί αυριανοί πολίτες, να έχουν υγιή στάση ζωής και η άσκηση να ενταχθεί στην καθημερινότητά τους. Στο μάθημα τα παιδιά αντιμετωπίζονται ισότιμα και έχουν ίσες ευκαιρίες. Σκοπός είναι η βελτίωση των κινητικών δεξιοτήτων και η καλλιέργεια ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων μέσω των αξιών που διδάσκονται.

Στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση τα παιδιά είναι σε θέση να επικοινωνήσουν καλύτερα με τον δάσκαλο. Όσο υψηλότερη είναι η τάξη που φοιτούν, τόσο καλύτερα κατανοούν και υιοθετούν τα βασικά θέματα της Φυσικής Αγωγής, τα οποία διδάσκονται μέσω κινητικών και φυσικών δραστηριοτήτων. Μέσω των δραστηριοτήτων αυτών μαθαίνουν κινήσεις που μπορεί να εκτελέσει το σώμα τους,

καθώς και γνωστικά αντικείμενα που θα τους βοηθήσουν στη ζωή τους, όπως για παράδειγμα η ηθική και η κοινωνικοποίηση.

Οι στόχοι της Φυσικής Αγωγής είναι κοινοί για τις τρεις πρώτες (Α', Β', Γ') και τις τρεις τελευταίες (Δ', Ε', Στ') τάξεις του δημοτικού σχολείου. Σε κάθε τάξη, όμως, ανάλογα με τις επιδιώξεις, η έμφαση κάθε στόχου διαφοροποιείται. Για παράδειγμα, ο στόχος που αφορά τις δεξιότητες μετακίνησης υπάρχει και στις τρεις πρώτες τάξεις, αλλά δεν αναπτύσσεται στην Γ' τάξη όσο στις δύο προηγούμενες (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, 2019).

Στη σχολική βαθμίδα του Γυμνασίου το Αναλυτικό Πρόγραμμα της Κύπρου δίνει βαρύτητα στην επιδεξιότητα των κινήσεων σε ατομικές και ομαδικές φυσικές δραστηριότητες. Βασικός σκοπός είναι η αύξηση των επιπέδων συμμετοχής των παιδιών, ώστε να τεθούν οι βάσεις για δια βίου ενασχόληση με τη φυσική άσκηση. Το Πρόγραμμα Σπουδών του Λυκείου εστιάζει στην ανάπτυξη κινητικής ανεξαρτησίας, σύμφωνα με τα ενδιαφέροντα των παιδιών, αλλά και την ποιοτική χρήση των κεκτημένων από τα προηγούμενα χρόνια φυσικών δραστηριοτήτων. Αναμένεται τα παιδιά του Λυκείου να συνθέτουν νέα κινητικά πρότυπα, προσαρμόζοντάς τα σε νέα περιβάλλοντα.

Ειδικότερα, σκοπός του Αναλυτικού Προγράμματος Φυσικής Αγωγής της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Κύπρο είναι η καλλιέργεια κινητικών δεξιοτήτων και η εκτέλεσή τους σε ικανοποιητικό βαθμό. Για κάθε δραστηριότητα που μαθαίνεται στα παιδιά ιδιαίτερη φροντίδα δίνεται τόσο στην ποιοτική εκτέλεσή της, όσο και στην ποσοτική. Η ποιοτική εκτέλεση των δεξιοτήτων αναφέρεται στον ορθό τρόπο εφαρμογής τους, ενώ η ποσοτική στην απόσταση, στην ταχύτητα και στην ακρίβεια των ασκήσεων.

Ένας ακόμη σκοπός είναι η κατάκτηση επιστημονικών γνώσεων φυσικής αγωγής και η εφαρμογή αυτών για την επιτυχημένη συμμετοχή σε φυσικές δραστηριότητες. Αποκτώντας γνώσεις σχετικά με τον σωστό τρόπο εκτέλεσης μιας άσκησης, την αθλητική ψυχολογία, τους αθλητικούς κανονισμούς, τα παιδιά υποστηρίζονται ώστε να αναπτύξουν νοητικές και ψυχολογικές δεξιότητες. Αυτό θα τα βοηθήσει να καλλιεργήσουν τον αυτοέλεγχο και να αντιμετωπίζουν με επιτυχία απαιτητικές συνθήκες.

Από τους βασικούς σκοπούς της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Φυσική Αγωγή είναι και η γνώση και ανάπτυξη ενός επιπέδου φυσικής κατάστασης για την υγεία. Ο σκοπός αυτός διαιρείται σε τέσσερις άξονες. Ο πρώτος άξονας αφορά όσες κινητικές δραστηριότητες έχουν σχέση με το υψηλό λειτουργικό επίπεδο του οργανισμού, επηρεάζοντας θετικά την υγεία, στη συμμετοχή δηλαδή σε φυσικές δραστηριότητες και σε οργανωμένα σπορ. Στον δεύτερο άξονα δίνεται έμφαση στα γνωστικά περιεχόμενα, σε όσα δηλαδή είναι αναγκαίο να γνωρίζει το παιδί για τον τρόπο και τον λόγο εκτέλεσης κάθε δραστηριότητας. Ο τρίτος άξονας επικεντρώνεται στην εκμάθηση δεξιοτήτων ζωής, όπως για παράδειγμα η διαχείριση του χρόνου, οι δραστήριες επιλογές, η κριτική αντιμετώπιση των επιλογών και ο καθορισμός στόχων. Ο τέταρτος άξονας είναι επέκταση του τρίτου και αφορά στην έκφραση της εδραιωμένης επιθυμητής συμπεριφοράς στην καθημερινότητα. Τα παιδιά, δηλαδή, μαθαίνουν να ελέγχουν τον εαυτό τους ώστε να επιλέξουν δραστήριους τρόπους αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου, να έχουν ισορροπημένες διατροφικές συνήθειες και να αντιστέκονται σε ανθυγιεινές επιλογές, όπως το κάπνισμα.

Βασικοί σκοποί, επίσης, είναι η απόκτηση θετικών εμπειριών από τη φυσική δραστηριότητα, με παράλληλη καλλιέργεια της αυτοέκφρασης και της κοινωνικότητας, η κατανόηση και ο σεβασμός της διαφορετικότητας και η ανάπτυξη συνεργασίας με όλους και όλες. Τέλος, επιδιώκεται η εμφάνιση και εδραίωση υπεύθυνης αθλητικής και κοινωνικής συμπεριφοράς, ως αποτέλεσμα της ενεργού και ουσιαστικής εμπλοκής των παιδιών στη φυσική δραστηριότητα (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, 2019).

5. Νομοθετικό πλαίσιο Εκπαίδευσης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στην Ελλάδα και την Κύπρο

Η Ελλάδα και η Κύπρος ως προς τη νομοθεσία για την εκπαίδευση ειδικής αγωγής παρουσιάζουν κοινά σημεία. Και στις δύο χώρες τα παιδιά έχουν δικαίωμα φοίτησης σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και εντάσσονται σε συνηθισμένα σχολεία ή σχολές, τα οποία, με βάση τον Νόμο, δημιουργούν τις κατάλληλες υποδομές για την υποδοχή τους, την ομαλή ένταξη στην κοινωνία και τη βελτίωση της καθημερινότητάς τους.

Εάν από την αξιολόγηση κάποιο παιδί κριθεί ότι πρέπει να φοιτήσει σε ειδικό σχολείο, τότε αυτό παραπέμπεται στα κατάλληλα διαμορφωμένα σχολεία ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, είτε δημόσια είτε ιδιωτικά. Επίσης, στην περίπτωση που το παιδί πρέπει να απουσιάζει για μεγάλο χρονικό διάστημα από το σχολείο για λόγους υγείας, υπάρχει η δυνατότητα εκπαίδευσης κατ' οίκον ή σε νοσηλευτήριο, παρακολουθώντας κανονικά το πρόγραμμα μαθημάτων. Η διάρκεια και οι όροι φοίτησης των παιδιών με ειδικές ανάγκες είναι νομικά προκαθορισμένα, αλλά σε περίπτωση που κριθεί απαραίτητο, μπορεί να διαφοροποιηθούν. Τέλος, τα παιδιά εντάσσονται σε τμήματα ανάλογα με την ηλικία τους και το επίπεδο της δυσκολίας που αντιμετωπίζουν.

Στις μέρες μας έχει γίνει μεγάλη πρόοδος σχετικά με την καλύτερη αντιμετώπιση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Συγκεκριμένα, με βάση τη νομοθεσία που έχει αναφερθεί, αναγνωρίζεται το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση και έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές ενέργειες σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δημιουργήσει, για παράδειγμα, τον Οργανισμό για την Ανάπτυξη της Ειδικής Αγωγής για την βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης, αλλά και για την καθιέρωση ενός ενιαίου πλαισίου συνεργασίας. Σημαντικό είναι, ωστόσο, ταυτοχρόνως, να δοθεί και η κατάλληλη εκπαίδευση και ψυχολογική υποστήριξη στους γονείς, αλλά και σε όλη την οικογένεια, για την σωστή αντιμετώπιση του ατόμου με ειδικές ανάγκες.

Οι υπό διερεύνηση χώρες, δείχνουν να κατανοούν το δικαίωμα στην εκπαίδευση, στη φυσική αγωγή και την επαγγελματική αποκατάσταση των ειδικών ατόμων και προσπαθούν να λάβουν μέτρα και να ψηφίσουν νόμους προς την

κατεύθυνση, όπου ένα πλαίσιο ενιαίου εκπαιδευτικού συστήματος που βασίζεται στην ισοτιμία και στην ίση παροχή ευκαιριών να περιβάλει τα άτομα.

Παρά τις δράσεις και τα νομοθετικά πλαίσια που έχουν υιοθετηθεί τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αν και οι εγχώριοι και ευρωπαϊκοί φορείς παρουσιάζουν μια διάθεση να κινηθούν με βάση το συμφέρον των μειονεκτικών ομάδων, στη βάση της ισότητας και στην αρχή της μη διάκρισης, απέχουμε αρκετά από μια Ευρωπαϊκή Ένωση χωρίς διακρίσεις, κοινωνικούς διαχωρισμούς - με βάση την σωματική και ψυχολογική διάπλαση- και με ίσες ευκαιρίες, ανεξαιρέτως για όλους, εκπαιδευτικές, πολιτισμικές, εργασιακές, καθημερινές διευκολύνσεις στη διαβίωση, και από τη διαμόρφωση ενός κόσμου στον οποίο το διαφορετικό δεν κατηγοριοποιείται, αλλά όλοι οι άνθρωποι εκλαμβάνονται ως διαφορετικοί, ενώ στη βάση τους είναι ίσοι.

Στη συνέχεια, γίνεται αναλυτικότερη αναφορά σε συγκεκριμένες σημαντικές παραγράφους των νομοθεσιών για την εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες των δύο χωρών ξεχωριστά.

5.1. Νομοθετικό πλαίσιο Ελλάδας για την εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες

Στην Ελλάδα, ο Ν.1143/1981 κατοχυρώνει το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία για εκπαίδευση, κοινωνική και επαγγελματική ένταξη. Αν και με συγκεκριμένα άρθρα του γίνεται διαχωρισμός σε «φυσιολογικούς» και «αποκλίνοντες», ενώ κατηγοριοποιεί τους «αποκλίνοντες» σε δώδεκα κατηγορίες ανάλογα με το είδος των διαταραχών τους, διαφαίνεται να επιδιώκεται να προστατευτούν τα «φυσιολογικά» άτομα από τις «παρενοχλήσεις» των ατόμων με αναπηρίες. Αν και ο νόμος είναι κατ' ουσία ο πρώτος που επιδιώκει τη συστηματική εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρίες, οι περισσότερες διατάξεις του δεν ανταποκρίνονται στη δημιουργία ενός σχολείου ως τόπο εκπαίδευσης για τα παιδιά που εμφανίζουν κάποιες δυσκολίες (Σούλης, 2008· Ζώνιου- Σιδέρη, 1996:95).

Οι διατάξεις του Προεδρικού Διατάγματος 603/82, 603/84 (ΦΕΚ 117/21,9,1982) καθορίζουν τις μονάδες της ειδικής αγωγής ως προς τον τύπο τους. Στις ειδικές τάξεις ή τμήματα ένταξης συμμετέχουν οι «αποκλίνοντες» μαθητές και

μαθήτριες, όπως ορίζεται από τον νόμο 1143/31.3.1981, οι οποίοι όμως φοιτούν στο γενικό σχολείο.

Ένα αναπτυσσόμενο αναπηρικό κίνημα για ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση πετυχαίνει την ψήφιση του Ν. 1566/1985 που εκσυγχρονίζει τον νόμο 1143/81. Οι βασικοί στόχοι του, για την Ειδική Αγωγή και την Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση, ήταν η ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην παραγωγική διαδικασία και η αποδοχή τους από την κοινωνία (Σούλης, 2008:18-22). Εισάγει τον όρο «άτομα με ειδικές ανάγκες» και αντικαθιστά τον όρο «αποκλίνοντες εκ του φυσιολογικού».

Ο Ν. 2643/1998 προστατεύει τους συγγενείς και τα άτομα με ειδικές ανάγκες σε θέματα απασχόλησης. Ο νόμος τροποποιήθηκε το 2001 (Ν. 2656/2001), άρθρα 31-32), εξασφαλίζοντας συγκεκριμένο αριθμό θέσεων στην αγορά εργασίας και χρονοδιάγραμμα προσλήψεων, ενώ τον έλεγχο της όλης διαδικασίας αναλαμβάνει η Κεντρική Επιτροπή Εποπτείας και Συντονισμού Εφαρμογής, δίνοντας βαρύτητα στη δίκαιη κατανομή των εργασιακών θέσεων ανάμεσα στις προστατευμένες ομάδες (Αυγουστινάκη, 2006:33).

Με τον Νόμο 2817/2000 προστίθεται ο όρος «Άτομα με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες» και ορίζεται ότι η ειδική εκπαίδευση, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια, είναι δωρεάν στα άτομα μέχρι 22 ετών (Πούλης, 2001). Αυτοτελή σχολεία ειδικής αγωγής, γυμνάσια ειδικής αγωγής, ενιαία λύκεια ειδικής αγωγής, τεχνικά επαγγελματικά εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε) ειδικής αγωγής Α΄ και Β΄ Βαθμίδας, εργαστήρια ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Κ) παρέχουν με τον νόμο αυτό την απαραίτητη εκπαίδευση στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (Πούλης, 2001:95).

Ο Νόμος 3699/2008 περί «Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» προσθέτει τη διαφοροδιάγνωση, τη διάγνωση, την αξιολόγηση και αποτύπωση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, τη συστηματική παιδαγωγική παρέμβαση με εξειδικευμένα και κατάλληλα εκπαιδευτικά εργαλεία και προγράμματα, όπως εργοθεραπεία, λογοθεραπεία, φυσιοθεραπεία, ανάλογα με το είδος αναπηρίας των ατόμων, τα οποία υλοποιούνται από τα ΚΕΣΥ, τα ΣΜΕΑΕ και από τις δημόσιες ιατροπαιδαγωγικές υπηρεσίες.

Με τον Νόμο 3784/2009 ορίζεται η εισαγωγή των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Οι μαθητές και οι μαθήτριες εισάγονται χωρίς

εξετάσεις στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα πανεπιστημιακής και τεχνολογικής κατεύθυνσης, εκτός από τα τμήματα Εικαστικών Τεχνών της Α.Σ.Κ.Τ Αθήνας και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών των Πανεπιστημίων Θεσσαλονίκης και Δυτικής Μακεδονίας. Το ποσοστό που αντιστοιχεί στα άτομα με ειδικές ανάγκες κατά την εισαγωγή τους στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση φτάνει το 5%, εφόσον έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές τους σε λύκειο ή αντίστοιχο σχολείο.

Το Κεφάλαιο Α' του Νόμου 2817/2000 αφορά την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Με το Άρθρο 1 προσδιορίζεται η έννοια, ο σκοπός και το καθεστώς της εκπαίδευσής τους.

Συγκεκριμένα η παράγραφος 4 αναφέρει ότι: α) «Γλώσσα των κωφών και βαρήκων μαθητών είναι η ελληνική νοηματική». β) Μετά την εισήγηση του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων επέτρεψε τη διδασκαλία και με «επιβοηθητικά μέσα που είναι εφικτά και επιστημονικά αποδεκτά». γ) Οι εκπαιδευτικοί στις ΣΜΕΑ κωφών και βαρήκων είναι απαραίτητο να γνωρίζουν νοηματική (Κοσμάτος, 2002:190).

Με βάση την παράγραφο 7, οι σκοποί του προγράμματος της Ειδικής Αγωγής, πραγματοποιούνται, με τη λήψη μέτρων και παρεχόμενων υπηρεσιών στα άτομα με ειδικές ανάγκες, έως την ηλικία των 22 ετών στις τάξεις της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται ιδίως «η κατάρτιση και εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων και μεθόδων διδασκαλίας, η χρησιμοποίηση διδακτικού υλικού και η χορήγηση οργάνων και λοιπού ειδικού εξοπλισμού και γενικά κάθε είδους διευκολύνσεις και εργονομικές διευθετήσεις». Στις υπηρεσίες περιλαμβάνονται κυρίως «η διάγνωση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών των ατόμων με ειδικές ανάγκες, η αξιολόγηση, η παιδαγωγική και ψυχολογική υποστήριξη, η φυσικοθεραπεία, η εργοθεραπεία, η αγωγή λόγου, η κοινωνική και συμβουλευτική εργασία, η μεταφορά και η μετακίνηση και κάθε άλλο μέτρο ή υπηρεσία που υποστηρίζουν την ισότιμη μεταχείριση των ατόμων με ειδικές ανάγκες» (Κοσμάτος, 2002:191).

Επίσης, στην παράγραφο 8, αναφέρεται ότι και τα άτομα που έχουν την επιμέλεια των παιδιών καλούνται να εκφράσουν τις απόψεις τους για τα παραπάνω μέτρα. (Κοσμάτος, 2002:191)

Με την παράγραφος 10 ορίζεται ότι για την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, ο αποκλειστικός φορέας είναι το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Κοσμάτος, 2002:191).

Η παράγραφος 11, πραγματεύεται ότι η εκπαίδευση για τα άτομα με ειδικές ανάγκες διασφαλίζεται στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες έχουν δικαίωμα φοίτησης είτε στη συνήθη σχολική τάξη με παράλληλη στήριξη από εκπαιδευτικό ειδικής αγωγής, ο οποίος υπηρετεί στα Κ.Δ.Α.Υ. ή στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής και ορίζεται από τα Κ.Δ.Α.Υ, είτε σε ειδικά οργανωμένα και κατάλληλα στελεχωμένα τμήματα ένταξης που λειτουργούν στα σχολεία της γενικής και τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Όταν, όμως, η φοίτηση παρουσιάζει δυσκολίες στις παραπάνω περιπτώσεις, η εκπαίδευση παρέχεται α) σε αυτοτελή σχολεία ειδικής αγωγής, β) σε σχολεία ή τμήματα που λειτουργούν είτε ως αυτοτελή είτε ως παραρτήματα άλλων σχολείων σε νοσοκομεία, κέντρα αποκατάστασης, ιδρύματα αγωγής ανηλίκων ή ιδρύματα χρόνιων πασχόντων ατόμων, εφόσον οι διαβιούντες ή νοσηλευόμενοι σε αυτά είναι παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ή γ) στο σπίτι, σε εξαιρετικές περιπτώσεις (Κοσμάτος, 2002:192).

Η παράγραφος 13 του παρόντος νόμου ορίζει ότι ως αυτοτελή σχολεία ειδικής αγωγής νοούνται τα νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία ειδικής αγωγής (για νήπια και παιδιά με ειδικές ανάγκες, από το 4ο μέχρι το 14ο έτος της ηλικίας τους), που λειτουργούν ως ενιαίες σχολικές μονάδες, τα γυμνάσια ειδικής αγωγής (από το 14ο μέχρι και το 18ο έτος ηλικίας των παιδιών), τα ενιαία λύκεια ειδικής αγωγής (από το 18ο μέχρι και το 22ο έτος), τα τεχνικά επαγγελματικά εκπαιδευτήρια ειδικής αγωγής Α' βαθμίδος (όπου η φοίτηση διαρκεί επί πέντε τουλάχιστον σχολικά έτη, από το 14ο μέχρι και το 19ο έτος της ηλικίας των φοιτητών), τα τεχνικά επαγγελματικά εκπαιδευτήρια ειδικής αγωγής Β' βαθμίδας (όπου η φοίτηση διαρκεί δύο τουλάχιστον σχολικά έτη σε κάθε κύκλο σπουδών), και τα εργαστήρια ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (από το 14ο μέχρι και το 22ο έτος) (Κοσμάτος, 2002:193). Σύμφωνα με την παράγραφο 15, εάν κάποιος μαθητής ή μαθήτρια έχει μαθησιακές δυσκολίες, η φοίτησή του μπορεί να παραταθεί (Κοσμάτος, 2002).

Τα σχολεία για άτομα με ειδικές ανάγκες είναι ίσης αξίας με αυτά της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, στα σχολεία αυτά

πραγματοποιείται και δημιουργική απασχόληση πέρα από το ημερήσιο πρόγραμμα, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 16 (Κοσμάτος, 2002:194).

Στα γενικά και επαγγελματικά σχολεία η παράγραφος 17 προβλέπει την υλοποίηση υποστηρικτικών προγραμμάτων προσαρμοσμένα στα άτομα με ιδιαιτερότητες.

Τέλος, σύμφωνα με το Άρθρο 1, παράγραφος 23, οι απόφοιτοι των ΤΕΕ και των Εργαστηρίων Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης έχουν ίσα επαγγελματικά δικαιώματα με τους απόφοιτους ανάλογων βαθμίδων εκπαίδευσης (Κοσμάτος, 2002:198).

5.2. Νομοθετικό πλαίσιο Κύπρου για την εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες

Στην Κύπρο με τον Νόμο Περί Ειδικής Εκπαιδύσεως 47/1979 η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες τοποθετείται υπό ενιαία θεώρηση και ρυθμίζεται η θέσπιση και λειτουργία των Ειδικών Σχολείων. Ο νόμος αναφέρεται στη διαδικασία ένταξης, κατάταξης και ανακατάταξης των παιδιών, στον καθορισμό της χρονολογικής ηλικίας των μαθητών που έχουν ανάγκη ειδικής εκπαίδευσης, στη διατήρηση των ειδικών σχολείων και στη χάραξη γενικής πολιτικής στην ειδική εκπαίδευση.

Στην παράγραφο 3 του Ν. 113(Ι)/1999 «Περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες» προβλέπεται ότι τα παιδιά με ειδικές ανάγκες θα φοιτούν σε συνηθισμένα σχολεία με κατάλληλες υποδομές, εκτός αν υπάρχει κάποια ξεχωριστή περίπτωση που κρίνεται διαφορετικά. Επίσης, σε περίπτωση που κάποιο παιδί, δημοτικής ή μέσης εκπαίδευσης, δεν μπορεί για μεγάλο χρονικό διάστημα να παρακολουθήσει κανονικά το πρόγραμμα του σχολείου, για λόγους υγείας, τότε υπάρχει η δυνατότητα εκπαίδευσης κατ' οίκον ή σε νοσηλευτήριο.

Σύμφωνα με την παράγραφο 4 του ίδιου Νόμου, ορίζεται ότι το χρονικό διάστημα και η έκταση της ειδικής εκπαίδευσης που επιτρέπεται να δεχτεί ένα παιδί με ειδικές ανάγκες σε ειδικό σχολείο δεν μπορούν να υπερβούν τα ηλικιακά όρια που θέτει η συγκεκριμένη νομοθεσία, δηλαδή το δέκατο όγδοο ή, μετά από αξιολόγηση της επιτροπής, το εικοστό πρώτο έτος της ηλικίας τους. Επίσης, ένα σχολείο χαρακτηρίζεται «χώρος παροχής της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης» μόνο εφόσον έχει ιδρυθεί, λειτουργεί και παρέχει τις προδιαγραφές που προσδιορίζει ο νόμος – οι

προδιαγραφές αυτές δεν αποτελούν αντικείμενο μελέτης της παρούσας εργασίας. Το Υπουργικό Συμβούλιο θα εξέδιδε Κανονισμούς μέσα σε έξι μήνες από την έναρξη του συγκεκριμένου νόμου για τη ρύθμιση του τρόπου λειτουργίας των σχολείων ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης.

Επίσης, στην παράγραφο 17 αναφέρεται ότι όλα τα παιδιά που έχουν αξιολογηθεί από την Επαρχιακή Επιτροπή και χρειάζονται ειδική εκπαίδευση, έχουν το δικαίωμα να φοιτήσουν δωρεάν σε δημόσια Σχολεία. Το Υπουργικό Συμβούλιο οφείλει να μεριμνά ώστε τα σχολεία να τηρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την εξασφάλιση σωστών υποδομών, όπως το εκπαιδευτικό, ιατρικό και λοιπό προσωπικό, οι υπηρεσίες, τα μέσα εκπαίδευσης που χρειάζονται, ο χώρος και οι εγκαταστάσεις. Σύμφωνα με τον ίδιο Νόμο, υπάρχουν διάφορες περιπτώσεις σχολείων τα οποία μπορούν να υποδεχθούν παιδιά που χρειάζονται ειδική αγωγή και εκπαίδευση. Κάθε περίπτωση πρέπει να πληροί ορισμένες προϋποθέσεις, για τις οποίες μεριμνά το Υπουργικό Συμβούλιο σε συνεργασία με τον διευθυντή του σχολείου και άλλα πρόσωπα, ανάλογα με τις συνθήκες.

Η παροχή ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης μαθητών πραγματοποιείται σε δημόσιο σχολείο δωρεάν, σε δημόσιο σχολείο ειδικής αγωγής, σε ιδιωτικό σχολείο ειδικής αγωγής, σε ιδιωτικές σχολές και σε ιδρύματα ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης.

Οι φορείς εκπαίδευσης υποχρεούνται στην τήρηση του ίδιου ωρολογιακού προγράμματος με τους υπολοίπους, ενώ σε περίπτωση αδυναμίας παρακολούθησης συγκεκριμένων μαθημάτων δίνεται η δυνατότητα απαλλαγής τους (ΚΥ.Σ.Ο.Α.).

Ο Νόμος του 2000 (Ν.127/2000) «Περί Ατόμων με Αναπηρίες» αναφέρεται στην εκπαίδευση και εξειδίκευση των ατόμων με αναπηρία και προβλέπει την είσοδο τους στην αγορά εργασίας. Η πολιτεία αναλαμβάνει δεσμεύσεις ώστε τα άτομα με αναπηρίες να έχουν ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση και την επαγγελματική αποκατάσταση (Κυπριακή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Αναπήρων – ΚΥ.Σ.Ο.Α)

Ο Νόμος- Κανονισμός του 2001 (Κ.Δ.Π. 186/2001) «Περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες» κατοχυρώνει τα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρία, καθώς και των γονέων τους. Καθορίζει τις υποχρεώσεις των τελευταίων όσον αφορά την εκπαίδευση των παιδιών τους, ενώ τη χρηματοδότηση για τη στήριξη τους την αναλαμβάνει το κράτος. Ορίζονται ως φορείς εκπαίδευσης τα δημόσια

σχολεία ειδικής αγωγής, τα ιδιωτικά σχολεία ειδικής αγωγής και οι ειδικές μονάδες. Καθορίζεται η είσοδος των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην ανώτατη εκπαίδευση μέσω εισαγωγικών εξετάσεων. Οι φορείς εκπαίδευσης υποχρεούνται στην τήρηση του ίδιου ωρολογιακού προγράμματος με τους υπολοίπους, ενώ σε περίπτωση αδυναμίας παρακολούθησης συγκεκριμένων μαθημάτων δίνεται η δυνατότητα απαλλαγής τους (ΚΥ.Σ.Ο.Α.).

Το 2006 με τον Νόμο του 2006 (Ν.66(Ι)/2006) «Περί της Αναγνώρισης της Κυπριακής Νοηματικής Γλώσσας» καθιερώνεται ως επίσημη γλώσσα η Κυπριακή Νοηματική Γλώσσα καθώς θεωρείται κύρια ή συμπληρωματική δεξιότητα των εργαζομένων σε δημόσιες υπηρεσίες που αφορούν τον τομέα της Ειδικής Αγωγής, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες (ΚΥ.Σ.Ο.Α.).

Ο Νόμος του 2006 (Ν. 22(Ι)/2006) «Περί διεξαγωγής των Παγκύπριων Εξετάσεων» προβλέπει την παροχή διευκολύνσεων στα άτομα με αναπηρία που επιθυμούν να λάβουν μέρος στις Παγκύπριες Εξετάσεις, καθώς δίνεται η δυνατότητα να συνοδεύονται στην αίθουσα από τον ειδικό τους εξοπλισμό, ενώ η εξεταστική επιτροπή υποχρεούται να τους παρέχει επιπρόσθετες διευκολύνσεις.

Ο Νόμος του 2006 (95(Ι)/2006) «Περί Δημόσιων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών» προβλέπει παροχή δημοσίου βοηθήματος σε ειδικές κατηγορίες ατόμων με αναπηρία.

6. Διερεύνηση Αναλυτικών Προγραμμάτων με Τεχνικές Εξόρυξης Κειμένου

Σε αυτήν την εργασία, στην προσπάθεια να εντοπίσουμε κοινά στοιχεία και διαφορές στο περιεχόμενο και τον σκοπό των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών Φυσικής Αγωγής Ελλάδας και Κύπρου, αξιοποιήσαμε μεθόδους εξόρυξης δεδομένων (Hastie et al., 2009) και κειμένου (Tseng et al., 2007; Κουτσοπιιάς, 2018) με χρήση σωμάτων κειμένου από τα Προγράμματα Σπουδών των δύο χωρών.

6.1 Εξόρυξη Κειμένου και Συχνότητες λέξεων

Έχοντας επιλέξει ως κείμενα προς ανάλυση τα Προγράμματα Σπουδών Φυσικής Αγωγής Ελλάδας και Κύπρου, ήταν απαραίτητη η λήψη απόφασης σχετικά με την επιλογή της κατάλληλης μεθόδου ανάλυσης δεδομένων. Η μέθοδος έπρεπε να ενδείκνυται για ανάλυση ποιοτικών δεδομένων και να έχει αποδεδειγμένη εγκυρότητα και αξιοπιστία. Η μέθοδος ανάλυσης περιεχομένου, και ειδικότερα η μέθοδος ανάλυσης συχνοτήτων λέξεων, έχει αποδεδειγμένη ισχύ (Krippendorff & Bock, 2009). Οι συχνότητες λέξεων χρησιμοποιούνται ευρέως στις επιστήμες της γλωσσολογίας και της παιδαγωγικής των γλωσσών, αλλά και στη στατιστική. Η κατανομή λέξεων με βάση τη συχνότητά τους αποτελεί βασικό αντικείμενο μελέτης της γλωσσολογίας τα τελευταία 70 χρόνια. Η κατανομή αυτή θεωρείται ότι ακολουθεί μια απλή μαθηματική μορφή, γνωστή ως νόμος του Zipf. Η ιδέα των συχνοτήτων σύμφωνα με αυτόν τον νόμο μπορεί να εξηγηθεί με τη δήλωση ότι «οι λέξεις προκύπτουν από μια συστηματική κατανομή συχνότητας, έτσι ώστε να υπάρχουν λίγες λέξεις πολύ υψηλής συχνότητας που αντιστοιχούν σε περισσότερα σημεία σε ένα κείμενο και πολλές λέξεις χαμηλής συχνότητας» (Piantadosi, 2014).

Γενικότερα, η μέθοδος αξιοποίησης συχνοτήτων λέξεων είναι μια μέθοδος εξόρυξης δεδομένων και αποσκοπεί στην μοντελοποίηση μέσω συλλογής δεδομένων ή στην εύρεση σημαντικών μοτίβων στα δεδομένα (Witten and Frank, 2005).

Συγκεκριμένα, η συχνότητα είναι ένα φαινόμενο που συναντάται στα κείμενα και μπορεί να παρατηρηθεί κατά την ανάλυση σωμάτων κειμένων (Vilkaitė-Lozdiene & Schmitt, 2020). Η τυπική μέθοδος απεικόνισης της συχνότητας κατανομής λέξεων είναι η καταμέτρηση της συχνότητας εμφάνισής τους σε ένα σώμα κειμένου και η ταξινόμησή τους σε φθίνουσα σειρά (από τον μεγαλύτερο αριθμό συχνότητας

εμφάνισης λέξεων προς τον μικρότερο) (Piantadosi, 2014).

Η ανάλυση ποιοτικών δεδομένων με την βοήθεια υπολογιστή (computer-assisted analysis of qualitative data (CAQDAS) παρέχει ταχύτητα και ακρίβεια σε αυτές τις αναλύσεις (Seale, 2000). Συγκεκριμένα, κατά τον 20ο αιώνα, η διαθεσιμότητα ηλεκτρονικών κειμένων και στατιστικών προγραμμάτων επέτρεψε γρήγορους και αξιόπιστους υπολογισμούς συχνοτήτων, αλλά και τον προσδιορισμό συχνοτήτων εμφάνισης λέξεων (Hunston, 2012).

Σε έρευνα των Harvey & Baumann (2012) αξιοποιούνται αυτοί οι αυτοματισμοί των ηλεκτρονικών στατιστικών προγραμμάτων καταδεικνύοντας ότι η μεθοδολογία ανάλυσης σύννεφων λέξεων, που οπτικοποιούν τις συχνότητες εμφάνισης λέξεων, μπορεί να αξιοποιηθεί ως ερευνητικό εργαλείο για την εξέταση προγραμμάτων σπουδών. Επισημαίνεται επίσης ότι η μέθοδος word cloud έχει το πλεονέκτημα της άμεσης παροχής οπτικής αναπαράστασης των συχνοτήτων λέξεων. Αυτή η μέθοδος, σύμφωνα με τους Weisgerber & Butler (2009) μπορεί να αξιοποιηθεί ως εργαλείο για την επέκταση των δυνατοτήτων αναθεώρησης των προγραμμάτων σπουδών αλλά και για την ανάπτυξη ακαδημαϊκών συζητήσεων. Κατ' αναλογία και η εμφάνιση των δεδομένων με τη μορφή γραφημάτων προσφέρει ανάλογες δυνατότητες ερμηνείας.

Στην έρευνά μας λήφθηκε επίσης υπόψιν ότι η σημασιολογία επηρεάζει έντονα τη συχνότητα των λέξεων. Ως χρήστες της γλώσσας φαίνεται να χρησιμοποιούμε λέξεις με σκοπό να μεταδώσουμε εσκεμμένα συγκεκριμένες σημασίες -meaning (Piantadosi, 2014). Στη θεωρία της πραγματολογίας, ειδικότερα, η χρήση της γλώσσας θεωρείται μια διαδικασία παραγωγής νοήματος, η οποία χαρακτηρίζεται από συνεχείς λεκτικές, συντακτικές ή συλλογιστικές επιλογές - συνειδητές και ασυνειδητές- που λαμβάνονται ως σημαντικές και θα μπορούσαν να έχουν ιδεολογικό αντίκτυπο (Verschueren 2008). Επομένως, και στην περίπτωση των προγραμμάτων σπουδών η επιλογή των λέξεων μπορεί να φανερώσει τις επιδιώξεις και την ιδεολογική προσέγγιση των συντακτών.

Είναι γνωστό βέβαια, ότι τα μοντέλα εξόρυξης κειμένου δεν λαμβάνουν υπόψη τους τις συγκεκριμένες συνθήκες κάτω από τις οποίες έχουν συνταχθεί και ερμηνευτεί τα κείμενα και τονίζεται ότι αυτές οι τεχνικές προσφέρουν μια ενδιαφέρουσα εξέταση ενός κειμένου, η οποία είναι απαραίτητο να συνδυαστεί με

περεταίρω ερμηνείες (Pollak, 2010). Για τον λόγο αυτό στην παρούσα εργασία υπάρχει αναλυτική περιγραφή του νομικού, ιστορικού και εκπαιδευτικού πλαισίου υπαγωγής των υπό εξέταση προγραμμάτων σπουδών.

Με σκοπό να σημειωθούν οι κύριες έννοιες και τα βασικά θέματα που αναλύονται στα προγράμματα σπουδών που μελετώνται αξιοποιήθηκε η ανάλυση των κειμένων με το γλωσσικό μοντέλο των n-γραμμάτων (n-grams), το οποίο συναντάται συχνά στη μέθοδο εξόρυξης κειμένων με συχνότητες λέξεων. Τα n-grams χρησιμοποιούνται ευρέως σε πιθανοτικές μεθόδους επεξεργασίας της φυσικής γλώσσας (Natural Language Processing), όπως η εξαγωγή θέματος κειμένου (Jurafsky & Martin, 2017). Το μοντέλο αυτό υπολογίζει την πιθανότητα εμφάνισης κάποιας λέξης ανάλογα με την εμφάνιση των αμέσως προηγούμενων λέξεων (Nadkarni, Ohno-Marchado & Chapman, 2011; Ogada, Mwangi & Cheruiyot, 2015; Sidorov, Velasquez, Stamatatos et al., 2014). Τα n-γράμματα σε επίπεδο λέξεων μπορούν να είναι μονογράμματα, τα οποία αντιστοιχούν σε μία μόνο λέξη (unigrams), διγράμματα (bi-grams) τα οποία αντιστοιχούν σε πλήθος ακολουθίας δύο λέξεων κ.ο.κ. (Sidorov et al., 2014).

Προηγούμενες έρευνες στον τομέα της εκπαίδευσης έχουν χρησιμοποιήσει τις δυνατότητες που παρέχονται από τα n-grams σε επίπεδο επεξεργασίας μεγάλου σώματος κειμένου. Συγκεκριμένα, σε έρευνα των Jiang & Dai (2013) αξιοποιήθηκαν n-grams ώστε να εντοπιστούν πιθανοί κοινοί όροι κι έτσι να ομαδοποιηθούν άρθρα σχετικά με την ιστορική αναδρομή των προγραμμάτων σπουδών στις ΗΠΑ. Επίσης, οι Badawy, Mahmood, El-Aziz & Hefny (2018) σε έρευνά τους για την αξιοποίηση αυτοματοποιημένων μεθόδων επιλογής θεμάτων για παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού σε ακαδημαϊκά μαθήματα, αξιοποιώντας τα n-grams, επιχείρησαν να εντοπίσουν λέξεις- κλειδιά, όρους και βασικές πληροφορίες σε επιστημονικά κείμενα, με σκοπό να τις αξιοποιήσουν στον προγραμματισμό των μαθημάτων. Ομοίως για εκπαιδευτικούς σκοπούς, οι Wang, Chen & Lin (2019) στην έρευνά τους με σκοπό τη δημιουργία ενός βασικού σώματος σημειώσεων για την διευκόλυνση της μελέτης και της προετοιμασίας των φοιτητών σε πανεπιστήμιο των ΗΠΑ, χρησιμοποίησαν n-grams εντοπίζοντας συνδέσεις ανάμεσα σε αγγλικούς και κινέζικους όρους που συναντώνται στις φοιτητικές σημειώσεις.

Φαίνεται λοιπόν ότι στον εκπαιδευτικό χώρο το μοντέλο των n-grams έχει

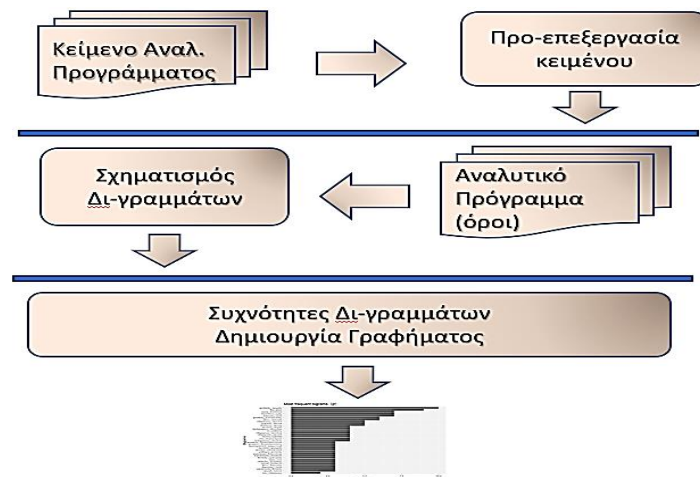
αξιοποιηθεί για τη σύνοψη πληροφοριών, την εξαγωγή κεντρικών εννοιών και όρων κειμένων και την καταμέτρησή τους. Θεωρήθηκε, επομένως, σημαντικό να αξιοποιηθεί αυτό το μοντέλο για τον εντοπισμό των βασικών θεμάτων που προκύπτουν από τα Αναλυτικά Προγράμματα Φυσικής Αγωγής σε Ελλάδα και Κύπρο. Από την έρευνά μας στην ελληνική βιβλιογραφία δεν εντοπίστηκαν έρευνες που να προσαρμόζουν αυτές τις μεθόδους σε ελληνικά ή κυπριακά αναλυτικά προγράμματα σπουδών με ανάλογους σκοπούς. Αυτό αποτελεί και μια πρωτοτυπία της παρούσας εργασίας.

6.2 Συχνότητες Λέξεων και Προγράμματα Σπουδών Φυσικής Αγωγής Ελλάδας-Κύπρου

Η υλοποίηση πραγματοποιήθηκε με εργαλεία της γλώσσας R (Meyer et al., 2008), μιας γλώσσας προγραμματισμού ανοικτού κώδικα (Ihaka & Gentleman, 1996), που αποτελεί πολύτιμο εργαλείο διαχείρισης και επεξεργασίας δεδομένων, αλλά κυρίως στατιστικής ανάλυσης, με σύγχρονες μεθοδολογίες αιχμής (Κουτσουπιάς, 2019). Συγκεκριμένα συγκρίναμε το δύο Αναλυτικά Προγράμματα σχετικά με τους βασικούς στόχους και διερευνήσαμε τα σημεία στα οποία δίνει ιδιαίτερη έμφαση το κάθε πρόγραμμα. Επίσης μελετήθηκε και η έμφαση που δίνεται, εάν δίνεται, στην ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στο πλαίσιο του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στη Γενική Εκπαίδευση, στο πλαίσιο των προγραμμάτων.

Το περιβάλλον λειτουργίας της γλώσσας R παρέχει στον χρήστη τη δυνατότητα εκτέλεσης συναρτήσεων υπολογιστικής στατιστικής και δημιουργίας γραφημάτων. Προσφέρει, δηλαδή, τα απαραίτητα εργαλεία προκειμένου να υλοποιηθεί μια στατιστική ανάλυση. Στην παρούσα έρευνα αξιοποιήθηκαν λειτουργίες που περιλαμβάνονται στις δυνατότητες του πρόσθετου στην R πακέτου tm (Meyer et al., 2008).

Το πλαίσιο εφαρμογής της διαδικασίας εξόρυξης των δι-γραμμάτων αποτυπώνεται στο διάγραμμα 1.

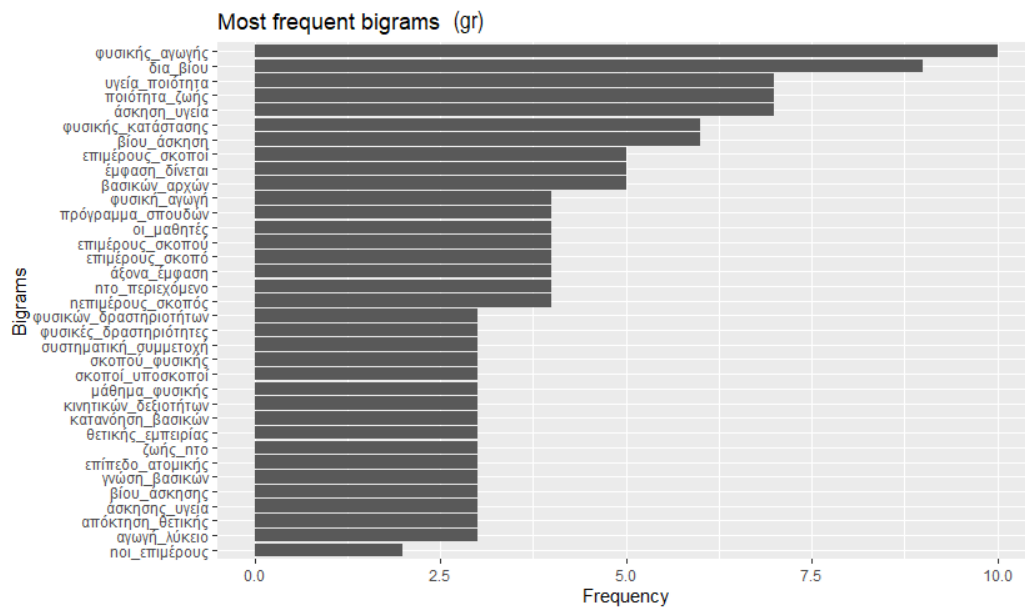

Διάγραμμα 1: Πλαίσιο εφαρμογής εξόρυξης και οπτικοποίησης δι-γραμμάτων Αναλυτικών Προγραμμάτων

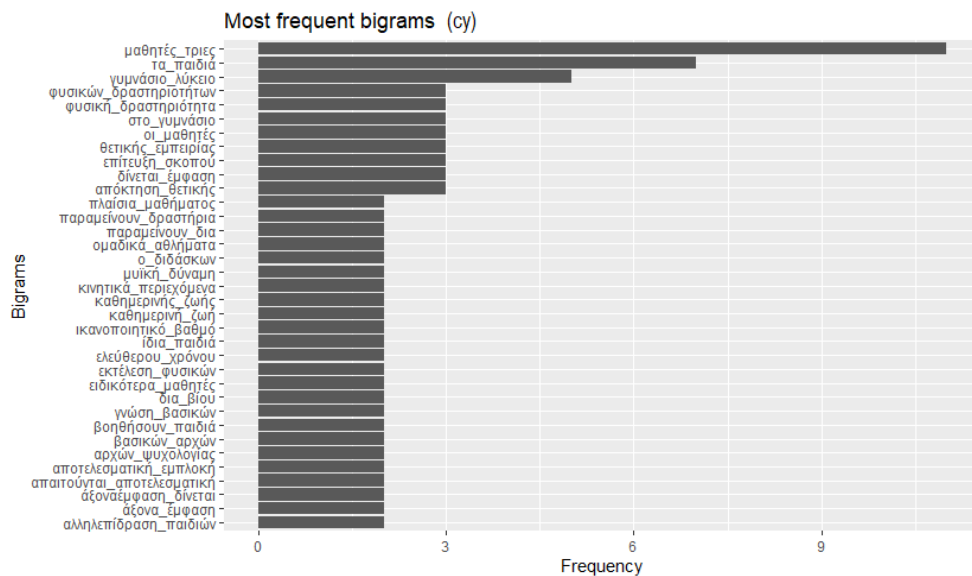
Επιπλέον, στο Παράρτημα περιλαμβάνεται ο κώδικας που χρησιμοποιήθηκε για την εξόρυξη των δι-γραμμάτων και των οπτικοποίηση των συχνοτήτων τους, σύμφωνα με το πλαίσιο εφαρμογής εξόρυξης και οπτικοποίησης δι-γραμμάτων στο διάγραμμα 1.

Ως κείμενα αναφοράς χρησιμοποιήθηκαν τα Αναλυτικά Προγράμματα, τα οποία είναι αναρτημένα στην σελίδα του Υπουργείου Παιδείας του κάθε κράτους. Στη συνέχεια, έγινε εισαγωγή των εμπειρικών εργαλείων εξόρυξης δεδομένων και εξόρυξης κειμένου, που είναι κατάλληλα για την έρευνά μας στην γλώσσα προγραμματισμού R, και εξήχθησαν σε διαγράμματα οι λέξεις οι οποίες εμφανίζονται στα κείμενα με τη μεγαλύτερη συχνότητα.

Διάγραμμα 2: Ελλάδα: Συχνότερων όρων στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Φυσικής Αγωγής

Διάγραμμα 3: Κύπρος: Διάγραμμα συχνότερων όρων στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Φυσικής Αγωγής.

Κατόπιν, απομονώθηκαν οι παράγραφοι στις οποίες συμπεριλαμβάνονται αυτές για κάθε χώρα και δημιουργήθηκαν πίνακες, οι οποίοι χρησιμοποιήθηκαν για τις απαραίτητες συγκρίσεις.

Η ανάλυση αυτή φανέρωσε ότι ως κύριος σκοπός της Φυσικής Αγωγής για την Ελλάδα (βλ. Διάγραμμα 2) ορίζεται η «δια βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής», και επιτυγχάνεται με αιτιολογημένους υποσκοπούς, ενδεικτικά θέματα και δραστηριότητες.

Στο Αναλυτικό Πρόγραμμα της Ελλάδας γίνεται επιλογή συγκεκριμένων υποσκοπών προς ανάπτυξη, ενώ, ενδεικτικά, για κάθε επιμέρους σκοπό δίνεται ένα επιπλέον παράδειγμα υποσκοπού, για καλύτερη κατανόηση. Σε αυτό εντάσσονται παραδοσιακοί ελληνικοί χοροί, μοντέρνοι ή διεθνείς, ομαδικά αθλήματα, διάφορες μορφές άσκησης που προκύπτουν μέσα από την εξέλιξη της γυμναστικής και άλλες σωματικές δραστηριότητες ή εναλλακτικές μορφές άσκησης, που δεν εντάσσονται στις υπόλοιπες κατηγορίες.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα πρέπει να επιδεικνύουν ικανότητα σε ένα εύρος αθλητικών και κινητικών δεξιοτήτων που είναι χρήσιμες για την επίτευξη του στόχου της δια βίου άσκησης για υγεία και ποιότητα ζωής.

Στην Ελλάδα μέσω της παροχής κατάλληλων ευκαιριών στους μαθητές και τις μαθήτριες στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής, δίνεται έμφαση στην προαγωγή της υγείας των ίδιων αλλά και των άλλων, στο «ευ ζην». Έτσι, η δια βίου άσκηση για υγεία επιτυγχάνεται με την ανάπτυξη θετικών στάσεων προς αυτή, η οποία διευκολύνεται από την απόκτηση σχετικών γνώσεων.

Στην Κύπρο (βλ. Διάγραμμα 3) παρατηρείται ότι το μάθημα της φυσικής αγωγής προσφέρει ευκαιρίες για κοινωνική αλληλεπίδραση μεταξύ των παιδιών, μέσα από τις οποίες μπορούν να δημιουργηθούν συνθήκες κατανόησης και άμβλυνσης των διαφορών που οφείλονται στην κληρονομικότητα, το φύλο, την εθνικότητα, το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο και σε άλλους παράγοντες. Παράλληλα, η ανάπτυξη της συνεργασίας είναι απαραίτητη για την εκτέλεση πολλών φυσικών δραστηριοτήτων.

Επίσης, κατανοώντας το μηχανισμό των προσαρμογών στον οργανισμό ως συνέπεια της άσκησης, τις προϋποθέσεις για ασφαλή εξάσκηση, και την εφαρμογή βασικών αρχών εξάσκησης/προπόνησης στο προσωπικό τους πρόγραμμα τα παιδιά μαθαίνουν τη διαδικασία της ατομικής αξιολόγησης και την ερμηνεία της απόδοσής τους. Συμμετέχοντας στο σχεδιασμό ενός ατομικού προγράμματος άσκησης μαθαίνουν να ελέγχουν το σωματικό βάρος, να αυτοδεσμεύονται υιοθετώντας δραστήριες επιλογές στη διαχείριση του ελεύθερου χρόνου τους, να τρέφονται ισορροπημένα και να επιδεικνύουν έμπρακτη αντίσταση σε ανθυγιεινές επιλογές.

Τα παιδιά σε αυτό το πλαίσιο αναμένεται να αναπτύξουν σε υψηλό βαθμό όλες αυτές τις ψυχικές, γνωστικές και σωματικές δεξιότητες και ικανότητες που προαπαιτούνται για να παραμείνουν δια βίου δραστήρια.

Στο Αναλυτικό Πρόγραμμα δίνεται έμφαση τόσο στην ποιοτική, όσο και στην ποσοτική εκτέλεση ασκήσεων. Απώτερη επιδίωξη είναι η βαθιά γνώση του σωστού τρόπου εκτέλεσης ορισμένων δραστηριοτήτων, αλλά και των εναλλακτικών επιλογών αυτής της εκτέλεσης. Παράλληλα τα παιδιά υποστηρίζονται ώστε εμπλεκόμενα στις δραστηριότητες να παραμείνουν διά βίου δραστήρια.

Η επίδειξη υπεύθυνης αθλητικής και κοινωνικής συμπεριφοράς ως αποτέλεσμα της συμμετοχής στη φυσική δραστηριότητα είναι ένας ακόμη στόχος του μαθήματος. Η επιτυχημένη και ευχάριστη εκτέλεση πολλών φυσικών δραστηριοτήτων βασίζεται στην ανάπτυξη της κατανόησης, της συνεργασίας, του αλληλοσεβασμού και της αλληλοϋποστήριξης μεταξύ όλων των μαθητών/μαθητριών, καθώς και στην ανάδειξη της επιθυμητής συμπεριφοράς.

Παράλληλα, με την επίτευξη των σκοπών του προγράμματος, οι μαθητές και οι μαθήτριες είναι απαραίτητο να επιδεικνύουν σημαντικό βαθμό υπευθυνότητας και αυτονομίας στον καθορισμό ατομικών στόχων ως προς τη φυσική δραστηριότητα και έμπρακτα να 'δημιουργούν' χρόνο και ευκαιρίες στα πλαίσια της καθημερινής τους ζωής, ώστε να παραμείνουν δραστήρια προασπίζοντας την υγεία τους.

Η απόκτηση θετικής εμπειρίας από τη συμμετοχή στη φυσική δραστηριότητα, η ανάπτυξη αισθήματος αυτο-αποτελεσματικότητας και η ικανοποίηση από την επιτυχημένη συμμετοχή είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για τη συνέχιση της άσκησης τόσο στην εφηβεία όσο και την ενηλικίωση. Η συμμετοχή στη φυσική δραστηριότητα δηλαδή, οδηγεί στην επίδειξη υπεύθυνης αθλητικής και κοινωνικής συμπεριφοράς.

Για την επιλογή του εύρους των φυσικών δραστηριοτήτων σε κάθε τάξη, καθοριστικό ρόλο έχει η προηγούμενη εμπειρία των μαθητών/μαθητριών και ο βαθμός κινητικής αδεξιότητας, δυσλειτουργίας/αναπηρίας και άλλων παραγόντων που η επιστήμη της φυσικής αγωγής έχει καθορίσει.

Μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής γίνεται προσπάθεια ανάπτυξης της αυτοέκφρασης και της κοινωνικότητας, της αυτο-αποτελεσματικότητας, και της ικανοποίησης από την επιτυχημένη συμμετοχή. Η καταγραφή, ειδικότερα, της

εξέλιξης της απόδοσης των μαθητών/μαθητριών, η επιβράβευση της επίτευξης των ατομικών τους στόχων και ο προσανατολισμός στο αποτέλεσμα οδηγεί στην απόκτηση θετικών εμπειριών.

Παρόμοιο σκοπό με το πρόγραμμα της Ελλάδας έχει και το πρόγραμμα της Κύπρου αποσκοπώντας στη δημιουργία ευκαιριών από τους ίδιους τους μαθητές και τις μαθήτριες στα πλαίσια της καθημερινής τους ζωής, ώστε να παραμείνουν δραστήριοι, προασπίζοντας την υγεία τους. Ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται από τους μαθητές και τις μαθήτριες γνωρίζοντας ένα σημαντικό αριθμό φυσικών δραστηριοτήτων, δίνοντας έμφαση στην κινητική ανεξαρτησία με βάση τα ενδιαφέροντά τους και μαθαίνοντας την εκλεπτυσμένη εκτέλεση των φυσικών δραστηριοτήτων. Κι εδώ, το εύρος των φυσικών δραστηριοτήτων καθ' όλα τα έτη, εξαρτάται από την προηγούμενη εμπειρία και απόδοση των μαθητών/μαθητριών. Η απόκτηση θετικών εμπειριών και στο πρόγραμμα αυτό, όπως και της Ελλάδας, γίνεται στόχος για την ανάπτυξη της αυτό-έκφρασης και της κοινωνικότητάς, της αθλητικής και κοινωνικής συμπεριφοράς, καθώς και για την ανάπτυξη αισθήματος αυτο-αποτελεσματικότητας και ικανοποίησης από την επιτυχημένη συμμετοχή των παιδιών.

Επίσης, η επιβράβευση της επιτυχημένης προσπάθειας για την επίτευξη ατομικών στόχων και ο προσανατολισμός στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα αναπτύσσει και στο πρόγραμμα της Κύπρου σημαντικό βαθμό υπευθυνότητας και αυτονομίας για τον καθορισμό ατομικών στόχων.

Συγκρίνοντας τα Αναλυτικά Προγράμματα Φυσικής Αγωγής των δύο χωρών, λοιπόν, φαίνεται ότι δίνεται μεγάλη έμφαση στη δια βίου ενασχόληση των μαθητών με φυσικές δραστηριότητες. Και τα δύο προγράμματα προβάλλουν την ανάγκη της απόκτησης σχετικής γνώσης από τους μαθητές και τις μαθήτριες, ώστε οι ίδιοι να είναι σε θέση να επιλέγουν σωστά τις καθημερινές συνήθειές τους με γνώμονα την υψηλή ποιότητα ζωής. Επίσης, οι δύο χώρες στοχεύουν στην άμβλυση κάθε μορφής διακρίσεων μέσω της ανάπτυξης κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων. Η αυτοαξιολόγηση και, κατ' επέκταση, ο προγραμματισμός και η επιδίωξη συγκεκριμένων ατομικών στόχων είναι στοιχεία, τα οποία επιδιώκονται μέσω του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής.

Αν και η βασική στοχοθεσία των δύο χωρών σχετικά με το μάθημα της Φυσικής Αγωγής είναι κοινή, μπορούν να σημειωθούν επιμέρους στοιχεία τα οποία δεν εμφανίζονται και στα Αναλυτικά Προγράμματα των δύο χωρών με την ίδια έμφαση. Πιο συγκεκριμένα, η Κύπρος ενδιαφέρεται για την εύρεση κλίσεων σε κάποιο άθλημα και για την ανάπτυξη τεχνικής στην εκτέλεση κινήσεων, ενώ στην Ελλάδα γίνεται λόγος για την ανάπτυξη μεγάλου εύρους κινητικών δεξιοτήτων στοχεύοντας στην ανάπτυξη γενικότερα της αθλητικής κουλτούρας. Επιπλέον, στο Αναλυτικό Πρόγραμμα της Κύπρου συναντάται έντονα και η ανάγκη ισορροπημένης διατροφής, κάτι που υπάρχει, βέβαια, και στο Αναλυτικό Πρόγραμμα της Ελλάδας, αλλά δεν αναφέρεται ρητά. Τέλος, αν και, τόσο στο ελληνικό όσο και στο κυπριακό Αναλυτικό Πρόγραμμα επιδιώκεται η ενασχόληση των παιδιών με τη φυσική δραστηριότητα δια βίου με σκοπό την βελτίωση της υγείας και της ποιότητας ζωής. Στην περίπτωση της Ελλάδας ο σκοπός αυτός εκφράζεται ως βασικός, στον οποίο αποσκοπούν όλοι οι υποσκοποί, ενώ στην περίπτωση της Κύπρου αναφέρεται ως ένας σκοπός μεταξύ άλλων του προγράμματός της.

Στο σημείο αυτό κρίνεται χρήσιμο να αναφερθούν οι περιορισμοί στους οποίους υπόκειται η παρούσα έρευνα, ώστε αυτοί να αποτελέσουν αφορμή για περαιτέρω διερεύνηση του θέματος. Η έρευνα περιορίστηκε στη θεωρητική ανάλυση των Αναλυτικών Προγραμμάτων Φυσικής Αγωγής Ελλάδας και Κύπρου, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η εφαρμογή τους στη σχολική πραγματικότητα. Προτείνεται, λοιπόν, με αφετηρία τα ευρήματα αυτής της έρευνας, να διερευνηθεί στο μέλλον σε εμπειρικό επίπεδο η δυνατότητα υλοποίησης στην εκπαιδευτική πράξη όσων προβλέπονται σε αυτά τα Προγράμματα και συγκεκριμένα οι δυνατότητες και οι περιορισμοί της ένταξη ατόμων με ειδικές ανάγκες. Επίσης, καθώς τα Προγράμματα Σπουδών Φυσικής Αγωγής δεν αναφέρονται ρητά στη διαδικασία ένταξης των ατόμων με ειδικές ανάγκες, δεν ήταν δυνατό να γίνει ξεχωριστή εξέταση αυτών των περιπτώσεων. Οι στόχοι είναι βέβαια κοινοί για το σύνολο των μαθητών, αλλά θεωρείται απαραίτητη η μελέτη συγκεκριμένων περιπτώσεων και η διευκρίνιση του τρόπου επίτευξης των στόχων συγκεκριμένα από άτομα με ειδικές ανάγκες στο πλαίσιο της γενικής εκπαίδευσης. Το ποσοστό συμμετοχής και οι δυνατότητες ένταξης μαθητών με ειδικές ανάγκες στα Προγράμματα Φυσικής Αγωγής στην πράξη μπορούν

να αποτελέσουν αντικείμενο μελέτης νέας εργασίας, η οποία θα συμπληρώνει τα ευρήματα της παρούσας.

7. Συμπεράσματα

Όπως διαφάνηκε από τα παραπάνω, η Φυσική Αγωγή είναι από τους σημαντικότερους παράγοντες που καθορίζουν την ψυχοσωματική υγεία των ατόμων. Καθίσταται λοιπόν αναγκαία η συμμετοχή σε αυτήν από πολύ μικρή ηλικία και δια βίου. Τα οφέλη της, ωστόσο, δεν περιορίζονται στο ατομικό επίπεδο, αλλά επεκτείνονται και στο κοινωνικό, καθώς ο αθλητισμός προάγει γενικότερα την κοινωνική ανάπτυξη και τον διάλογο. Αυτήν την άποψη συμμερίζεται και η Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς στα προγράμματά της εξέχουσα θέση κατέχουν οι δράσεις για τον αθλητισμό και τη φυσική άσκηση.

Το ενδιαφέρον της εργασίας στράφηκε στη σύγκριση των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών Φυσικής Αγωγής Ελλάδας και Κύπρου και με βάση αυτήν την σύγκριση επεκταθήκαμε στην αναζήτηση του βαθμού πρόβλεψης της ένταξης των ατόμων με ειδικές ανάγκες στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι στο πλαίσιο των Αναλυτικών Προγραμμάτων Φυσικής Αγωγής των δύο χωρών, Ελλάδας και Κύπρου, τίθενται κοινοί στόχοι για το σύνολο των μαθητών, άρα και για τους μαθητές και τις μαθήτριες με ειδικές ανάγκες. Μελετώντας τα Αναλυτικά Προγράμματα Φυσικής Αγωγής της Ελλάδας και της Κύπρου διαφάνηκε έντονη η ανάγκη προετοιμασίας όλων των μαθητών και μαθητριών για δια βίου ενασχόληση με φυσικές δραστηριότητες.

Μέσω της ανάλυσης και της σύγκρισης των Προγραμμάτων Σπουδών με τεχνικές εξόρυξης κειμένου αναδείχθηκε η σημασία των αθλητικών δραστηριοτήτων και η σπουδαιότητα της Φυσικής Αγωγής για όλα τα άτομα αλλά κυρίως για τους μαθητές σε δύο χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Ελλάδα και την Κύπρο. Πιο συγκεκριμένα, μετά την ανάλυση των ευρημάτων, φάνηκε ότι στις χώρες αυτές δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη των γνώσεων και δεξιοτήτων των μαθητών και μαθητριών, ώστε οι ίδιοι να επιζητούν υψηλή ποιότητα ζωής. Αυτό επιδιώκεται μέσω της δημιουργίας ευκαιριών για ενασχόληση με αθλητικές δραστηριότητες, οι οποίες προάγουν τη σωματική υγεία, την κοινωνικότητα αλλά και γενικότερα, την ολόπλευρη ατομική και κοινωνική εξέλιξη.

Επομένως, από την παραπάνω σύγκριση φαίνεται ότι αν και η βασική επιδίωξη και της Ελλάδας και της Κύπρου σχετικά με την Φυσική Αγωγή είναι η δημιουργία του υπόβαθρου για τη δια βίου ενασχόληση με φυσικές δραστηριότητες για όλους του μαθητές και τις μαθήτριες, ωστόσο στα Αναλυτικά Προγράμματα της γενικής εκπαίδευσης δεν προβλέπεται με ικανοποιητικό τρόπο η ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε αυτά.

Βιβλιογραφικές Αναφορές Ελληνόγλωσσες

Αγγελοπούλου-Σακαντάμη Ν. (2004). *Ειδική Αγωγή. Αναπτυξιακές Διαταραχές & Χρόνιες Μειονεξίες*. Θεσσαλονίκη: εκδόσεις ΠΑΜΑΚ.

Αναστασιάδης, Α. & Γίδαρης, Δ. (1993). *Η γυμναστική στην εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις «ΜΑΙΑΝΔΡΟΣ».

Αυγουστινάκη, Ε. (2006). *Άτομα με Ειδικές Ανάγκες*. Εργασία, Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα.

Βρεττός, Ι. & Καψάλης Α. (1994). *Αναλυτικά Προγράμματα: θεωρία και τεχνολογία σχεδιασμού και αναμόρφωσης*. Θεσσαλονίκη: Art of Text

Γαργαλιανός, Π. Δ. (1996). *Ο Αθλητισμός ως Μέσο Άσκησης Εξωτερικής Πολιτικής στην Ελλάδα*. Κομοτηνή: Εκδόσεις Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, ΤΕΦΑΑ.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2014). *Ακόμα ένα έτος – ρεκόρ για το πρόγραμμα Erasmus*. Ανακτήθηκε 26 Αυγούστου, 2020, από https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_14_821

Ευρωπαϊκή Ένωση (2020α). *Τομείς πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Ανακτήθηκε 26 Αυγούστου, 2020, από https://europa.eu/european-union/topics_el

Ευρωπαϊκή Ένωση (2020β). *Ευρωπαϊκή Επιτροπή*. Ανακτήθηκε 26 Αυγούστου, 2020, από https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-commission_el

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020). *Τι είναι το Erasmus+;*. Ανακτήθηκε 26 Αυγούστου, 2020, από https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_el

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2012). *Το φόρουμ της ΕΕ για τον αθλητισμό: Οι ιθύνοντες και οι υπουργοί Αθλητισμού εντείνουν τις προσπάθειες για την καταπολέμηση των στημένων αγώνων*. Ανακτήθηκε 26 Αυγούστου, 2020, από https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_12_977

- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2007). *Λευκή Βίβλος: Λευκή Βίβλος για τον Αθλητισμό*. Ανακτήθηκε 26 Αυγούστου, 2020, από <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2007/EL/1-2007-391-EL-F1-1.Pdf>
- Ευρωπαϊκή Ένωση (2019). *Η ΕΕ με λίγα λόγια*. Ανακτήθηκε 29 Δεκεμβρίου, 2019, από https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_el.
- Ευρωπαϊκή Ένωση. (2018). *Η Ευρωπαϊκή Ένωση: Τι είναι και τι κάνει*. Ανακτήθηκε 29 Δεκεμβρίου, 2018, από <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/715cfcc8-fa70-11e7-b8f5-01aa75ed71a1>
- Καϊμακάμης, Β. (2012). *Ειδικά Θέματα Ολυμπιακών Αγώνων*. Θεσσαλονίκη: CopyCity.
- Κ.Δ.Π. 186/2001: Ο Περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Κανονισμοί του 2001. Ανακτήθηκε 2 Αυγούστου, 2020, από http://www.moec.gov.cy/eidiki_ekpaidefsi/nomothesia/peri_agogis_kanonismoi_2001_186_2001.pdf
- Κοσμάτος, Κ. (2002). *Το θεσμικό πλαίσιο για τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.
- Κουτσουπιάς, Ν. (2018). *Πολυμεταβλητή Ανάλυση Δεδομένων με τη γλώσσα R*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.
- Κουτσουπιάς, Ν. (2019). *Εξόρυξη Κειμένου (Πανεπιστημιακές Σημειώσεις)*. Θεσσαλονίκη: Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- Λαγού, Κ.Σ. (2006). *Άτομα με ειδικές ανάγκες και αναπηρίες*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Μούσης, Ν. (2018). *Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Μουρατίδης, Ι. (2009). *Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία. Θέματα Φιλοσοφίας Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού*. Θεσσαλονίκη: CopyCity.
- Nugent, N., *Πολιτική και διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση*. Αθήνα: 2003

- Νόμος 113 (Ι)/1999: Ο Περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Νόμος του 1999. Ανακτήθηκε 1 Αυγούστου, 2020, από http://users.sch.gr/christinakis/superedu/2015/07/29/pd_301_1996/
- Νόμος 113(Ι)/1999: Ο περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Νόμος του 1999. Ανακτήθηκε 22 Φεβρουαρίου, 2019, από http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1999_1_113/index.html
- Νόμος 1143 (ΦΕΚ Α΄80/ 31.3.1981): Περί Ειδικής Αγωγής, Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαιδύσεως, Απασχολήσεως και Κοινωνικής Μεριμνης των αποκλινόντων εκ του φυσιολογικού ατόμων και άλλων τινών εκπαιδευτικών διατάξεων. Ανακτήθηκε 1 Αυγούστου, 2020, από <https://www.anaconda.gr/gnwsiaiki-basi/nomos-1143-31-3-1981/>
- Νόμος 127(Ι)/ 2000: Ο Περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμος του 2000. Ανακτήθηκε 1 Αυγούστου, 2020, από http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/2000_1_127.html
- Νόμος 1566/ 30.9.1985: Δομή και Λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Άλλες Διατάξεις. Ανακτήθηκε 1 Αυγούστου, 2020, από https://www.esos.gr/sites/default/files/articles-legacy/n_1566_1985.pdf
- Νόμος 22(Ι)/2006: Περί Διεξαγωγής των Παγκύπριων Εξετάσεων Νόμος του 2006. Ανακτήθηκε 2 Αυγούστου, 2020, από http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2006_1_22/full.html
- Νόμος 2643/1998: Μέριμνα για την Απασχόληση Προσώπων Ειδικών Κατηγοριών και Άλλες Διατάξεις. Ανακτήθηκε 1 Αυγούστου, 2020, από <https://nomos-2643.blogspot.com/>
- Νόμος 2817/2000 (ΦΕΚ 78/Α/14-3-2000): Εκπαίδευση των Ατόμων με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες και Άλλες Διατάξεις. Ανακτήθηκε 1 Αυγούστου, 2020, από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-2817-2000.html>
- Νόμος 2885/2001 (ΦΕΚ Α΄20/6.2.2001): Κύρωση των Άρθρων Συνεταιρισμού του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για ανάπτυξη της Ειδικής Αγωγής. Ανακτήθηκε 1

Αυγούστου, 2020, από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekraideuse/nomos-2885-2001-phek-20-a-6-2-2001.html>

Νόμος 3699/ 2008 (ΦΕΚ 199/Α/2-10-2008): Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης Ατόμων με Αναπηρία ή με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες. Ανακτήθηκε 1 Αυγούστου, 2020, από <https://e-nomothesia.gr/kat-ekraideuse/n-3699-2008.html>

Νόμος 4019/ 2011 (ΦΕΚ 216 Α'): Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και λοιπές διατάξεις. Ανακτήθηκε 31 Ιουλίου, 2020, από http://www.dikseo.teimes.gr/myfiles/FEK_216_2011_N4019.pdf

Νόμος 47/1979: Περί Ειδικής Εκπαιδύσεως. Ανακτήθηκε 1 Αυγούστου, 2020, από http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1979_1_47/full.html

Νόμος 66(Ι)/2006: Περί Αναγνώρισης της Κυπριακής Νοηματικής Γλώσσας Νόμος του 2006. Ανακτήθηκε 2 Αυγούστου, 2020, από http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2006_1_66/full.html

Νόμος 95(Ι)/2006: Περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμος του 2006. Ανακτήθηκε 2 Αυγούστου, 2020, από http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2006_1_095.pdf

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου. (2019). *Φυσική Αγωγή*. Ανακτήθηκε 25 Φεβρουαρίου, 2019, από http://archeia.moec.gov.cy/mc/2/fysiki_agogi.pdf

Παπαδάκης, Ν. (2003). *Εκπαιδευτική Πολιτική: Η Εκπαιδευτική Πολιτική ως Κοινωνική Πολιτική*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Πάπυρος Larousse Britannica (2003). Πολιτική. Στο Π. Σουλτάνης (Επιμ.), *Πάπυρος Larousse (το Παπυράκι). Εικονογραφημένο Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό & Πλήρες Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* (σ.1434). Αθήνα: Πάπυρος.

Περσιάνης, Π. (2006). *Συγκριτική Ιστορία της Εκπαίδευσης της Κύπρου (1800-2004)*. Αθήνα: Gutenberg.

Πολυζώη, Θ. (2004). *Παιδεία- Πανεπιστημιακή αυτοδιοίκηση- Ακαδημαϊκή ελευθερία: Το άρθρο 16 παράγραφοι 1 εδάφιο β, 2, 3, 4, 5, 6, 7 και 8 του*

ισχύοντος Συντάγματος 1975/1986/2001. Μεταπτυχιακή Εργασία, Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα.

Πουλής, Π. (2001). *Εκπαιδευτικό Δίκαιο και Θεσμοί*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Σακκουλά.

Προεδρικό Διάταγμα 301/29.8.1996: Αναλυτικό Πρόγραμμα Ειδικής Αγωγής.

Ανακτήθηκε 1 Αυγούστου, 2020, από

http://users.sch.gr/christinakis/superedu/2015/07/29/pd_301_1996/

Σούλης, Σ.Γ. (2008). *Ένα Σχολείο για Όλους: Από την Έρευνα στην Πράξη*. Αθήνα:

Gutenberg.

Σταμέλος, Α & Βασιλόπουλος, Γ. (2004) *Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική*, Αθήνα:

Μεταίχμιο

Σταμίρης, Γ. (1990). *Κοινωνιολογία του Αθλητισμού*. Αθήνα: Ζήτα.

Φράγκος, Χ. (2006). *Ψυχοπαιδαγωγική- Θέματα Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας,*

Παιδείας, Διδακτικής και Μάθησης. Αθήνα: Gutenberg.

Φτιάκα, Ε. (2007). *Ειδική και Ενιαία Εκπαίδευση στην Κύπρο*. Αθήνα: Ταξιδευτής.

Χατζηδήμου, Δ. (2013). *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική: Συμβολή στη Διάχυση της*

Παιδαγωγικής Σκέψης. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη Α.Ε.

Ξενόγλωσσες

Anderson, L. & Glover, D. (2017). *Building Character, Community, and a Growth Mindset in Physical Education: Activities That Promote Learning and Emotional and Social Development*. United States: Human Kinetics.

Block, M. (2015). *A Teacher's Guide to Adapted Physical Education: Including Students with Disabilities in Sports and Recreation*. Baltimore: Brookes Publishing.

Corbin, C., McConnell, K., Le Masurier, G., Corbin, D., Farrar, T. (2014). *Health Opportunities Through Physical Education with Web Resources*. United States: Human Kinetics.

Daniel Jurafsky, James H. Martin. 2017. *Speech and Language Processing*.

<https://web.stanford.edu/~jurafsky/slp3/ed3book.pdf>.

European Commission. (2011). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Developing the European Dimension in Sport*.

Retrieved 17 January 2019, from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52011DC0012>

Hadjiyiannakou A., Ioannou C., Tziogkourous C. (2007). Parents of disabled children. The educational system and the everyday challenges. *International Journal about Parents in Education*, European Network about Parents in Education (ERNAPE), Vol..1, No 0, pp. 145-150.

Harvey, M. & Baumann, C. (2012). Using Student Reflections to Explore Curriculum Alignment. *Asian Social Science* (Vol. 8, No. 14), pp. 9-19.

doi:10.5539/ass.v8n14p9

Hastie, T., Tibshirani, R., & Friedman, J. (2009). *The elements of statistical learning: data mining, inference, and prediction*. Springer Science & Business Media.

Hei-Chia Wang , Wei-Fan Chen , Chen-Yu Lin , NoteSum: An Integrated Note Summarization System by Using Text Mining Algorithms, *Information Sciences* (2019), doi: <https://doi.org/10.1016/j.ins.2019.11.011>

Hunston, S. (2012). Corpus linguistics: Historical development. In *The encyclopaedia of applied linguistics*. John Wiley & Sons, Inc. Retrieved from

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781405198431.wbeal0257/>

Ihaka, R., & Gentleman, R. (1996). R: a language for data analysis and graphics.

Journal of computational and graphical statistics, 5(3), 299-314.

Jiang, H. & Dai, J. (2013). Trends in Curriculum Research: A Text Mining Approach. In R. McBride & M. Searson (Eds.), *Proceedings of SITE 2013--Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (pp. 2139-2150). New Orleans, Louisiana, United States: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). Retrieved January 24, 2021 from <https://www.learntechlib.org/primary/p/48422/>.

Krippendorff, K., & Bock, M. A. (Eds.). (2009). *The content analysis reader*. Thousand Oaks: Sage.

- learning features for natural language processing. *Expert Systems with Applications*, 41(3), 853–860. <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2013.08.015>
- Lieberman, L. & Houston- Wilson, C. (2018). *Strategies for inclusion: physical education for everyone*. United States: Human Kinetics.
- Lynch, T. (2016). *The Future of Health, Wellbeing and Physical Education: Optimising Children's Health through Local and Global Community Partnerships*. UK: Palgrave Macmillan. DOI: 10.1007/978-3-319-31667-3
- M. Badawy, M. A. Mahmood, A. A. Abd El-Aziz and H. A. Hefny, "A Text Mining Approach for Automatic Selection of Academic Course Topics based on Course Specifications," *2018 14th International Computer Engineering Conference (ICENCO)*, Cairo, Egypt, 2018, pp. 162-167, doi: 10.1109/ICENCO.2018.8636148.
- Meyer, D., Hornik, K., & Feinerer, I. (2008). Text mining infrastructure in R. *Journal of statistical software*, 25(5), 1-54.
- Nadkarni, P. M., Ohno-Machado, L., & Chapman, W. W. (2011). Natural language processing: An introduction. *Journal of the American Medical Informatics Association*, 18(5), 544–551. <https://doi.org/10.1136/amiajnl-2011-000464>
- Ogada, K., Mwangi, W., & Cheruiyot, W. (2015). N-gram based text categorization method for improved data mining. *Journal of Information Engineering and Applications*, 5(8), 35–43.
- Onaga, E.E. & Martoccio, T.L. (2008). Dynamic and Uncertain Pathways between Early Childhood Inclusion. *Policy and Practice International Journal of Child Care and Education Policy*, 2 (1), 67-75
- Piantadosi, S. T. (2014). Zipf's word frequency law in natural language: A critical review and future directions. *Psychonomic Bulletin & Review*, 21(5), 1112–1130.
- Pollak, S. (2010). Media Analysis through Contrast Pattern Mining. In T. Erjavec & J. Z. Gros (Ed.) *Proceedings of the 13th International Multiconference Information Society: Language Technologies, 14-15 October 2010* (pp. 64- 67). Ljubljana: IS
- Quay, J. & Peters, J. (2012). *Creative Physical Education: Integrating Curriculum Through Innovative PE Projects*. United States: Human Kinetics.
- Seale, C. (2000). Using computers to analyse qualitative data. In D. Silverman (Ed.),

Doing qualitative research. A practical handbook (pp. 154-174). London: Sage.

Sidorov, G., Velasquez, F., Stamatatos, E., Gelbukh, A., & Chanona-Hernández, L. (2014). Syntactic N-grams as machine

Tseng, Y. H., Lin, C. J., & Lin, Y. I. (2007). Text mining techniques for patent analysis. *Information Processing & Management*, 43(5), 1216-1247.

Verschueren, J. (2008) *Context and structure in a theory of pragmatics*. Studies of Pragmatics 10: 13-23.

Vilkaitė-Lozdienė L. & Schmitt N. (2020). Frequency as a Guide for Vocabulary Usefulness High-, Mid-, and Low-Frequency Words. In S. Webb (Eds.), *The Routledge Handbook of Vocabulary Studies, 1st Edition* (pp. 81-96). Routledge: London. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429291586>

Weisgerber, C., & Butler, S. (2009). Visualizing the future of interaction studies: Data visualization applications as a research, pedagogical, and presentational tool for interaction scholars. *The Electronic Journal of Communication*, 19(1-2). Rotterdam Jct., NY, USA: Communication Institute for Online Scholarship.

Witten, I.H. and Frank, E. (2005) *Data Mining Practical Machine Learning Tools and Techniques*. Elsevier, San Francisco.

Διαδικτυακές Πηγές

Boutsiouki S. (2018) Prioritizing Youth in the National Policy Agendas: The Role of the Youth Guarantee in Three European Countries. In: Bilgin M., Danis H., Demir E., Can U. (eds) *Consumer Behavior, Organizational Strategy and Financial Economics*. Eurasian Studies in Business and Economics, vol 9. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-76288-3_24

Collins. (2020). *Definition of "policy"*. Retrieved 1 August 2020, from <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/policy>

Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών. (2019). *Αθλητισμός*. Ανακτήθηκε 10 Ιανουαρίου, 2019, από <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-sport>.

Μαρωνίτης Δ.Ν. (2009, 1 Μαρτίου). Παιδεία και Εκπαίδευση. *ΤΟ ΒΗΜΑ*. Ανακτήθηκε 26 Αυγούστου, 2020, από <https://www.tovima.gr/2009/03/01/opinions/paideia-kai-ekpaideysi-4/>

- Μπουτσιούκη, Σ. (2015). Πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές διαστάσεις της Πολιτιστικής Διπλωματίας. Στο Βασιλειάδης, Ν., Μπουτσιούκη, Σ. 2015. *Πολιτιστική διπλωματία. Κεφ.6* Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε στις 30 Αυγούστου, 2020, από <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/4423>
- Μωυσίδου Τ.. (2013). *Η Εκπαιδευτική Πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση*. Μεταπτυχιακή εργασία. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Ανακτήθηκε 20 Ιουνίου, 2017, από <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/15662/3/MoysidouTriantaphylliaMs c2013.pdf>
- Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα (2020α). «*Εκπαίδευση*». Ανακτήθηκε 26 Αυγούστου, 2020, από http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?q=%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7&dq=
- Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα (2020β). «*Πολιτική*». Ανακτήθηκε 26 Αυγούστου, 2020, από http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?q=%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE&dq=
- Σταμέλος, Γ., Βασιλόπουλος, Α. & Καβασακάλης, Α. (2015). *Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές πολιτικές*. Αθήνα: Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Ανακτήθηκε 23 Ιουνίου, 2017, από https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/226/1/00_maste%20document StamelosVasilopoulosKavasakalis_Final.pdf
- Συνήγορος του Πολίτη. (2020). *Ευάλωτες/ Ευπαθείς Ομάδες*. Ανακτήθηκε 31 Ιουλίου, 2020, από <https://www.synigoros-solidarity.gr/452/evalotes-efpatheis-omades>

Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας (2019). *Φυσική Αγωγή Δημοτικής Εκπαίδευσης*. Ανακτήθηκε 24 Φεβρουαρίου, 2019, από <http://fysad.schools.ac.cy/index.php/el/>

Παράρτημα

Σενάριο κώδικα R για τη δημιουργία ραυδογραμμάτων συχνοτήτων δι-γράμμάτων [Φεβ 2020].

```
#####  
#  
# Φόρτωση και ενεργοποίηση πακέτων εξόρυξης κειμένου & γραφημάτων  
#  
  
install.packages("tm")  
install.packages("saotd")  
install.packages("ggplot2")  
  
library(tm)  
library(saotd)  
library(ggplot2)  
  
#  
# Φόρτωση, Προ-επεξεργασία σώματος κειμένου και σχηματισμός όρων προς ανάλυση  
#  
  
corpdir <- DirSource(directory = "C:\\\\txt", encoding = "UTF-8")  
corpus = SimpleCorpus(corpdir, control = list(language = "grk"))  
corpus <- tm_map(corpus, removeWords, stopwords(language = "el",  
source = "misc"))  
corpus <- tm_map(corpus, removeWords, stopwords("english"))  
corpus <- tm_map(corpus, stripWhitespace)  
corpus <- tm_map(corpus, stemDocument)  
mycorpus <- Corpus(VectorSource(corpus))  
mycorpus <- tm_map(mycorpus, removePunctuation)  
  
#  
# Σχηματισμός & Συχνότητες δι-γραμμάτων (n-grams)  
#  
  
dataframe <- data.frame(text=sapply(mycorpus, identity),  
stringsAsFactors=F)  
bgdf <- bigram(dataframe)  
bgdf$bigr <- paste(bgdf$word1, bgdf$word2, sep="_")  
  
#  
# Δημιουργία Γραφήματος  
#  
  
barplot(odtm[1:30], las=2, names.arg = names(odtm)[1:30],  
col = "lightblue",  
main = "Most frequent words",  
ylab = "Word frequencies")
```